

8

1993

VOJENSKÝ PROFESIONÁL

ARMÁDNÍ ODBORNÝ ČASOPIS

Velitelský tank T-55 AM2-K

Major Ing. JÁN DZURENDA

Výcvik specialistů

– řidičů bojových vozidel

Plk. Ing. STANISLAV ŠEDÝ

Jak dále

ve výročním přezkoušení
tělesné výkonnosti
vojáků z povolání

Plk. doc. PaedDr. KAREL ŠPERL, CSc.

VOJENSKÝ PROFESIONÁL

Armádní odborný časopis

● Vydává ministerstvo obrany ve vydavatelství MAGNET-PRESS

● Šéfredaktor plk. Ing. Vilibald Dvorský

● Zástupce šéfredaktora plk. Ing. Petr Obermayer

● Redakce: plk. Josef Gajda, Jarmila Pospíšilová, Jaroslava Kaiglová

● Redakční rada: plk. Ing. Pavel Falťásek, plk. Ing. Vojtěch Jamrich, plk. Ing. Jan Jedlička, plk. doc. Ing. Josef Kašpar, CSc., plk. Ing. Josef Kohout, CSc., plk. prof. Ing. Kamil Kollert, CSc., plk. Ing. Aleš Komár, CSc., plk. Mgr. Antonín Konrád, plk. Ing. Karel Kuba, plk. Ing. František Mejzlík, CSc., plk. Ing. Ladislav Trtílek, plk. gšt. Ing. Emil Vestenický, plk. Ing. Bohumil Vyšný, plk. gšt. Ing. Jozef Žerebák, plk. Ing. Vítězslav Štodůlka, CSc.

● Adresa: Redakce časopisu Vojenský profesionál, Vladislavova 26, 113 66 Praha 1 (tel. 26 06 51-9; I. 327; 328 ústř. 26 15 51)

● Časopis vychází měsíčně v rozsahu 40 tiskových stran a 4 strany obálka, cena jednoho výtisku je 10 Kč (předplatné na rok 120 Kč)

● Rozšiřuje a objednávkou přijímá a vyzvedne vydavatelství MAGNET-PRESS, administrace, Praha 1, Vladislavova 26, PSČ 113 66 (telefon 26 06 51 – 5 linka 445)

● Uveřejněný obrazový materiál a nevyžádané rukopisy se nevracejí

● Zveřejněné názory nemusí být totožné s názory redakce a vydavatele

● Tiskne Naše vojsko závod 01, Vlastina 23, Praha 6

● Rukopis tohoto čísla byl předán tiskárně 27. 5. 1993.

● Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím poštovní přepravy Praha č. j. 337/93 ze dne 2. února 1993.

● ISSN 1210 – 3179

© Vydavatelství MAGNET-PRESS

OBSAH

Kpt. dr. Mgr. R. VODRÁŽKA, CSc.: Hypnóza v psychologické přípravě bojových jednotek	2
Plk. doc. Ing. J. KAŠPAR, CSc.: Vývoj činnosti velitelů po obdržení bojového úkolu	5
Pplk. Ing. J. HERYNK: Skupinové cvičení	7
Ing. S. KOČÍŘ, CSc. (plk. v zál.): Příprava pochodu velitelem roty	9
Plk. Ing. S. ŠEDÝ: Výcvik specialistů – řidičů bojových vozidel	12
Plk. doc. Ing. L. POTUŽÁK, CSc.: Vedení palby ze zakrytého palebného postavení	14
Pplk. Ing. D. PTÁČEK, CSc.: Zmeny v normách spotřeby striel	16
Pplk. Ing. J. KNEŠL: Program ARMIS	19
Pplk. doc. Ing. P. ZAHRADNÍČEK, CSc.: Boj jednotek v prostorech zamořených radioaktivními látkami po haváriích (destrukcích) jaderných energetických zařízení	21
Pplk. Ing. B. VÍŠEK, CSc.: Příprava velitelů na automatizované systémy velení, řízení a spojení	23
Plk. doc. PaedDr. K. ŠPERL, CSc.: Jak dále ve výročním přezkoušení tělesné výkonnosti vojáků z povolání	25
Plk. doc. Ing. R. VONDRÁČEK, CSc.: K novému školnímu roku	28
Plk. v zál. Ing. Z. ŘEZÁČ: Všeobecná mobilizace v září 1938	29
Pplk. Ing. O. MIKA, CSc.: Smlouva o nešíření jaderných zbraní	30
JUDr. Z. LOHNICKÝ, JUDr. L. ZÁZVŮREK: Kázeňská pravomoc a trestní právo	31
Mjr. Ing. J. DZURENDA: Velitelský tank T-55 AM2-K	33
Konflikty nízké intenzity	35
„Hospodáři“	38
Jazykový koutek	38

Připravujeme do č. 9/1993

Ing. J. BENDÁK, CSc.: **O přepadových odřadech ještě jednou**
Pplk. Ing. J. BABIC: **Management v armádě, v logistice**
Plk. S. BENEŠ: **Soustředěný výcvik na cvičišti**
Plk. Ing. S. ŠEDÝ: **Novelizace předpisu Tank-6-6 „Osnovy řízení bojových vozidel“**
Pplk. Ing. P. VOJTEK, mjr. Ing. I. MRÁZ: **Prostor soustředění protitankových jednotek a činnost v něm**
Plk. doc. Ing. J. ZELENÝ, CSc.: **Využití malé mechanizace při budování ochranných staveb**
Pplk. L. SYPAL: **Nové programy přípravy spojovacího vojska**
Plk. Ing. S. ROZHON: **Využití úkrytů CO k ochraně obyvatelstva při průmyslových haváriích**
Pplk. Ing. J. JANOŠEC, CSc.: **Mantinely profesionalizace**
JUDr. B. PLAŠIL: **Příkazní řízení, Novela přestupkového zákona**
Npor. Ing. J. ŠMEJKAL, pplk. Ing. J. ČEPICA: **Obrněné pásové buldozery**

Motivace ano – ale jaká?

Major OTAKAR PATOČKA

Výkon, výkonnost, úspěch, produktivita, práce, schopnost, výsledky, účinnost, efektivnost. Tyto a další podobné či příbuzné pojmy se stejně jako dříve skládají a používají i dnes.

Zřejmě proto, že souvisejí s hospodářskou strukturou a s činností člověka ve výrobním a pracovním procesu. Víme, že kromě mnoha objektivních skutečností je však za těmito pojmy skryta také – subjektivní MOTIVACE. Aniž si to příliš uvědomujeme, stala se trvalou součástí našeho každodenního shonu, úsilí a práce – vojenské podmínky nevyjímaje.

Motivace je často definovaná jako složitý intrapsychický proces vyvolávání, udržování a usměrňování psychické aktivity člověka. Za motivaci je možné označit i souhrn motivů, existuje např. i pojetí motivace jako abstrakce kontinuity aktivity. Už uvedená vymezení potvrzují její významné místo ve struktuře osobnosti člověka. O některých svých motivech člověk ví velmi dobře, o jiných jen cosi tuší a některými je bez nadsázky překvapen, protože vycházejí z nevědomí. Jako důkaz dělení motivace na vědomou a nevědomou může posloužit situace, po níž si člověk klade otázku – proč jsem udělal právě tohle? Z vlastní zkušenosti víme, jak obtížné je hledání správné odpovědi. Existuje i jiné dělení motivace – na primární, která slouží k bezprostřednímu uspokojení potřeb a k přímému dosažení cíle, a na sekundární, kdy jde o tzv. zprostředkované formy. Například motivujeme se studiem, ale ono vystupuje jako prostředek jiného cíle (zvýšení kvalifikace, postup ve funkci ap.).

Několika poznámkami se chci věnovat dělení motivace na **motivaci pozitivní a negativní**. Úvodem mi dovoluji poznámku. Všiml jste si, jakými metodami se v našem okolí pracuje, aby byly výtečné a dobře splněny úkoly? Jde o metody spíše povzbuzující anebo represivní a nátlakové? Používáme raději dobrého slova a přesvědčování, anebo sázíme víc na donucování? Závěr si musí každý čtenář udělat podle konkrétních podmínek, v nichž žije a pracuje. **Nebudeme však daleko od pravdy, když budeme konstatovat, že část velitelů a náčelníků využívá spíše nátlakové metody.** Často se u jednotek setkáváme s křikem, vyhružkami, hrozbou trestem, s domýšlivostí a povýšeným chováním. Někde v hrubší, jinde v mírnější podobě – podle místních podmínek a především podle lidských kvalit zainteresovaných osob – těch dole i nahore. A je tu nakonec „společné dílo“ nad-

řízených, podřízených, VZP i VZS, které je možné charakterizovat mudroslovím jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá a v hrubší variantě – oko za oko a zub za zub.

Zatímco po výtečně a dobře splněných úkolech se zpravidla u jednotek po konkrétních lidech nepátrá, v opačném případě jsou nositelé problémů a zla pečlivě vyhledáváni. U podřízených tak postupně vzniká – a ne úplně nesprávný – dojem, že slouží jen za účelem plnění úkolů a přijímání trestů. Že jejich práce je nespravedlivě hodnocena, jednostranně posuzována. Že si nadřízení málo váží jejich vlastností i schopností. Málokdo si přitom položí otázku – proč tomu tak je? Pro možná vysvětlení není třeba chodit daleko. Ač jsme lidé vzdělaní a dlouhá léta připravovaní a školení a mnohé o své profesi známe, o sobě jako o lidech toho víme žalostně málo. Nízké znalosti v tomto směru brání lepšímu zhodnocení sebe sama a také jiných lidí. Uvedu malý konkrétní příklad – oblast komunikace. **Kolik toho známe o druzích, zásadách, zákonitostech, metodách a účinnosti mezilidské komunikace?** Kolik lidí v našem okolí umí normálně a slušně komunikovat, anebo jen přesně vyjádřit, co vlastně chce? Kdo ovládá umění prostřednictvím vysloveného sdělení dosáhnout u druhého člověka požadovaného cíle, změny chování, pochopení úkolu? Protože uvedené cesty a kanály neovládáme, domníváme se, že předáváme sdělení dostatečně jasná a přitom je náš protějšek možná vnímá jako nejasná, zamlžená a málo srozumitelná. Neznáme skutečné a pravé postoje a názory lidí, a proto jsme čas od času překvapováni jejich přístupy k úkolům, událostem a jiným lidem, což shrnujeme do vět – tohle bych od tebe nikdy nečekal ap. Možná budu na tomto místě čtenáři obviňován, že jsem utekl od problému motivace. V žádném případě. Stručný výlet do komunikace pouze lépe pomůže osvětlit, jak je potřebné znát člověka, chceme-li ho pozitivně motivovat.

Pro podporu výše uvedených tvrzení o častější volbě negativní motivace uvedu názor čtenáře Petra Boučka, kterého můžeme vzhlédem k hodnotě a délce pobytu na vojně považovat za mírnou nadsázkou za znalce vojenského prostředí a jeho zákonitostí – těch psaných i nepsaných. Jak on vidí řešenou problematiku z pozice vojáka základní služby?

„Když zhodnotím své dosavadní zkušenosti, asi opravdu nemá cenu se na vojně snažit. Výtečně plnění úkolů se bere jako samozřejmá věc, kladu si nadřízení jaksi nevšímají. Dokonce ani neplní dříve dané sliby, které nás motivují k plnění úkolů. Naopak problémy a nedostatků si naši velitelé všimnou hned. Zpravidla následují výtky, posílají a tresty. Pak se nikdo nemůže divit, že voják chce na vojně jen vydržet, do něčeho se iniciativně nehrne, a že je takový rozpor mezi námi vojáky základní služby a vojáky z povolání a obecně mezi nadřízenými a podřízenými.“

Názor svědčí o tom, že současný systém práce velitelů postrádá pozitivní přístupy, metody pozitivní motivace, absentuje v něm výchovná složka, vstřícnost a také důvěra, jak naznačuje věta o neplnění slibech. (Druhou stránkou mince je hodnocení konkrétních podmínek. Má velitel čas a potřebné teoretické znalosti a praktické schopnosti, aby mohl promýšlet vedení a výchovu svých podřízených? Mnohé by se jistě dalo vyřešit tzv. nalitím čistého vína. Vojáci umějí ocenit otevřenost, upřímnost a sebekritičnost nadřízeného. Má vlastní i cizí výzkumy jednoznačně potvrzují, že si vojáci vážili upřímnosti a lidského vztahu a nejvíce odsuzují povýšenost, domýšlivost, manipulování, hrubost a neplnění slibů.)

Co je tedy možné s naznačenými problémy dělat? Postup je relativně snadný, snadno si můžeme přečíst populárně zpracovanou publikaci o asertivitě. Od jejího přečtení doma v pohodlném křesle je však k praktickému plnění daleká cesta – daleká a náročná proto, že je spojena s tvrdou a nesmlouvavou prací na sobě. A podobně je tomu také u motivace. **Prvním krokem by se jistě mělo stát studium motivace, její podstaty, významu, přínosu a možnosti pro život člověka a pro službu vojáka.** Více se přitom dozvíme sami o sobě, a mnohy půjde o zajímavé a překvapivé poznatky. Zjistíme

s překvapením, čeho všeho lze dosáhnout bez nátlaku, křiku a hrubosti – pouhým slovem, úsměvem, taktností a přesvědčivostí. V neposlední řadě bychom si měli více všimnout propracovanosti systému motivace ve vyspělých západních armádách. Zpravidla tiše závidíme svým kolegům dokonalejší techniku, modernější ubytovací prostory, vyšší platy a lepší podmínky služby – ale kolik víme o jejich znalostech, schopnostech a vzájemných vztazích?

Dovolte mi na závěr, abych se pokusil navrhnout a formulovat několik konkrétních možností pozitivní motivace, které čtenář pochopitelně nemusí přijmout. Mají posloužit spíše k zamyšlení, navození diskuse:

- v návaznosti na dosahované výsledky udělovat odměny – včas, přiměřeně, diferencovaně – podle skutečných výsledků a ne podle hodnosti a minulých zásluh;
- veřejně, diferencovaně oceňovat podřízené a dávat je za vzor ostatním např. jen pouhým slovním poděkováním, naopak neironizovat, vyvolat v podřízeném pocit, že je sledován, hodnocen a oceňován;
- podávat podřízeným více informací, aby si mohli vytvořit svůj názor, aby měli podmínky pro vlastní rozhodovací proces, tím je vtahovat do řešení problémů, např. i použitím otázek typu – co vy si o tom myslíte, co byste navrhoval, a jak byste tuto situaci řešil – jen tak přestane být podřízený pasivním vykonavatelem úkolů;
- co nejdříve a nejlépe poznat podřízeného, vidět a stavět na jeho pozitivních stránkách a vlastnostech, využít tzv. pedagogického optimismu, což mj. znamená, že nevidíme a ani se nesnažíme vidět dopředu vše černé a špatné;
- vedle poskytnutí informací ponechávat podřízeným dostatečnou pravomoc, odpovědnost a prostor pro samostatnost, projevit jim více důvěry a méně je obtěžovat svou kontrolou;
- ponechat jim dostatečný čas a prostor k promýšlení a splnění stanovených úkolů, nechat je obhájit jejich názory, pracovní postupy a způsoby plnění úkolů, ctít jejich rozhodnutí a neprosazovat vlastní jen z důvodu nadřízenosti a vyšší hodnosti;
- nejlépe hodnocené funkcionáře zvyšovat zvyšováním finančních limitů, omezením kontrolní činnosti, výkazů a hlášení, rozšířením pravomocí, odměňovat je např. i tím, že si rádi jako nadřízení vyslechneme informaci o jejich zkušenostech a způsobech práce;
- rozhodně a i přes vlastní nesnáze plnit dané sliby, nepreferovat úzké skupiny oblíbenců, kteří lichotí svým nadřízeným, ale ve skutečnosti jsou malým přínosem pro celkové plnění úkolů;
- neodmítat kritické připomínky a náměty podřízených, nevyhýbat se řešení problémů, naopak jich aktivně využívat k prohloubení participace a pocitu podílu na promýšlení a zabezpečování úkolů včetně způsobu jejich plnění;
- jít osobním příkladem, do práce zavádět promyšlenost, návaznost, logiku a systematickosti, přesvědčit podřízeného funkčností krátkých porad, úkoly rozdělovat podle schopností a zkušeností;
- nebát se přiznat k vlastním nedostatkům a chybám, umět se shodit, projevit pochopení a soucítění s problémy a nesnázemi podřízených, což v nich budí pocit – cítí s námi, chce nám opravdu pomoci a je také jen člověkem;
- nehledat výmluvy, nazývat věci pravými jmény, říkat pravdu a používat slova ANO i NE podle povahy situace, tím navozovat atmosféru upřímnosti, korektnosti a především spravedlnosti;
- projevovat přiměřený zájem o osobní věci a problémy podřízených, netlačit je k jejich zveřejňování, jde o přirozený proces otevírání se vůči nadřízenému – jeho tempo a rozsah = významný ukazatel vzájemného vztahu;
- netrvat na nepodstatných detailech, které jsou plně v kompetenci podřízeného a patří opravdu jen jemu, řešit s ním jen základní obrysy, podstatu úkolů;
- věst a pomáhat podřízeným v osobnostním, lidském a odborném růstu, sám jít příkladem – např. v ovládnutí zásad lidské komunikace či asertivního chování ap.;
- působit celkově tak, aby přítomnost nadřízeného v blízkosti podřízeného nebyla chápána jako trest, překážka či výzva ke zvýšené ostražitosti a hlídání všech projevů v chování podřízeného (strach se usmát, vyjádřit názor ap.);
- volit vzory a modely podle základních zákonitostí pedagogiky a psychologie, vzor nesmí být nedosažitelný, ale reálný, srozumitelný, má působit povzbudivě a přitažlivě.

Na výše uvedené možnosti pozitivní motivace mohou mít čtenáři různé názory. Třeba – nic nového pod sluncem. Ale zkusme se nad nimi společně zamyslet, nebojme se vyjádřit svůj názor, zkušenosti a postřehy a obohatit tak sebe i okolí.

Hypnóza

v psychologické přípravě bojových jednotek

Kapitán dr. Mgr. ROMAN VODRÁŽKA, CSc.

Trvalá psychická zátěž způsobovaná náročností boje vyžaduje, abychom v jednotkách hledali stále dokonalejší metody psychologické přípravy, včetně nového pohledu na způsoby staré.

Jednou z neprávem opomíjených metod psychologické přípravy je metoda verbálně aktivační. Nejčastěji je tato metoda využívána ve formě jednoduchých individuálních pobídek – idejí. Každý z nás se čas od času snaží přimět sám sebe k nepřijemné nebo namáhavé činnosti slovy: „Musím to dokázat!“, „Musím se to naučit!“, „Dokážu to!“, ap. Tato jednoduchá forma verbálně aktivační metody má však omezenou účinnost a použití.

Další dva atributy této metody psychologické přípravy – sugesce a autosugesce – však dosud nejsou využívány prakticky vůbec, ke škodě věci. Praktickým využitím sugescí a autosugescí se zabývá daleko účinnější forma verbálně aktivační metody – hypnóza.

Její využití při přípravě na bojovou činnost bylo zavrhováno. O degradaci hypnózy se zasloužili různí pouťovní „hypnotizéři“.

kteří ji hrubě zneužívali k zesměšňování vybraných diváků a k pobavení obecnosti. Hypnóza je však řádnou klinickou a psycho-terapeutickou metodou. V rukách zkušeného psychologa může také výrazně přispět ke zvýšení připravenosti a výkonnosti vojáků bojových jednotek. Její podstatou je sugescí navozený stav se zúženou a různě sníženou úrovní vědomí. Jde o vztah mezi dvěma (a více) lidmi, ve kterém hypnotizovaný přijímá hypnotizérův podnět a oddává se mu tak intenzívně, že jiné podněty ztrácí v různém stupni svou účinnost, čímž se ten, který vychází od hypnotizéra, zesílí.

Pro každého velitele může být zvláště důležité, že hypnózou lze regulovat řadu psychických jevů, které mohou vojákům zejména před plněním úkolu způsobovat vážné potíže, odvádět jejich pozornost a soustředění na vlastní vnitřní problémy a jiným způsobem je omezovat v činnosti.

Co lze hypnózou před bojem ovlivňovat?

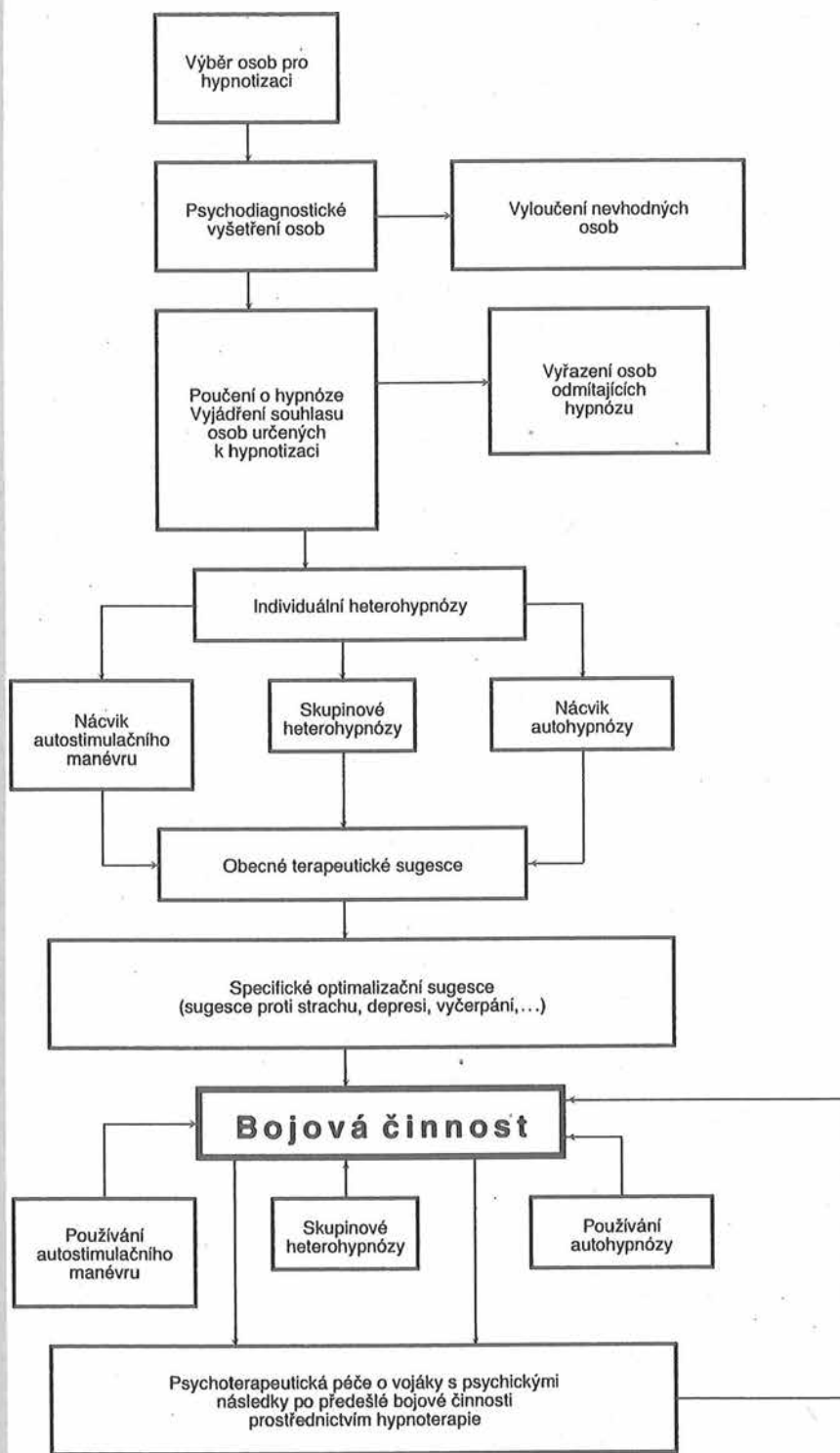
Mezi nejdůležitější optimalizační opatření, které je hypnóza v rámci psychologické přípravy schopná způsobit patří:

1. Snížení úzkosti a strachu (ze ztráty života, poškození zdraví, strachu o osud rodiny, strachu z nepřítele, strachu ze selhání nebo z nezdaru).
2. Regulace chorobných strachů (fóbií) – vystupňovaného strachu, obranného mechanismu, jímž se organismus chce vyhnout nebezpečným situacím ohrožení života a zdraví.
3. Regulace stavů vyčerpání po předcházející náročné a vysilující bojové činnosti nebo náročném dlouhém přesunu a navození rychlého, intenzivního odpočinku a načerpání sil fyzických i psychických.
4. Odstranění dysstresu (přetížení ze zátěže, vedoucí k somatickému onemocnění – např. k poruchám krevního oběhu, poruchám žaludku a střev, poruchám činnosti žláz, nervovým poruchám aj.).
5. Odstraňování pomočování a průjmu, ev. defekace, jako často se projevujících doprovodných strachových příznaků před bojem.
6. Navození analgezie (snížení bolestivosti) anebo anestézie (úplného znecitlivění) určité části těla při zranění v průběhu boje či při dlouhém přesunu.
7. Regulace reaktivní deprese, jako možného následku nějaké osudové ztráty (smrti blízkého kamaráda, tragédie rodiny) či těžkého zranění s trvalými následky.

Kromě pozitivního vlivu na celou jednotku má samozřejmě hypnóza své místo i při péči o psychickou odolnost a psychické zdraví velitele dané jednotky. Mezi nejvýznamnější optimalizační kroky, kterými může hypnotizér působit na velitele, jde kromě výše uvedených vlivů navíc:

- o upevnění pocitu pevné vůle k dosažení vítězství, vysokého sebevědomí a autority, které jsou nezbytnými vlastnostmi každého velitele v boji;
- o zrychlení, zhuštění, větší pružnost myšlení a rozhodování před a v průběhu boje;
- o rychlou regeneraci psychických a fyzických sil, nahrazujících (částečně a po určitou dobu) potřebu spánku;

Schéma postupu provedení hypnózy v psychologické přípravě

– o upevnění motivace k úspěchu v boji a zmírnění nebo odstranění negativního vlivu emocí, které mohou snižovat intelektovou výkonnost velitele.

Základní předpoklady provádění hypnózy

Mezi základní předpoklady provádění hypnózy u jednotek nasazovaných do boje a průzkumu patří zvláštní charakteristika osobnosti hypnotizéra (zejména jeho osobní vloh, způsob vystupování, psychologické, medicínské a hypnotherapeutické vzdělání), dále zvláštnosti osobnosti hypnotizovaného (zejména jeho sugestibilita související se situačními motivy, celkovou motivací, ochotou, věkem a tělesným stavem, ale i např. jeho funkční zařazení, postoj vojáka k hypnóze a hypnotizérovi), vnější vlivy a vnější předpoklady (místo a prostor pro hypnózu, osvětlení, teplota, šumy, denní čas, biorytmus, ap.). Nejdůležitějším předpokladem je však zejména absolutní nutnost, předem domluvit s hypnotizovaným vojákem přesný obsah a formu sugescí, které mu budou v průběhu hypnózy předkládány, aby byly co nejvíce potlačeny možné odpory hypnotizovaného vůči hypnóze a voják měl naprosto přesnou představu o tom, co se s ním bude dít.

Jako ideální pro uplatnění hypnózy se jeví průzkumné a výsadkové jednotky, vzhledem k relativně malému počtu osob, neboť jádro hypnózy vždy musí spočívat, i přes možnost kolektivní hypnotizace, v individuální hypnóze.

Doporučený postup provedení

Nejvhodnější postup pro realizaci hypnózy při psychologické přípravě jednotky na plnění bojové úlohy je následující:

1. **Určení hypnobilnosti** (tj. možnosti uvést osobu do hypnotického stavu) jednotlivých příslušníků jednotky. K tomu slouží řada technik (diagnostická škála Orna a O Convella, Stanfordská škála hypnobilnosti – forma C), ale i jednoduchých zkoušek sugestibility (reagování na sugesci v bdělém stavu). Z nich sem patří zejména zkouška padání dozadu, semknutí rukou, přitahování rukou k sobě a klesání předpažené ruky.

2. **Na tuto fázi musí nutně navazovat psychodiagnostické vyšetření** všech osob, které jsme identifikovali jako hypnobilní, ev. sugestibilní a chceme je hypnotizovat. Psychologické vyšetření se musí orientovat zejména na vyloučení těch psychologických poruch, které jsou kontraindikací pro provádění hypnózy (proto pozor na laická provádění hypnózy!), a jejichž určení zároveň přispěje k dalšímu upevnění psychologického zdraví bojové jednotky.

3. **Osoby, které chceme hypnotizovat, musíme samozřejmě podrobně informovat a poučit o všem podstatném pro hypnotizaci** a zejména musíme získat souhlas vojáků, které chceme hypnotizovat, s hypnózou. Je samozřejmé, že bez tohoto souhlasu nesmí být nikdo hypnotizován z etických důvodů, nemluvě o tom, že taková hypnóza by byla neúspěšná.

4. **Vlastní první nácviky hypnózy je nejvhodnější provádět individuálně**, po jednot-

livech. Tento požadavek je namístě proto, že hypnotizér musí mít zejména při prvních hypnotických sezeních hypnotizovaného pod plnou kontrolou, bedlivě ho sledovat a přizpůsobovat se okamžitě vzniklé situaci, což není možné v podmínkách skupinových hypnóz. Při hypnóze se uplatňují mechanismy učení a jako každé jiné učení vyžaduje i hypnóza stále opakování, jehož výsledkem je vždy hlubší a rychlejší nástup hypnotického stavu. Důvodem pro individualnost prvních hypnotických sezení je i potřeba přizpůsobení sugescí a celé techniky konkrétnímu jedinci v závislosti na úrovni jeho hypnobilnosti.

5. **Pro dosažení situace, kdy se všichni hypnotizovaní vojáci snadno dostávají do hypnotického stavu, je možné přistoupit ke skupinovým hypnózám**, ve kterých půjde jednak o další prohlubování hypnózy a rychlejší nástup hypnózy a jednak o zladění a přizpůsobení se všech účastníků sezení všeobecným sugescím, společným pro všechny příslušníky jednotky.

V této fázi lze volit všeobecné terapeutické sugesci, posilující organismus vojáků, přinášející jim intenzivní pocit odpočinku, ztráty únavy, optimismu, klidu a vyrovnanosti.

S přibližujícím se termínem bojového nasazení je potřebné přejít k zodolňování psychiky vojáků sugescemi na regulaci předpokládaných negativních psychologických jevů, jak jsou popsány výše. Tato hypnotická příprava bude tím intenzivnější, čím více se bude blížit skutečné nasazení jednotky. Výsledným efektem pak bude jednotka, která ač si bude uvědomovat všechna rizika nadcházející bojové úlohy, nebude sužována negativními psychologickými jevy, jež vždy znamenají riziko pro úspěch a přežití celé jednotky.

Je nutné zdůraznit, že hypnózu může provádět pouze zkušený psycholog, který absolvoval speciální výcvik v hypnotizačních technikách a postupech. Rizika provádění laické hypnózy nebo jiných neodborných pokusů spočívají v nebezpečí vzniku lehčích psychologických potíží (dlouhodobá malátnost, roztrávenost, únava, skleslost, tuhost myšlení), ale i vážných psychologických poruch (např. rozdělení osobnosti, setrávání v hypnotickém stavu ap.).

Jiné varianty provádění hypnózy

Kromě výše popsané heterohypnózy (hypnózy prováděné druhou osobou – psychologem-hypnotizérem), lze v odůvodněných případech provést s vojáky nácvik autohypnózy (hypnózy sebe sama). Jde o techniku, kterou může využít pro svůj prospěch každý voják sám, podle potřeby, podle vlastní situace a stejně efektivním způsobem, jak je tomu u heterohypnózy, odstranit své nežádoucí stavy strachu, bolesti ap.

Pokud charakter bojového úkolu neposkytuje ani minimum času pro provedení auto- nebo heterohypnózy (délka pro jejich provedení se pohybuje od několika minut do 30–40 minut), lze vytvořit u vojáků v hypnotickém stavu tzv. **autostimulační manévry**. Jde o nácvik používání jednoduchého pohy-

bu (obvykle sevření pěsti nebo prstů), který sebou přináší automaticky nápravu konkrétního nežádoucího stavu, na který je autostimulační manévr zaměřen. Např. ocitne-li se voják v nebezpečné situaci a „podlomí se mu strachy kolena“, zasáhne ho ochromující strach, potom, má-li z předcházejících hypnóz vytvořený autostimulační manévr, může se prostým sevřením pěsti tak zmobilizovat a potlačit strach, že pocítí okamžitou úlevu od strachu a mohutný příliv energie, která mu umožní dále plnit úkoly.

Není bez zajímavosti, že nejnovější pokusy ukazují, že k úspěšnému působení sugescí na psychiku klienta není pravděpodobně nutné dosažení hypnotického stavu. Zdá se, že je možné provádět tzv. „bdělou sugesci“, tzn. sugerování za naprosto bdělého a plně vědomého stavu, přičemž optimalizační a léčebné účinky této bdělé sugescie jsou pravděpodobně srovnatelné s účinky hypnózy.

Nezanedbatelnou předností nacvičení schopnosti vojáka být hypnotizován a důvodem pro širší uplatnění hypnózy v psychologické přípravě naší armády je i možnost léčby vojáků psychicky postižených v průběhu boje. Je-li v soudobé bojové činnosti asi třicet procent vojáků vyřazeno z psychologických důvodů, pak hypnóza je jednou z velmi účinných psychoterapeutických technik, umožňujících podstatně procento těchto vojáků vrátit zpět do aktivní činnosti. Takto postiženému vojákovi se mnohonásobně zvyšuje naděje na rychlé vyléčení, neboť oproti jiným je již několik kroků vpředu tím, že ho lze hypnotizovat – a tedy léčit.

Je nutné se zmínit o základním imperativu, který musí každý velitel, v jehož působnosti se hypnóza provádí, apriori přijmout. Na psychologa provádějícího hypnózu, by měl být třeba podřízeným velitele, je vyloučeno provádět jakýkoliv nátlak a ovlivňování ve směru změny myšlenek, názorů a přesvědčení hypnotizovaných vojáků. Takovéto návrhy je povinen každý morální psycholog-hypnotizér odmítnout v samotném zárodku. Znovu zdůrazňujeme základní předpoklad každé hypnózy – nutnost dohodnout s hypnotizovaným přesně obsah každého hypnotického sezení a i tímto způsobem upevňovat důvěru mezi psychologem a vojáky.

Hypnóza v psychologické přípravě v sobě skrývá velký pozitivní potenciál jak pro úspěch bojové činnosti, tak pro upevnění psychologického zdraví armády. Vzhledem ke specifčnosti a vysoké odborné náročnosti ji může provádět jen psycholog, který bude zařazen přímo k bojovým jednotkám. Hypnóza však není všemocná a měla by být realizována společně s jinými technikami psychologické přípravy. Z těchto, ale i z řady jiných důvodů by měl mít psycholog své nezastupitelné místo u každé jednotky nasazované do boje.

Hypnóza nebyla dosud v psychologické přípravě v naší armádě uplatňována. Je to zřejmě škoda. Výzkumné úsilí na tomto poli, které by mělo být podporováno vybranými bojovými správami, by jistě znamenalo významný posun v dosavadním chápání a provádění bojové přípravy v armádě.

Vývoj činnosti velitelů po obdržení bojového úkolu

Plukovník doc. Ing. JOSEF KAŠPAR, CSC.

Činnost velitelů jednotek, útvarů a svazků po obdržení bojového úkolu je v mnohém shodná s činností pracovníků jiných důležitých profesí a zároveň je i zcela výjimečná.

Kterýkoli velitel si musí v krátké době ujasnit a zhodnotit mnoho různých působících faktorů, vyvodit z nich závěry pro své rozhodnutí, úkolovat podřízené atd. A co je zvlášť významné! I velitel malé jednotky nerozhoduje jen o způsobu provedení určité bojové akce, ale i o životech desítek lidí. Proto i řády všech armád se snaží velitelům (na vyšších stupních velení i štábům) poskytovat návody na jejich pracovní postupy a způsoby jednání při velení vojskům. Možná říci, že všechny armády věnují této oblasti pozornost, přičemž si všimají kladných i záporných jevů, které se v minulosti v oblasti velení vyskytovaly.

Činnost velitelů po obdržení bojového úkolu (zejména jejich metody práce) je předmětem zájmu i v naší armádě a poměrně často se k ní vyjadřují různí autoři i na stránkách vojenskoodborného tisku. Naprostá většina autorů si však všímá současného stavu (k čemu je zřejmě vedou nedostatky ve znalostech a návycích velitelů na nižších stupních velení), a zatím žádný blížejí nepopsal, jak byla tato činnost prováděna v minulosti, v jakém rozsahu se s ní dřívější řády zabíraly, na co byl kladen důraz, z čeho si lze vzít poučení ap. Pokusím se proto informovat, zejména mladé velitele, alespoň o některých ustanoveních dávno zapomenutých řádů.

Činnost každého velitele při velení podřízeným vojskům má dvě stránky: vnitřní a vnější. A nejdříve je nutné zmínit se právě o nich.

Vnitřní stránku tvoří myšlenkové procesy a postupy probíhající v hlavě velitele. Samotný proces rozhodování, který začíná ujasněním úkolu a hodnocením situace, je vlastně procesem intenzivního volního jednání, při němž v hlavě velitele dochází ke zvažování různých pohnutek, úmyslů, tužeb, přání, představ i protichůdných závěrů (tedy k tomu, co psychologové nazývají bojem motivů). Tato stránka činnosti velitele, pokud sám nepožádá o radu, návrh, názor, ap., je před venkovním pozorovatelem utajena.

Vnější stránku tvoří způsob vyjádření výsledků myšlenkového procesu (tedy způsob, jakým velitel komunikuje s podřízenými – jak je seznamuje se svými záměry, jak je úkoluje, jak před nimi vystupuje, jak s nimi jedná ap.). Je to vlastně viditelné a slyšitelné vystupování velitele, které je velmi důležité z toho důvodu, že může mít jak kladný, tak i výrazně negativní dopad na podřízené.

Aby činnost velitele vyzněla co nejlépe, musí být obě stránky v souladu. K čemu by bylo sebelepší rozhodnutí, když by je velitel nedokázal přesvědčivým způsobem tlumočit podřízeným (vykonavatelům) a získat je pro jeho splnění. Činnost velitele po obdržení bojového úkolu tedy vyžaduje nejen určité myšlenkové postupy podložené výpočty a kalkulacemi, ale i odpovědné, rozhodné, cílevědomé a přesvědčivé vystupování před podřízenými.

Proč tedy hovoříme o jednotlivých stránkách činnosti velitelů? Důvod je prostý. Z ustanovení dříve platných řádů je totiž patrný rozdílný přístup k nim. Pro řády platné před první světovou válkou je příznačné, že v nich byla věnována pozornost především způsobům jednání a vystupování velitelů při velení. Jejich pracovních postupů si začínají všimnout až řády vydávané ve dvacátých a třicátých letech.

Zmíním se proto o několika řádech, které sice dávno neplatí, ale přesto v nich můžeme nalézt užitečné rady a podněty i pro dnešek. A začnu netradičně u armády, která inspirovala Jaroslava Haška k napsání světoznámého románu.

Již Exerzirreglement für die K. u. K. Fußtruppen (**Cvičební řád pro císařská a královská pěší vojska**), r. v. 1911 a označený E-3, z něhož se po 1. světové válce inspirovali i tvůrci zatímních cvičebních řádů nově vzniklé čs. armády, v čl. 11 uváděl:

„Způsob, jakým se velí, má velký vliv na podřízené. Vojsko poslouchá tak, jak se mu rozkazuje. Nejistota v rozkazech plodí nespolehlivost v poslouchání.“

A hned v dalším čl. 12 stanovoval: „Rozkaz musí být jasný, přitom co nejkratší. Nežli poručíme, uvažme zevrubně, abychom se neunáhli, neopakovali a především rozkazu už daného neměnili.“

A co se v něm dočteme o vystupování a jednání velitelů? V původním znění doslova: „Ruhe und Festigkeit, Sicherheit, Selbstbewußt-sein und unparteiische Strenge geben dem Kommandanten Autorität und Einfluß auf die Truppe.“ (**Klid a pevnost, jistota, sebevědomí a nestranná přísnost zjednávali velitelům autoritu a vliv u vojska**, E-3, čl. 28). Po více jak osmdesáti letech bychom tuto větu asi formulovali jinak, ale její význam by určitě zůstal.

Pod dojmem vzpomenuťého Haškova románu leckdo asi namítne, že skutečnost byla poněkud jiná. O tu však nejde. Tehdejší řád, stejně jako dnešní, vyjadřoval oficiální postoje a názory velení armády, které byly velitelům vštěpovány. Ale přenesme se do čs. armády dvacátých a třicátých let.

Zatímní předpisy pro výcvik a výchovu pěchoty čs. armády Vo-1 až Vo-5, které byly vydány v roce 1920 a představovaly první pokus o vydání jednotných čs. předpisů, otázky velení řešily jen v obecné rovině. Např. první díl těchto předpisů uváděl obsah velení následovně:

„**Veletí znamená:**

- předvídati události a čelit jim;
- snažiti se poznati vždy smýšlení svých vojáků, milovati je a odměňovati je, starati se o jejich potřeby všeho druhu a býti spravedlivým;
- udržovati tuhou kázeň doma i na pochodu, v péči o výstroj a výzbroj, v pozdravu a vystupování i při cvičení.“ (Vo-1, díl první, čl. 2).

Po obdržení úkolu se každý velitel měl řídit následujícími zásadami: „Určit cíl, jehož se má dosíci, naznačit své úmysly a určit úkoly, jež připadají podřízeným, ponechávaje těmto volbu prostředků k provedení.“ (Vo-I, díl první, čl. 6).

Hlavní vlastností rozkazů, bez ohledu na to, zda je vydával velitel divize nebo velitel čety, měla být jasnost. Předpis k tomu dodával, že nedorozumění vzniklé nejasným rozkazem je horší než nekázeň. Nežli velitel vydal rozkaz, musel uvážit, není-li možný jeho dvojitý výklad a je-li vůbec možné rozkaz splnit.

Rovněž tak i **Cvičební řád** pro pěší vojsko P-I-1, který byl vydán v r. 1923; aby nahradil zatímň předpisy, se o činnosti velitelů zmiňoval jen stroze. Podle tohoto řádu každý velitel „musí mít tolik předvídací schopnosti a rozhodnosti, aby jasně věděl, co a jak chce, mít tak silnou vůli, aby svůj plán provedl do konce. Velitel oznamuje svou vůli podřízeným v rozkazech. Rozkaz musí jasně vyjádřit to, co chce velitel dělati, určit úkol toho, kdo rozkaz dostane, a prostředky, jež má k použití. Podřízenému veliteli je ponecháno na vůli, jak použije svých prostředků pro vykonání svých úkolů.“ (P-I-1, čl. 544).

Ani v prvním **Polním řádu G-V** vydaném v r. 1925 nebyla činnost velitelů podrobně rozpracována. Tento řád velitele a štáby orientoval na nejdůležitější úkoly a jinak jim nechával volnost v jednání. Část II. měla název „Zásady o užívání vojsk“ a začínala tímto ustanovením: „Velitel jednotky, kterému bylo uloženo provést nějakou operaci (rozuměj i boj, dříve pojem operace měl širší význam – pozn. autora) utváří pro ni plán; jeho provedení nařídí podřízeným ve formě rozkazu.“ (G-V, čl. 79)

Základem každého plánu bylo **rozhodnutí velitele**. K samotnému přijetí rozhodnutí polní řád uváděl: „Velitel každé jednotky, které byl dán nějaký úkol, má úplnou volnost rozhodnouti, jak užije k provedení daného úkolu prostředků, které má ať organizačně či jen dočasně k dispozici.“ (G-V, čl. 86)

V dalším článku se pak dočteme, že k přijetí svého rozhodnutí musí prostudovat následující prvky: úkol, terén, zprávy o nepříteli, situaci jednotky i sousedních jednotek a povětrnostní poměry. O těchto prvcích, jak uváděl řád, neměl „uvažovat odděleně, ale v jejich vzájemném vztahu při činném i časovém.“ V tomto se tedy význam ustanovení prvního polního řádu čs. armády příliš nelišil od ustanovení řádu současného.

Obdobně i **Cvičební řád** pro pěchotu P-I-2a bojový výcvik vydaný v r. 1935 a **Cvičební řád** pro pěchotu P-I-3 polní výcvik vydaný v r. 1937 stanovoval jen všeobecné povinnosti velitelů při velení. **Rozkaz** byl definován jako „závazné vyjádření vůle velitele vykonavatelům, obsahující údaje nutné k provedení daného úkolu.“ (P-I-3, čl. 1). V části III. **Cvičební řádu** P-I-3 jsou pak uvedeny, a dosti podrobně, zásady zpracovávání a úprav rozkazů, hlášení a zpráv i způsoby jejich odesílání, ale bližší popis činnosti velitele po obdržení úkolu tu chybí.

Z uvedených citací je vidět, že v polním řádu a cvičebních řádech čs. armády vydávaných před 2. světovou válkou (tedy v takových předpisech, které se po obsahové stránce dají srovnávat s poválečnými bojovými řády) nebyla činnost velitelů řešena v té podobě, v jaké ji známe dnes. Tehdejší řády ponechávaly velitelům značnou volnost. I když v nich nalezneme stručné pokyny pro pracovní postupy velitelů, ustanovení řádů byla spíše zaměřena na finální činnosti velitelů (na srozumitelné vydávání úkolů, obsah rozkazů, jak prosadit plnění rozkazů ap.).

Druhá světová válka výrazně ovlivnila i oblast velení voj-

skům. Masové nasazení různých druhů vojsk a výzbroje vedlo ke značnému rozmachu a dynamice boje, a ta si vynutila hledat nejen efektivnější způsoby práce velitelů, ale i jinak organizovat a technicky vybavit místa velení a přijímat řadu dalších opatření k zabezpečení nepřetržitosti velení. Je logické, že nové poznatky z oblasti velení byly zapracovány do poválečných řádů, avšak ani v jejich prvních vydáních se nepodařilo problematiku velení, a tedy i problematiku činnosti velitelů po obdržení úkolu, zladit a dořešit do všech důsledků.

V čs. armádě byl v letech 1946–1951, spolu s předválečným polním řádem G-V a různými zatímními předpisy, užíván i překlad návrhu Polního řádu Rudé armády z roku 1943. V tomto řádu, který se svým obsahem výrazně lišil od G-V, byly dosti široce uvedeny zásady řízení vojsk, včetně některých nových pojmů (např. ujasnění úkolu, všestranné ocenění situace). Jeho předností bylo, že vycházel ze zkušeností získaných během prvních dvou let války mezi SSSR a Německem. Avšak za situace, kdy v čs. armádě stále platil starý polní řád a na něj navazující zatímň předpisy, nepřinesl nic jiného, než další problémy a spory. Velení čs. armády, které nastoupilo v r. 1950, řešilo situaci vydáním nových řádů.

Polní řád čs. branné moci Oper-I-1, platný od 25. února 1951, však nebyl ničím jiným, než upraveným překladem dříve uvedeného návrhu polního řádu Rudé armády. Tento řád, jehož vydáním byla zrušena platnost předválečného polního řádu G-V, vůbec poprvé řešil velení vojskům v samostatné hlavě. K činnosti velitele po obdržení úkolu uváděl: „Odůvodněné rozhodnutí je možno učinit jen po správném ujasnění úkolu stanoveného nadřízeným velitelem a po všestranném zhodnocení situace.“ (Oper-I-1, čl. 47.) Bližší popis obsahu ujasnění úkolu a zhodnocení situace v něm ale uveden nebyl.

Bojový řád pěchoty Pěch-II-2, díl II. (prapor, pluk), který vstoupil v platnost koncem srpna 1951, svým obsahem navazoval na polní řád, ale po stránce používání terminologie a strukturování jeho obsahu s ním zladen nebyl. V hlavě I pojednával o řízení boje v pěším praporu a pluku, ale samotnou činnost velitelů řešil jen v hrubých rysech (uváděl požadavky na velitele, zásady osobního styku s podřízenými a obecně platné povinnosti velitelů). Při porovnání statí polního a bojového řádu, které se zabíraly velením, lze hned na první pohled zjistit nezhodnost jejich obsahu i pojmového aparátu.

Nejpodrobněji popisoval činnost velitelů **Bojový řád pěchoty čs. branné moci Pěch-II-1**, díl I. (bojovník, družstvo, četa, rota). Např. v čl. 23 tohoto řádu je uvedeno:

„Jakmile dostane velitel bojový úkol, je povinen v terénu:

- ujasnit si daný úkol a zhodnotit situaci: úkol svého útvaru (součásti); činnost sousedů; kolik času má na splnění úkolu; kde je nepřítel, jeho rozmístění, jak je silný a co dělá; složení svého útvaru (součásti); počty zbraní a posilových prostředků; jaký má zvolit manévř vzhledem k terénu; jak využít terénu k nejlepšímu použití zbraní a manévru;

- rozhodnout se: k určení cíle činnosti (čeho chce velitel bojem dosáhnout) a způsobu provedení (jak chce dosáhnout vytčeného cíle);

- v terénu ukázat a časově vymezit úkoly podřízeným velitelům;

- organizovat součinnost;

- učinit opatření k odrazení útoku tanků a letounů.“

I tento řád, stejně jako oba předchozí, se vyznačoval různými nesrovnalostmi a zcela evidentně potřeboval obsahově

i terminologicky dopracovat a doladit. Ti, kteří tehdy prosadili, že všechno se bude dělat podle sovětského vzoru, si neuvědomili, že návrhy sovětských řádů byly v průběhu válečných let, obrazně řečeno, šity horkou jehlou. A protože všechno sovětské bylo svaté, nikdo se neodvážil provést v řádech větší úpravy.

K ujednacení postupu velitelů a téměř i k ujednacení obsahu používaných pojmů došlo až v řádech vydaných na podzim a v zimě roku 1954 (jde o polní řád Oper-I-1 sbor, divize; polní řád Pěch-II-2 pluk, prapor; bojový řád Pěch-II-1 družstvo, četa, rota). V těchto řádech již bylo shodně uvedeno, že velitel se může odůvodněně rozhodnout jen na základě ujasnění daného úkolu, správného hodnocení situace a na základě znalosti zásad vševojskového boje. A navíc v nich bylo přesně stanoveno, co si velitel ujasňuje, co studuje při hodnocení situace a také jak má po zhodnocení situace postupovat.

Pro názornost uvedu část čl. 23 polního řádu Pěch-II-2. „Při hodnocení situace studuje velitel pluku (praporu)

- složení sil nepřítele, stav, uskupení a ráz jejich činnosti;

- úkoly sousedů;
- složení, stav a rozmístění vlastních jednotek a jejich materiální a technické zabezpečení;

- ráz terénu: jeho tvářnost a složení, pozorovací podmínky, přirozené překážky, kryty a cesty.

Při hodnocení situace musí velitel pluku (praporu) také vzít v úvahu počasí, denní a roční dobu a jejich vliv na činnost pluku (praporu).“

Tato situace asi vzbudí u mnoha čtenářů úsměv nebo uštěpačné poznámky, protože snadno postřehnou značnou podobnost s obdobným ustanovením současného řádu. Co k tomu dodat! Skutečnost je taková, že v polních a bojových řádech vydávaných v šedesátých až osmdesátých letech nebyla ustanovení pojednávající o činnosti velitelů po obdržení úkolu zásadně měněna, ale byly v nich prováděny jen dílčí obsahové a jazykové úpravy.

Pomineme-li nedokonalé formulace z řádů vydaných v r. 1951, tak lze konstatovat, že od r. 1954 jsou ustanovení řádů pojednávající o činnosti velitelů po obdržení úkolu koncipována tak, že obsahují konkrétní pracovní postupy (činnosti) velitelů (i obsah těchto činností), ale opomíjejí vnější stránku činnosti velitele. Takové pracovní postupy, jako jsou ujasnění úkolu, určení opatření pro rychlou přípravu vojsk k plnění uloženého úkolu, zpracování časového rozpočtu, vydání pokynů náčelníkovi štábu, hodnocení situace a další můžeme tedy považovat za vžitě (dá se říci i tradičně).

Co dodat závěrem?

Současnému znění návodů na činnost velitelů po obdržení bojového úkolu předcházela delší vývoj. Z ustanovení řádů můžeme zjistit, že v prvních dvou desetiletích našeho století byl kladen důraz na vystupování velitelů před podřízenými, ale po 1. světové válce si řady začínají všimát i jejich možných pracovních postupů při velení. Od poloviny padesátých let jsou příslušná ustanovení řádů zaměřena jen na sled a obsah jednotlivých činností (pracovních postupů) velitelů.

Vývoj však nelze zastavit. V současné době, kdy naše armáda prochází transformací ve všech oblastech jejího života, bude nutné znovu se zamýšlet i nad činností velitelů při plánování a organizaci boje a podle potřeby ji upravit tak, aby byla na úrovni obdobné činnosti velitelů vyspělých armád demokratických států.

Skupinové cvičení

(příprava ŘC, prostoru, cvičících, materiálního zabezpečení)

Podplukovník Ing. JIŘÍ HERYNK

V tomto článku se budu zabývat zbývajícími částmi přípravy SC. Mezi ně patří: příprava řídicího cvičení a jeho pomocníků; výběr prostoru, místa (míst) a rekognoskace prostoru SC; příprava účastníků; materiální zabezpečení.

(pokračování z č. 7/93)

3. Příprava řídicího cvičení a jeho pomocníků

Příprava řídicího na SC vyžaduje dokonalou znalost obsahu a metodiky každého zaměstnání. Vlastní přípravu je možné rozdělit na osobní teoretickou přípravu a metodickou přípravu.

Osobní teoretická příprava každého zaměstnání je zahajována s takovým předstihem, aby velitel mohl ještě včas ovlivnit přípravu cvičících na zaměstnání a vydat jim promyšlené pokyny. Zkušební velitel obvykle potřebuje na přípravu 2 až 3 hodiny.

V této etapě se řídicí cvičení zaměřuje na ujasnění tématu cvičení, učebních cílů a úkolů cvičení a jeho struktury. Studuje teoretické otázky související s tématem cvičení, požadavky rozkazu ministra obrany, směrnic a nadřízených velitelů. Dále prostuduje další odbornou literaturu a zopakuje si organizaci a bojové možnosti vlastních vojsk a protivníka. Současně si připraví i historické příklady a zkušenosti (poznatky) z vševojskových cvičení.

Zvláštní pozornost musí věnovat také osobní metodické přípravě na cvičení. Obvykle na to bude potřeba 2 až 4 hodiny (na každé zaměstnání), ale někdy i více. V metodické přípravě na cvičení velitel prostuduje plán provedení SC s důrazem na jeho taktický zámysl a všechny další potřebné dokumenty cvičení.

Osobní teoretická a metodická příprava řídicího cvičení je základním předpokladem pro racionální a cílevědomé řízení cvičení. V přípravě na zaměstnání musí řídicí cvičení podrobně promyslet i způsob přípravy cvičících a včas jim k ní vydat pokyny.

K provedení SC na učebně vybavené spojovacími pro-

středky, si řídící promyslí průběh zaměstnání se zaměřením na rozehrání zpráv těmito prostředky. Je vhodné, aby si předem na magnetofon (diktafon) zaznamenal vzory nařízení a hlášení, která plánuje předávat cvičícím v průběhu zaměstnání.

Podle charakteru technických prostředků, rozsahu a způsobu rozehrání situace může řídící cvičení určit 1 až 2 pomocníky, které si připraví dva až tři dny před zahájením zaměstnání. Seznámí je s jejich úkoly při rozehrávání situací, s rozmístěním cvičících na učebně a spojením s nimi, se zařízením učebny a možnostmi jejího využití.

Pomocníci musí podrobně znát způsoby rozehrání situací, jež si zakreslí do své pracovní mapy. Musí se v nich orientovat tak, aby byli schopni podle potřeby kdykoliv přednést svá rozhodnutí (hlášení) v úloze podřízených velitelů, nebo jiných funkcionářů. Proto je vhodné provést s pomocníky před SC nácvik rozehrání situací (zpráv).

Při zaměstnání v terénu lze využít pomocníky řídícího cvičení k taktické orientaci upřesnění situace protivníka, vlastních vojsk a předání dalších údajů o taktické situaci.

Při zaměstnání SC s využitím prvků velitelsko-štabního cvičení mohou být předem připraveni i někteří cvičící nebo pomocníci ve funkci některých funkcionářů štabu útvaru a jednotek.

Přípravu pomocníků organizuje řídící cvičení s přihlédnutím k jejich úkolům při zaměstnání v terénu. Tak např. pomocníkovi, který byl pověřen provedením taktické orientace v úloze velitele jednotky (útvaru), v jehož prostoru se boj plánuje a organizuje, je řídícím cvičením upřesněno, jaké údaje o protivníkovi, vlastních vojscích a terénu má uvést i jak odpovídat na možné dotazy cvičících.

4. Výběr prostoru, místa (míst) a rekognoskace prostoru

Prostor pro SC určuje řídící cvičení ve svých pokynech pro přípravu cvičení. Prostor se obvykle nejdříve zvolí na mapě a potom se udělá jeho rekognoskace. Při přípravě SC v terénu je možné uskutečnit předběžnou rekognoskaci bezprostředně před zpracováním taktického zámyslu cvičení na mapě. Při ní se především vybírají místa (stanoviště), kde budou pracovat cvičící, osy přesunu a určuje se způsob značkování a imitace.

Při výběru prostoru a místa (stanoviště) na zaměstnání v terénu je třeba přihlížet k následujícím požadavkům: Vybrat stanoviště co nejbližší k místu posádky (posádek) s cílem ušetřit co nejvíce času na přesuny; terén musí umožňovat podmínky pro splnění učebních úkolů a cílů cvičení.

K rozpracování otázek obranného boje se volí terén s dostatkem přírodních překážek a terénních čar vhodných k budování obranných postavení, pro všechny prvky bojové sestavy a cesty pro manévry.

V prostorech rozmístění míst velení (stanovišť), které se zpravidla volí k řešení učebních úkolů, je třeba vyhledat vhodné cesty pro příjezd techniky a prostory pro její skryté rozmístění.

Pro řešení otázek útočného boje musí terén umožňovat: Skryté přiblížení vojsk na čáru přechodu ke zteči při útoku z přímého dotyku s protivníkem; odpovídající podmínky pro rozmístění vojsk ve výchozím prostoru; vhodné přístupy k obraně protivníka; výhodné dominanty a úseky k pozorování a pro organizaci činnosti na těchto výšinách. Kromě toho terén musí splňovat vhodné podmínky i pro obranu protivníka.

Výběru místa (míst, stanovišť) k řešení učebních úkolů v terénu je třeba věnovat zvláštní pozornost. Je třeba dbát na

to, aby tato stanoviště umožňovala dobrý přehled o rozmístění sestavy vlastních vojsk i protivníka, zejména na směru soustředění hlavního úsilí (směru hlavního úderu), od čáry předpokládaného rozvinování hlavních sil protivníka v obraně a nejméně do hloubky bližšího úkolu pluku za útok.

Rekognoskace prostoru cvičení je zaměřena k upřesnění taktického zámyslu zakresleného do mapy. Upřesňuje se výchozí situace obou stran pro cvičení, zámysly nadřazených stupňů obou stran, bojové úkoly cvičícího stupně, předpokládané jednotlivé taktické situace v průběhu cvičení, možná rozhodnutí cvičících, stanoviště při výjezdu do terénu, osy přesunu aj.

Zpracovatel zároveň získává podklady pro přípravu rozkazů, nařízení a organizaci součinnosti, vydávaných cvičícím a současně i potřebné konkrétní údaje pro sestavení metodické rukověti.

5. Příprava účastníků

Příprava důstojníků na SC bude ovlivněna rozsahem úkolů, které jsou jim uloženy. V každém případě půjde vždy o přípravu potřebných map a štabních pomůcek.

V přípravě na zaměstnání, jehož cílem bude plánování a organizace boje, se mohou cvičící jen seznámit s námětem, zakreslit si potřebné údaje do mapy (zejména výchozí situací) a promyslet si v dané funkci činnost velitele po obdržení úkolu. SC pak může být zahájeno vydáním bojového rozkazu nebo bojového nařízení (předběžného bojového nařízení) nadřazeným velitelem (řídícím cvičením) a přijetím rozhodnutí cvičícími.

V jiném případě si mohou účastníci cvičení na základě bojového rozkazu nebo bojového nařízení (předběžného bojového nařízení), vydaného předem, připravit a zakreslit rozhodnutí k dané situaci. Potom může být cvičení zahájeno vydáním rozhodnutí cvičícími.

Příprava cvičících na zaměstnání v terénu zahrnuje zopakování teoretických zásad, ujasnění metodiky práce velitele a štabu v terénu, nácvik činnosti na spojovacích prostředcích a jiných technických prostředcích velení v boji, které jsou ve vybavení velitelsko-štabních vozidel, znalost pracovního místa ve velitelsko-štabním vozidle aj.

V přípravě cvičících na zaměstnání je třeba věnovat pozornost znalosti i zapamatování názvů terénních předmětů, které budou využívat k práci v terénu. Jsou to zejména názvy terénních předmětů, které se nacházejí na rozhraní pásem, čarách bojových úkolů, předního okraje obrany vlastních vojsk a protivníka v úseku průlomu, směru soustředění hlavního úsilí v obraně atd. To umožní pracovat v terénu s minimálním využíváním mapy.

6. Materiální zabezpečení

Materiální zabezpečení SC zejména závisí na cílech, obsahu, rozsahu, místě a metodě provedení a na stanovených normách spotřeby materiálních prostředků a proběhu kilometrů. Při zaměstnání na učebně s použitím spojovacích prostředků se mohou používat telefony, přenosné radiostanice, nebo i reproduktory.

Největší nároky na materiální zabezpečení klade cvičení v terénu se spojovacími prostředky, značkováním a imitací. Při zaměstnání v terénu s prvky VŠC a používáním spojovacích prostředků se obvykle využívají organická velitelská a štabní vozidla s přenosnými rádiovými stanicemi v takovém počtu, aby cvičící měli k dispozici potřebné spojovací sítě.

Poznámka: V příštím čísle se mohou čtenáři seznámit s možným způsobem provedení skupinového cvičení.

Příprava pochodu roty začíná po obdržení předběžného nařízení velitele praporu pro pochod, kdy velitel roty na jeho podkladě vydává své předběžné nařízení a prosazuje u svých podřízených jeho včasné a přesné splnění. Po obdržení bojového rozkazu nebo bojového nařízení pro pochod postupuje velitel roty podle metodiky práce tak, aby včas přijal své rozhodnutí a vydal bojový rozkaz svým podřízeným. Z toho vyplývá, že přípravu pochodu velitelem roty lze rozdělit do dvou etap.

V 1. etapě velitel roty řeší opatření vyplývající z předběžného nařízení velitele praporu. To zahrnuje jeho ujasnění a následnou konkretizaci jednotlivých úkolů v podmínkách roty. Velitel roty je vydává formou svého nařízení podřízeným velitelům a následně kontroluje jeho plnění. Tato etapa trvá až do obdržení bojového rozkazu (nařízení) pro pochod.

2. etapa trvá od obdržení bojového rozkazu (nařízení) velitele praporu pro pochod až do doby dosažení připravenosti roty pro pochod. Tato etapa zahrnuje vlastní plánování a organizaci pochodu velitelem roty.

Plánování pochodu

1. Ujasnění úkolu

Velitel roty ve svém myšlenkovém procesu musí pochopit cíl pochodu a zámysl velitele praporu. Ujasnit si časové a prostorové vymezení pochodu, úkol a místo roty v sestavě praporu při pochodu, jaké má přidělené prostředky, jaký vliv na pochod roty budou mít úkoly a činnost sousedů a kolik má času na přípravu a organizaci pochodu roty.

Z této myšlenkové činnosti by si měl vytvořit závěry o:

- úloze a místě roty v nastávající činnosti a jakými prostředky bude posílen,
- vlivu sousedů na plnění úkolu roty,
- opatření, která je třeba provést k zabezpečení organizace boje a k přípravě roty k nastávající činnosti,
- čase, který má k dispozici na plánování a organizaci boje a k přípravě roty k nastávající činnosti.

Na ujasnění úkolu si velitel roty zpravidla nevyčleňuje zvláštní čas a uskutečňuje ho v průběhu přijímání úkolu a při přesunu od velitele praporu na své velitelsko-pozorovací stanoviště.

V rámci ujasnění úkolu musí velitel roty zpracovat svůj časový rozpočet přípravy boje, ve kterém limitujícím údajem je čas obdržení úkolu a stanovená doba připravenosti roty k jeho plnění; při jeho sestavování musí současně při-

Příprava pochodu velitelem roty

(pokračování z č. 7/93)

Ing. STANISLAV KOČLŘ, CSc. (plk. v zál.)

Úspěšné provedení pochodu rotou závisí na promyšlené řídicí práci velitelé roty. Hlavní zásadou této práce musí být samostatné, předvídaté myšlení velitele a jeho osobní iniciativa všude tam, kde není nutno čekat na rozkaz (nařízení, pokyny) velitele praporu. V podstatě jde o to, aby velitel roty samostatně plnil všechna opatření v souladu s ustanoveními Polního řádu.

hlédnout k dalším časovým údajům nadřízeného, jako např. k době schvalování svého zámyslu velitelem praporu.

Časový rozpočet může obsahovat:

- celkový čas na přípravu pochodu (z toho denní a noční doba),
- dobu vyhlášení bojového rozkazu podřízeným,
- dobu na přípravu osob, zbraní a ostatní techniky a materiálu k plnění úkolu,
- dobu výdeje teplé stravy,
- dobu hlášení podřízených o jejich připravenosti k plnění úkolu,
- dobu hlášení připravenosti roty k plnění úkolu.

Po ujasnění úkolu velitel roty zpravidla vydává své předběžné nařízení pro přípravu roty k pochodu.

Předběžné nařízení by mělo obsahovat jak základní údaje, kterými seznámuje velitel roty své podřízené o charakteru nastávající činnosti, tak i nezbytná opatření, která je třeba v přípravě na tuto činnost provést. Zejména by to měla být délka pochodu a podmínky, za kterých se pochod uskuteční, kdo se má připravit k plnění úkolu zajištění, opatření v oblasti technického, týlového, zdravotnického zabezpečení a kdy a kde velitel roty vyhlásí svůj bojový rozkaz pro pochod.

2. Hodnocení situace

Velitel roty hodnotí situaci podle získaných informací od velitele praporu a podle mapy; situace, stav a možnosti roty jsou mu známy.

Protivníka hodnotí podle informací od velitele praporu, zejména zva-

žuje jeho vzdálenost, časovou a prostоровou pravděpodobnost střetnutí s jeho pozemními silami, možné prostory střetnutí s jeho průzkumem, výsledky a napadení jeho letectvem a vrtulníky. Z hodnocení protivníka velitel rotý vyvozuje závěry pro složení pochodové sestavy rotý, sílu a složení jejího zajištění, pro činnost při střetnutí s pozemními silami protivníka, způsoby protivzdušné obrany a maskování za pochodu.

V hodnocení stavu a možností rotý a přidělených prostředků analyzuje připravenost čet k pochodu, jak uspořádá pochodovou sestavu a kam v ní začlení přidělené prostředky, kterou četou použije k zajištění a jaká opatření je nutno provést k dosažení připravenosti rotý k plnění úkolu a k ochraně a zabezpečení jednotek rotý při pochodu.

Jednotky v dotyku a sousedy hodnotí podle informací od velitele praporu. Zejména bere v úvahu činnost jednotek přesunujících se po sousedních osách, jejich úkoly a dobu jejich plnění a z toho vyplývající opatření pro zabezpečení boků rotý. Současně musí hodnotit jednotky a jiné prvky sestavy (průzkum, odřad zabezpečení pohybu ap.) působící na pochodové ose před rotou a vliv jejich činnosti na pochod rotý.

Při hodnocení terénu věnuje velitel rotý hlavní pozornost analýze pochodové osy a charakteru terénu podél ní. Zejména hodnotí celkový charakter terénu, jeho členitost, pokrytost a ochranné vlastnosti, nebezpečná místa a úseky pochodové osy, jejich průjezdnost a případné obtíže; uvedené problémy analyzuje s přihlédnutím k počasí, roční a denní době.

Cílem hodnocení situace je získání podkladů pro přijetí optimálního rozhodnutí. Při této činnosti nemusí velitel rotý hodnotit všechny výše uvedené body, neboť některé závěry mu budou již známy. V důsledku toho může velitel rotý zvládnout hodnocení situace a přijetí zdůvodněného rozhodnutí za 20 až 30 minut.

3. Rozhodnutí velitele rotý

Na základě ujasnění úkolu a závěrů z hodnocení situace přijímá velitel rotý své rozhodnutí a současně ho zakresluje do své pracovní mapy. (Obecně se nechá říci, že do pracovní mapy zakresluje všechny údaje, které se nechat graficky vyjádřit.)

Rozhodnutí velitele rotý musí obsahovat:

a) zámysl pochodu,

– uspořádání pochodové sestavy a rozdělení přidělených prostředků.

– složení, úkoly a vzdálenost zajištění,

– pochodovou osu a průměrnou pochodovou rychlost,

– organizaci protivzdušné obrany a ochrany proti technickému průzkumu protivníka,

b) úkoly četám a přiděleným prostředkům,

c) základní otázky součinnosti a všestranného zabezpečení pochodu,

d) organizaci velení.

Velitel rotý své rozhodnutí přijímá postupně. Nejprve si vytvoří zámysl, jak chce stanovený úkol plnit, a po jeho schválení velitelem praporu pokračuje v tvorbě zbývajících částí rozhodnutí. Své rozhodnutí velitel rotý nikomu nevyhlašuje.

Po ukončení plánování pochodu musí mít velitel rotý v **pracovní mapě zakresleny tyto údaje:**

● situaci protivníka a vlastních jednotek v dotyku s ním,

● prostor rozmístění rotý, VPS velitele praporu a strážní zajištění v zájmovém prostoru rotý,

● pochodovou osu rozdělenou na úseky po 5 až 10 km,

● výchozí místo, regulační místa a dobu jejich průchodu,

● místo a dobu trvání zastávek,

● místa pořádkových a regulačních stanovišť pořádkové služby,

● pochodové osy sousedů a jejich úkoly,

● pravděpodobné čáry střetnutí s protivníkem a předpokládaný úkol (manévr) rotý na nich,

● pochodovou sestavu rotý včetně začlenění přidělených prostředků,

● střední pochodovou rychlost,

● signály a kódování terénních předmětů.

Kromě toho se na mapě uvede způsob vyvedení proudu rotý do výchozího místa a celková doba pochodu.

Organizace pochodu

1. Vyhlášení bojového rozkazu

V stanovené době vyhlásí velitel rotý veliteli čet a přidělených prostředků bojový rozkaz pro pochod. Velitel rotý jej vyhlašuje ústně a zpravidla na svém velitelsko-pozorovacím stanovišti.

Bojový rozkaz pro pochod obsahuje:

● situaci protivníka a charakter jeho činnosti,

● úkol rotý,

● úkol rotý a její místo v pochodové sestavě praporu.

● pochodovou osu,
● prostor soustředění (odpočinku), nebo

● čas dosažení stanoveného prostoru (čáry) a činnost rotý v něm (na ní),

● výchozí místo, regulační místa, rozchodiště a dobu jejich průchodu,

● místo a dobu trvání zastávek,

● úkoly sousedů,

● zámysl pro pochod,

● po slově „**NARIZUJI**“ úkoly četám:

● čelní hlídce (pátracím družstvům, pokud je vysílá velitel rotý)

– složení,

– bojový úkol,

– dobu průchodu výchozím a regulačními místy,

– způsob hlášení,

● četám (přiděleným prostředkům):

– přidělené prostředky,

– bojový úkol,

– místo v pochodové sestavě,

– způsob odrážení a ničení vzdušného protivníka,

– úkoly při střetnutí s pozemním protivníkem,

● úkoly bojového, technického, týlového a zdravotnického zabezpečení,

● doba připravenosti rotý k zahájení pochodu,

● organizace velení za pochodu:

● organizace a způsob spojení,

● místo velitelsko-pozorovacího stanoviště velitele rotý v pochodové sestavě,

● zástupce.

Bojový rozkaz velitele 1. tankové rotý pro pochod (možná varianta)

1. Protivník ... přešel do útoku, prolomil naši obranu a k 13.00 h dnešního dne dosáhl čáry ... V dotyku s ním vedou boj jednotky 8 md, které zpomalují jeho postup. Střetnutí s čelními jednotkami protivníka lze předpokládat na čáře ...

2. 1. tanková rota s ..., jako čelní pochodová záštita 1. tankového praporu, plnění úkol předvoje pluku, provést pochod po ose ... s úkolem zajistit pochod hlavních sil praporu a do ... h dne ... dosáhnout čáry ...

Slabší síly protivníka zničit, při střetnutí se silnějšími silami zaujmout výhodné postavení a zabezpečit zasažení hlavních sil praporu.

Projít:

– výchozím místem ... v ... hodin,

– regulačním místem ... v ... hodin.

Zastávka v prostoru ... v trvání 35 minut.

3. Vpravo po ose ... pochoduje vlevo není souseď. Na ose pochodu před rotou působí samostatná průzkumná hlídka pluku.

4. Pochodovou sestavu učlenit do jednoho proudu, k zajištění rotu vyslat čelní hlídku v síle čety na vzdálenost 4 km. Velitel čelní hlídky vyslat pátrací tank, ve dne na dohled, v noci na vzdálenost 500 m, další pátrací tanky nevysílat.

Pochod provést po stanovené pochodové ose s průměrnou pochodovou rychlostí 20 km za hodinu.

Vzdušného protivníka ničit palbou protiletadlových kulometů a ručních zbraní přidělené Při střetnutí s jeho pozemními jednotkami čelní hlídka vytvořit podmínky pro splnění stanoveného úkolu hlavními silami rotu.

5. Nařizují:

a) 1. tanková četa s, jako čelní hlídka provést pochod po stanovené ose s úkolem zajišťovat hlavní síly rotu. Průzkum a slabší síly protivníka zničit, při střetnutí se silnějším protivníkem zabezpečit zasazení hlavních sil rotu. Do ... hodin dne ... dosáhnout čáru

Výchozím a regulačním místem projít 15 minut před hlavními silami rotu.

V místě zastávky zaujmout prostor ... a pokračovat v zajišťování čelní pochodové záštity před průzkumem protivníka a nenadálým napadením jeho pozemními silami.

Velitel čety samostatně organizovat pozorování a ničení vzdušného protivníka.

b) 2. tanková četa s, provést pochod po stanovené ose na čele hlavních sil rotu.

c) 3. tanková četa s, provést pochod po stanovené ose za 2. tankovou četou.

d) Velitel 2. a 3. tankové čety přivést k ničení vzdušného protivníka protiletadlové kulometry na všech tancích, palbu budu řídit osobně radiostanicí.

Velitelé přidělených prostředků mít v pohotovosti k ničení vzdušného protivníka 1/3 ručních zbraní, palbu řídit samostatně po zahájení palby protiletadlových kulometů rotu nebo při přímém napadení.

V případě střetnutí s pozemním protivníkem se na můj rozkaz obě čety rozvinou a zaujmou místo v bojové sestavě podle mého upřesnění.

6. Velitel čelní hlídky organizovat pozorování samostatně. Velitel 2. čety organizovat pozorování dopředu a nalevo, k pozorování vzdušného protivníka určit pozorovatele na čelním tan-

ku. V prostoru zastávky vyčlenit dvě dvojice strážných pro bezprostřední zajištění rotu zprádu a zleva.

Velitel 3. čety organizovat pozorování doprava a dozadu, k pozorování vzdušného protivníka určit pozorovatele na posledním tanku. V prostoru zastávky vyčlenit dvě dvojice strážných pro bezprostřední zajištění rotu zprádu a zezadu.

Při přesunu v noci používat pouze tlumená světla. Od místa zastávky až do střetnutí s pozemním protivníkem zakazují používat infračervené.

V prostoru zastávky provést kontrolní prohlídku techniky. Při poškození techniky za pochodu, bude-li porucha odstraněna osádkou do 20 minut, samostatně pokračovat v pochodu po stanovené ose a zvýšenou rychlostí dojet proud rotu. Přesáhne-li oprava uvedenou dobu, vyčkat na místě a poruchu odstranit za pomoci dílenských prostředků praporu nebo pluku. Po odstranění poruchy se zařadit do praporečnického nebo plukovního proudu.

Raněným při pochodu poskytnout první pomoc. Neschopné další činnosti vyložit na ose pochodu v hnízdě raněných v osadě Staňkov (5 km před regulačním místem) nebo v prostoru trig. 577,8 (11 km za prostorem zastávky).

7. Připravenost rotu k pochodu v ... hodin.

8. Od zahájení pochodu všechny rádiové stanice na příjmu, kromě varovných signálů zákaz vysílání až do střetnutí s protivníkem. Moje velitelsko-pozorovací stanoviště v čele proudu hlavních sil rotu, můj zástupce velitel 2. tankové čety.

Po vydání bojového rozkazu se velitel rotu přesvědčí o správném pochopení úkolu podřízenými a poté přistoupí k provedení součinnosti.

2. Součinnost provádí velitel rotu nejčastěji direktivním způsobem formou pokynů k jednotlivým etapám pochodu, přičemž se zaměřuje na:

- výjezd čet ze svých prostorů a zaujetí míst v pochodové sestavě,
- začlenění přidělených prostředků do pochodové sestavy,
- způsob velení a velitelsko-pozorovací stanoviště velitele rotu v této době,
- pochod do výchozího místa (jen když rota pochoduje samostatně):
 - zahájení pochodu a průjezd výchozího místa čelní hlídkou,
 - zahájení pochodu a průjezd výchozího místa hlavními silami rotu,
- začlenění rotu do pochodové sestavy praporu,
- protivzdušná obrana při pochodu,

– činnost čelní hlídky a hlavních sil rotu při střetnutí s průzkumem a pozemními jednotkami protivníka,

- zajištění za pochodu a při zastávce,
- bojové, technické, týlové a zdravotnické zabezpečení za pochodu,
- organizace velení za pochodu a součinnosti signály.

3. Při kontrole plnění úkolů se velitel rotu zpravidla zaměří na:

- znalost úkolu a správnost pochopení jeho plnění s důrazem na čelní hlídku,
- organizaci a provádění přímého zajištění,
- připravenost zbraní a techniky a vydání stravy,
- znalost signálů a činnosti na ně,
- celkovou připravenost jednotlivých čet a přidělených prostředků k plnění úkolu.

Z uvedeného vyplývá, že velitel rotu přistupuje ke kontrole bezprostředně po ukončení organizace pochodu, tedy v době před hlášením velitelů čet o připravenosti svých jednotek. V rámci této činnosti se může velitel rotu zúčastnit velitelské činnosti některého z velitelů čet a to zpravidla u té čety, která plní nejsložitější úkol (např. u čelní hlídky) nebo u velitele čety, který má nejmenší zkušenosti.

4. Hlášení připravenosti rotu k plnění úkolu podává velitel rotu veliteli praporu ve stanoveném čase, po osobní kontrole plnění úkolů a po hlášení velitelů čet o jejich připravenosti.

Po hlášení připravenosti k plnění úkolu velitel rotu na signál (rozkaz) velitele praporu nebo ve stanovené době zahájí pochod tak, aby v určeném čase projel výchozím místem; jeho průchod hlásí veliteli praporu určeným signálem.

Za pochodu se přesunuje na čele hlavních sil rotu a tím zároveň zabezpečuje dodržování stanovené průměrné pochodové rychlosti a pochod po stanovené ose. Kontroluje dodržování pochodové kázně a podle potřeby řídí činnost čet signály.

Poznámka autora: Vzhledem k tomu, že uvedený obsah článku je podkladem pro připravovanou příručku pro velitele rot, prosím všechny čtenáře, kteří k uvedenému mají připomínky, aby je zaslali přímo na moje jméno, p. ú. 61/22, 160 01 Praha 6

Poznámka redakce: Rozsah i pojetí článku přesahuje naše zvyklosti, zejména jde-li o připravovanou příručku. Proto jsme také v závěru uváděný formulář bojového rozkazu velitele rotu pro pochod již vypustili (dalších 5 stran). V textové části je uveden vzor rozkazu v plném rozsahu.

Při výběru žáků-řidičů do kurzů ve výcvikových střediscích je nezbytné přihlídnout k jejich zdravotnímu stavu. Branci musí vyhovovat příslušným podmínkám předpisu Zdrav-2-1, vztahujících se k zařazení brance na funkci řidiče bojového vozidla příslušného typu (tank, BVP, BRDM-2 ap.). Tento výběr je nezbytné provést velmi pečlivě příslušnými místními vojenskými správami již při odvozech. Tím předejdeme zbytečnému vynakládání finančních prostředků vojenskou správou na další speciální odborný výcvik jak v době před nástupem do vojenské základní služby, tak při vyřazování žáků-řidičů z výcviku ve výcvikových střediscích již v době jejich výcviku. Zároveň tímto opatřením předejdeme i tabulkovým nedoplnkům, které vznikají vyřazováním z výcviku ze zdravotních důvodů. (Proto vystává požadavek – prosazovat v odvodních komisích požadavky vojenské správy na zdravotní stav branců-řidičů a neponechávat toto pouze na civilní lékařské službě.)

Po pečlivě provedeném výběru po zdravotní stránce je nezbytné provést neméně zodpovědný výběr branců do řidičských kurzů v civilních Autoškolách, organizovaných místními vojenskými správami k získání řidičských oprávnění (průkazů) skupiny „C“ (pro kolová OT), „B“ a „T“ (pro pásová vozidla) – viz nařízení NGŠ AČR č. 46/1991. Při zařazování branců do kurzů civilních Autoškol je nutné respektovat požadavky psychofysiologického výběru.

Po nástupu vojenské základní služby zařadit brance do příslušných výcvikových středisek řidičů bojových vozidel, podle počtů stanovených TMP, které jsou platné od 1. 4. 1993.

Ve výcvikových střediscích je výcvik specialisty – řidiče BV organizován podle „Programů přípravy“ Vševojsk-7-10, souběžně se základním výcvikem. Souběžně organizovat výcvik ihned po nástupu do výcvikového střediska je nezbytné proto, aby byl vytvořen časový prostor ke splnění řidičské praxe, nezbytné pro vydání řidičského oprávnění pro příslušný typ bojového vozidla, v závislosti na dané výcvikové základně a počtu techniky, která je ve výcvikovém středisku pro výcvik v řízení k dispozici.

Obsah a struktura výcviku v ŘBV podle Vševojsk-7-10

Vydáním tohoto předpisu dochází k zpřehlednění a ujednocení výcviku řidičů BV všech druhů vojsk a specializací a k „zeštíhlení“ všech odborných programů druhů vojsk v AČR, a tím k úspoře finančních prostředků, které by stálo jejich vydání. Zároveň umožňuje plánování výcviku v řízení řidičů a osádek BV na všech stupních až do roty (baterie) vto, v průběhu celého výcvikového roku.

V předpisu jsou zpracovány požadavky na vydání oprávnění k řízení BV v 1. výcvikovém období přípravy řidičů vojenskou dopravní policií a zdokonalování odborné způsobilosti řidičů ve 2. až 4. výcvikovém období 12měsíční vojenské základní služby.

Výcvik specialistů

– řidičů bojových vozidel

Plukovník Ing. STANISLAV ŠEDÝ

V souvislosti s přechodem na dvanáctiměsíční vojenskou základní službu od podzimu tohoto roku byly od 1. 4. 1993 zahájeny kurzy řidičů bojových vozidel ve výcvikových střediscích v tříměsíčním cyklu výcviku, podle připravovaného vydání „Programů přípravy“ Vševojsk-7-10. V kalendářním roce se předpokládají čtyři nástupní termíny branců-řidičů.

Vojákům z povolání (učitelům řízení BV) je v současné době možno vydat oprávnění k řízení bojového vozidla pouze po absolvování příslušného kurzu ve VVŠ PV Vyškov a VA Brno. Oprávnění vydají orgány vojenské dopravní policie.

Přílohy 1 až 3 předpisu obsahují programy výcviku v ŘBV řidičů tanků, pásových OT a BVP a kolových OT.

Příloha 4 uvádí technickou přípravu.

Na výcvik v řízení je plánováno celkem 32 výcvikových hodin v 1. výcvikovém období, se splněním minimální řidičské praxe (řidičů tanků a pásových OT a BVP 120 km, řidičů kolových OT 160 km), na technickou přípravu je stanoveno 70 výcvikových hodin. Celkem je na odbornou přípravu řidiče BV k vydání oprávnění v ŘBV plánováno 105 hodin výcviku odborné přípravy.

Ve 105 hodinách odborné přípravy jsou vyčleněny 3 hodiny na spojovací přípravu,

pro které stanoví tematiku velitel výcvikového střediska tak, aby bylo zabezpečeno ovládání hovorového zařízení a rádiová stanice BV pro potřeby výcviku v ŘBV.

Počty výcvikových hodin jsou v předpisu Vševojsk-7-10 stanoveny na jednoho žáka. Proto je nezbytné plánovat veškerou tematiku v průběhu výcvikového období tak, aby prostoje žáků byly minimální a bylo možno vytvořit dostatečnou časovou zálohu velitele výcvikového střediska pro ty žáky, kteří se plánovaného výcviku nezúčastnili z různých důvodů (nemoc ap.), nebo pro nutnost opakovat některá cvičení v ŘBV pro větší řidičskou praxi.

Z hlediska metodiky výcviku se předpokládá zahajovat výcvik v řízení na řidičském trenažeru a k výcviku na technice přistupovat až po bezpečném zvládnutí základů ovládání vozidla (zejména u vozidel s pá-

sovými podvozky). Při dalším výcviku je nezbytné využít k průpravným zaměstnáním u všech plánovaných cvičení (k nácviku překonávání překážek ap.) plně řídicích trenážerů.

Vzhledem k tomu, že kapacita řídicích trenážerů je nižší než při použití většího počtu techniky výcvikové, je nezbytné **plánovat výcvik (využití) na řídicím trenážeru 8 až 16 hodin**, podle počtu žáků ve výcvikovém středisku. To bude klást značné nároky na zplánování výcviku po jednotlivých tématech ve výcvikové četě i na evidenci splnění tematiky u jednotlivých žáků-řídičů.

Při plnění jednotlivých cvičení v řízení je nutné splnit na pomocných pracovištích tematiku v souladu s Osnovami výcviku v RBV Tank-6-6, v rozsahu stanoveném pro splnění obsahu cvičení.

Velitel praporu může při nácvicích jednotlivých cvičení v RBV upravovat stanovené normy, včetně počtu hodin na splnění jednotlivých cvičení. Při hodnocení splnění je ale nezbytné splnit podmínky cvičení v rozsahu stanoveném Osnovami Tank-6-6 a jejich splnění ohodnotit známkou.

Rozbor organizace výcviku řídičů BV ve výcvikovém středisku v 1. výcvikovém období – vydání oprávnění k řízení

Pro vydání oprávnění k řízení BV je nezbytné splnit podmínky stanovené zápočtovým cvičením č. 2 (pro kolová OT) a cvičením č. 6 (pro řídiče BV s pásovými podvozky) dle Tank-6-6. **Vojská dopravní policie** vydá oprávnění pouze těm žákům-řídičům, kteří splní veškerou plánovanou tematiku s hodnocením minimálně vyhovujícím. Celkové hodnocení řídiče při závěrečném přezkoušení bude vodítkem pro velitele jednotky při rozhodování o zařazení absolventa kurzu na funkci řídiče BV.

Všechna cvičení v RBV podle Tank-6-6 se v 1. výcvikovém období plní pouze s řídičem a s řídicím-cvičitelem ve vozidle. Cvičení č. 5 se plní při minimálním počtu 5 vozidel v proudě. **Zápočtové cvičení**, započítávané do hodnocení k vydání oprávnění k řízení BV, plní žák-řídič samostatně.

V 1. výcvikovém období je těžiště výcviku položeno do individuální přípravy řídiče specialisty, kde je cílem splnit plánovanou tematiku včetně stanovené minimální řídicí praxe a vydat žákům-řídičům řídicí oprávnění k řízení BV. Z uvedených důvodů zde proto není plánován výcvik v plavbě OT a jízdě tanků pod vodou, který je nutno splnit v rozsahu stanoveném Tank-6-2. Tento předpis je zaměřen na výcvik organické osádky BV, stanovuje úkoly pro přípravu vozidla i pro překonávání vodní překážky a bezpečnostní opatření při organizaci a provádění výcviku.

K provedení závěrečných zkoušek se určuje komise, která zabezpečí nezávislé posouzení a ohodnocení vyvíjenosti řídičů BV. Členem komise bude i příslušník vojenské dopravní policie.

Pro žáky-řídiče, kteří nesplní podmínky

závěrečného přezkoušení, je nezbytné organizovat doškolení a přezkoušet je v náhradním termínu, který stanoví zkušební komise.

Řídiče BV odesílá z výcvikového střediska po ukončení výcviku k bojovým jednotkám, s oprávněním k řízení BV, záznamem ve vojenské knížce o absolvování kurzu, závěrečnou zprávou s hodnocením řídiče a záznamníkem o řídicí praxi (Tank-6-6).

Zdokonalovací příprava a její organizace ve 2. až 4. výcvikovém období

Je u bojových jednotek organizována organickými veliteli v rozsahu dle Vševojsk-7-10. **Limitující podmínkou** je, že získávání řídicí praxe nesmí být přerušeno na dobu delší než 10 dnů, včetně výcviku na řídicím trenážeru, a minimální řídicí praxí 50 km za výcvikové období. Ke splnění těchto podmínek jsou doporučena cvičení v RBV.

Ve druhém výcvikovém období pokračuje výcvik specialisty-řídiče v individuálním výcviku. Velitelé tanků, BVP a OT jsou cvičeni v poddůstojnických školách.

Ke konci druhého výcvikového období je zahajován výcvik ke zladění osádky bojového vozidla.

Na závěr každého výcvikového období musí všichni řídiči BV, včetně vojáků z povolání do stupně praporu vto, splnit zápočtové cvičení z RBV. Splnění tohoto cvičení je podmínkou způsobilosti řídiče BV k plnění úkolů v dalším výcvikovém období. Řídič, který je nesplní, musí být neprodleně doškolen a znovu přezkoušen. Do doby splnění zápočtového cvičení se řídič BV považuje za nezpůsobilého k plnění úkolů výcviku u jednotky. Tuto skutečnost je nutno brát v úvahu při posuzování a odškodňování případných úrazů a hmotných škod (pojišťovně je nezbytné prokázat právní způsobilost řídiče k řízení BV).

Vzhledem k tomu, že doposud není žádnou právní normou stanoveno jinak, veškeré dopravní nehody a úrazy řeší policie ČR (ne vojenská policie!) a tudíž podklady pro pojišťovnu bude vydávat také tento orgán.

Ve třetím výcvikovém období je organizován výcvik ke zladění osádky (družstva) a čtyři. V období je plánováno splnit cvičení č. 3 dle Tank-6-6. Řízení BV jako za bojových podmínek. Řídiči a osádky speciálních vozidel druhů vojsk (GSP, PTS-10, BRDM-2, BTR-60 PB ap.) a ostatních bojových vozidel na strojových podvozcích tanku, BVP, MTLB ap. (GVOZDIK ap.) místo cvičení č. 3 podle Tank-6-6 plní tematiku stanovenou velitelem oddílu (praporu a jemu na roveň postaveného velitele) podle druhu odbornosti, kterou je nezbytné procvičit jako průpravné zaměstnání v RBV před plněním odborné tematiky, spojené s dalším druhem výcviku (střelecká příprava, palební služba, odborná chemická příprava ap.).

Ve čtvrtém výcvikovém období je organizován výcvik ke zladění roty. Důraz je položen na splnění zápočtových cvičení v řízení a splnění tematiky pochodu v sestavě

jednotky. Cvičení č. 5b dle Tank-6-6 se plní v rámci rotního taktického cvičení.

Před odchodem do zálohy je nezbytné řídiče BV přezkoušet ze zápočtového cvičení. Splněním prokáže řídič způsobilost k zařazení na funkci řídiče BV do zálohy, což se zapisuje do vojenské knížky. **Dokumentace** o provedeném výcviku řídiče včetně záznamníku o řídicí praxi se zakládá u útvaru po dobu 5 let.

Příprava velitelů a řídičů VT a MT

Jejich výběr se provádí stejným způsobem jako u řídičů BV. Velitelé VT a MT jsou školeni před nástupem do základní vojenské služby k získání řídicího průkazu skupiny „B“ nebo „T“.

Po nástupu základní vojenské služby jsou velitelé a řídiči VT a MT zařazováni do řídicího střediska řídičů BV, kde získávají oprávnění k řízení BV a jsou odesláni k jednotce.

Velitel jednotky, na základě výsledků v kurzu řídičů BV, vybere příslušný počet řídičů a odešle je do PS (ve 2. výcvikovém období). Součástí výcviku v PS je pro předurčené velitele VT a MT jejich odeslání do výcvikového střediska k výškolení na obsluhu MT nebo jeřábníka VT. Řídič VT a MT je odeslán k příslušnému odbornému výcviku na obsluhu MT a VT (svářečský kurz a obsluha navijáku).

Po absolvování odborného výcviku obsluhy VT nebo MT jsou velitelé odesláni zpět do PS, kterou do konce 2. výcvikového období dokončí a vrátí se k jednotce.

Řídiči VT a MT po ukončení odborného výcviku obsluhy se vrátí zpět k jednotce, kde pokračují v odborné přípravě specialisty řídiče do konce 2. výcvikového období.

Ve 3. a 4. období plní úkoly odborného výcviku s jednotkou, včetně výcviku v jízdě tanku pod vodou.

Organizace výcviku v plavbě OT a jízdě tanku pod vodou

Výcvik v plavbě OT, BVP a jízda tanku pod vodou je plánována podle nástupního termínu ve 2. až 4. období výcviku. Vzhledem ke klimatickým podmínkám pro výcvik je však objektivně nutné výcvik organizovat v období měsíců červen až září. Předpisem Vševojsk-7-10 je na tento výcvik plánováno 11 hodin. Vzhledem k tomu, že nelze přesně určit techniku provedení výcviku, bylo stanoveno vytvořit časové podmínky pro realizaci výcviku ze zálohy velitele, a proto je při plánování nutno s touto skutečností počítat.

Do zahájení vlastního výcviku v plavbě OT a jízdě tanku pod vodou je nezbytné, v souladu s podmínkami stanovenými Tank-6-2, provést přípravu osádek BV. Ta se skládá u osádek plovoucích vozidel ze zvládnutí plavání s plovací vestou, organizace prací a zabezpečení v případě poruchy, vyprošťování vozidla z vodní překážky a organizace opuštění vozidla v případě nebezpečí jeho potopení ve vodní překážce a při mírovém výcviku, z činnosti osádky a jejího rozmístění ve vozidle včetně materiálu.

U osádek tanků je nezbytné absolvovat potápěčskou přípravu v bazénu a MCBT s dýchacím přístrojem ZP-10, v rozsahu stanoveném Tank-6-2. I s tímto výcvikem je potřeba počítat při plánování výcviku ze zálohy velitele. Při výcviku v potápěčské přípravě je nutné dodržet metodiku výcviku, aby nedošlo k poškození zdraví cvičících. Tento výcvik je doporučováno organizovat v 5 cvičeních, výcvik na MCBT je plněn v 5. cvičení. Důraz se klade na dodržení bezpečnostních opatření stanovených Tank-6-2 pro potápěčský výcvik. Výcvik v potápěčské přípravě musí být plánován tak, aby byla splněna podmínka, že cvičení č. 4 a 5 bude splněno do 30 dnů před výcvikem v překonávání vodní překážky. Dále je nezbytné organizovat před vlastním výcvikem v jízdě tanku pod vodou nácvik v opouštění zatopeného tanku. Tento výcvik (nácvik) musí být proveden nejdéle tři dny před vlastním výcvikem v jízdě tanku pod vodou.

Odpovídající pozornost a důraz se věnuje výběru techniky k provedení výcviku v překonávání vodní překážky, její přípravě a výcviku jednotlivých skupin záchranné a vyprošťovací služby a přípravě materiálu, který je k zabezpečení výcviku nezbytný, při dodržení stanovených bezpečnostních opatření, která jsou závazná pro všechny účastníky výcviku.

Závěr

Vydáním předpisu Vševojsk-7-10 byla sjednocena tematika pro základní výcvik řidičů BV a speciálních vozidel z pásovým i kolovým podvozkem všech druhů vojsk v AČR.

Počty hodin a minimální počty km řídicí ské praxe jsou pevně stanoveny pro 1. výcvikové období. To je nutné respektovat v plném rozsahu, neboť jejich splnění je limitujícím pro vydání oprávnění k řízení bojového vozidla.

Vydáním oprávnění výcvik řidiče BV nekončí. V prvním výcvikovém období má za cíl jej připravit k samostatnému ovládání vozidla. Není však připraven k plnění úkolů spojených s vedením bojové činnosti u jednotky. K tomu slouží výcvik ve 2. až 4. výcvikovém období.

Vzhledem k tomu, že u různých jednotek jsou podmínky pro výcvik v polní přípravě rozdílné, je nezbytné umožnit velitelům jednotlivých stupňů tento výcvik ovlivnit z hlediska úkolů uložených MO na výcvikový rok. Proto předpis doporučuje plnit ve 2. až 4. období takovou tematiku, která zabezpečí získání a prohlubování odpovídajících a potřebných dovedností řidiče BV. **Podmínkou pevně stanovenou** je rovnoměrné získávání řídicí ské praxe (nejméně jednou v každých 10 dnech, 50 km za výcvikové období a splnění zápočtového cvičení v každém výcvikovém období, včetně vojáků z povolání do stupně prapor/oddíl vto).

Velitelé speciálních jednotek druhů vojsk mají tudíž možnost ve 2. až 4. období zaměřit výcvik řidičů BV ke splnění odborných úkolů (vojsko PVO, RVD, chemické vojsko ap.).

Zároveň jsou tímto předpisem uzákoněny normy pro výcvik řidičů BV všech druhů vojsk a typů techniky v AČR.

Vedení palby

ze zakrytého palebného postavení

Plukovník doc. Ing. LADISLAV POTUŽÁK, CSc.

(dokončení z č. 7/1993)

K přezkoušení správného převzetí povelu a nastavení prvků v palebném postavení (je-li třeba) se velí: „Kontrola prvků!“. („Takové, kontrola prvků!“).

K zapsání prvků (je-li třeba) po ukončení střelby na cíl (pomocný cíl) se velí: „Palbu – STAV! ZAPSAT! Cíl 101, krytá (pomocný cíl první, ap.)!“. Na tento povel starší důstojník baterie (velitel palebné čety) a velitel děl vyhodnotí a zapíše do záznamů o střelbě výsledné prvky na cíl (pomocný cíl).

K palbě jednotlivými ranami děla se velí: „Takové (čtvrté, páté, ap.), jedna rána!“.

K metodické palbě se velí: „Baterie (taková četa, takové dělo) tolik ran po tolika sekundách (minutách)!“.

Při střelbě jedním dělem se vystřelí počet střel uvedený v povelu ve velených časových intervalech (tempu palby). **Při střelbě baterií (četou)** střelí postupně všechna děla v pořadí zprava doleva, do vystřelení stanoveného počtu střel, přičemž se mezi vystřelí dodržuje časový interval stanovený v povelu.

Při metodické palbě se po prvním vystřelí každé dělo nabíjí samostatně tak, aby bylo včas připraveno k dalšímu vystřelí.

K palbě ráz na ráz se velí: „Baterie (taková četa, takové dělo) tolik ran na ráz na ráz!“.

Palba se zahajuje na povel staršího důstojníka baterie (velitele palebné čety): „Salvou – PAL!“ a ve střelbě se pokračuje bez povelů (největším tempem v závislosti na režimu palby), dokud každé dělo nevystřelí velený počet ran nebo do povelu: „Palbu – STAV!“.

Při palbě ráz na ráz se znovu nabíjí okamžitě po vystřelí.

K palbě ráz na ráz s metodickou palbou, jednou dálkou zaměřovače se velí: „Tolik ran ráz na ráz, tolik ran po tolika sekundách!“.

Zdržení některého děla ve střelbě (bez ohledu na příčiny), nesmí mít vliv na metodu palby ostatních děl.

K palbě salvami se velí: „Baterie (taková četa, takový raketomet), tolik ran salvou (tolik ran salvou po tolika sekundách)!“.

Jednotlivé salvy se střelí na povel: „Salvou – PAL!“.

Na výkonný povel „PAL!“ vystřelí určená děla současně. Při

střelbě raketometu úplnou salvou se nemusí počet ran v povelu uvádět.

Jestliže k vedení palby byla určena všechna děla baterie (čety) a je třeba zahájit palbu jedním dělem, velí se: „Takové, tolik ran!“

Jestliže bylo k vedení palby určeno pouze jedno dělo, číslo děla se v povelu neuvádí.

Při postřelování cíle třemi (dvěma) dálkami starší důstojník baterie (nezávisle na dřívě zapsaných prvcích) před zahájením palby na každé dále znovu velí každou dálku, druh palby a počet ran pro tuto dálku.

Velitel děla, aniž vyčká na povel staršího důstojníka baterie, připravuje vypálení další střely podle zapsaných prvků (se zahrnutím individuálních oprav), kontroluje prvek (dálku, libelu, stranu) a hlásí připravenost děla (je-li třeba); střelí až na povel staršího důstojníka baterie.

Při postřelování cíle třemi (dvěma) dálkami a dvěma směry se na povel: „Po tolika ranách ráz na ráz – PAL!“ vede palba ráz na ráz na všech dálkách a směrech; palba se zahajuje na každé dále a směru salvou.

Na povel: „Po tolika ranách, tolik ran ráz na ráz, ostatní po tolika sekundách (minutách) – PAL!“ se vede na první dále a směru palba ráz na ráz a poté metodická palba; na ostatních dálkách a druhém směru pouze metodická palba.

Při střelbě dvěma směry starší důstojník baterie po ukončení palby prvním směrem na všech třech (dvou) dálkách velí první dálku a opravu směru (o polovinu intervalu vějíře výbuchů) pro palbu na druhém směru: „Dálka 000, doprava 0-00!“ a pokračuje ve vedení palby.

Příklady:

1. Náčelník štábu oddílu (152 mm ShKH) velí staršímu důstojníkovi 1. baterie: „Dálka 273, stupnic 3, po 7 ranách ráz na ráz – PAL!“.

Starší důstojník baterie velí: „Dálky 270, 273, 276, po 7 ranách ráz na ráz – NABÍT!“ (mířiči nastaví první velenou dálku). Jakmile je baterie připravena, velí: „Baterie, salvou – PAL!“ a sleduje střelbu. Po ukončení střelby na dále 270 velí: „Dálka 273 – NABÍT!“.

„Baterie, salvou – PAL!“.

Po ukončení střelby na dále 273 velí: „Dálka 276 – NABÍT!“.

„Baterie, salvou – PAL!“.

Velitelé po ukončení střelby na

každé dále navelí mířičům samostatně další dálku a hlásí: „Takové střelbu ukončilo“.

2. Náčelník štábu oddílu (152 mm ShKH) velí staršímu důstojníkovi 2. baterie: „Dálka 218, stupnice 4. vějíř 0-10, 2 směry, po 10 ranách, 4 rány ráz na ráz, ostatní po 7 sekundách – PAL!“.

Starší důstojník baterie velí: „Dálky 218, 222, 214. rozevřít (sevrít) po 0-00, 2 směry, doprava 0-05, po 10 ranách, 4 rány ráz na ráz, ostatní po 7 sekundách – NABÍT!“ (mířiči nastaví první velenou dálku). Jakmile je baterie připravena, velí: „Baterie, salvou – PAL!“ a sleduje střelbu. Po ukončení palby ráz na ráz velí: „6 ran po 7 sekundách – NABÍT!“ a postupně velí dělům: „První!“, „Druhé!“, atd. s dodržáním tempa palby. Po šesti ranách metodickou palbou každým dělem na dále 218 velí: „Dálka 222, 10 ran – NABÍT!“ a postupně velí dělům: „První!“, „Druhé!“, atd. s dodržáním tempa palby. Stejným způsobem se vystřelí 10 ran na dále 214. Po ukončení střelby na prvním směru velí: „Dálka 218, doprava 0-05 – NABÍT!“ atd.

Jestliže se při střelbě v noci osvětluje terén osvětlovacími stěrami z děla (děl) baterie, která plní palebný úkol, velí se dělu (dělům) určenému k osvětlování např.: „Střílí páte, osvětlovací náplň 3, dálka 000, časuj 00, předstih 00 sekund!“.

K zapsání prvků pro střelbu (na plánované palby), způsobu plnění palebného úkolu a způsobu postřelování cíle se velí: „ZAPSAT!“.

Starší důstojník baterie po přípravě prvků pro střelbu a potřebných hodnot si zapisuje povely do záznamu o střelbě a nadiktuje je velitelům děl.

Velitel děl započítají individuální opravy a zapisí povely a výsledné prvky pro zahájení palby do tabulky počítaných prvků děl.

Po převzetí povelu k zahájení plánované palby na cíl (úsek přehradné palby) velitel děl nadiktují prvky pro střelbu mířičům. Po hlášení připravenosti děl starší důstojník baterie velí: „Baterie, salvou – PAL!“; palba se vede nařízeným způsobem.

Změny povelů

Každý povel platí do té doby, dokud není vydán jiný povel, jímž se předcházející povel mění nebo ruší.

Všechny změny vydávaných povelů se provádějí vzhledem ke stavu připravenosti (nastavení) měněných prvků (údajů), nezávisle na pořadí, ve kterém byly uvedeny.

Ke změně střely: zapalovač (jeho nastavení), náplně a stupnice zaměřovače se velí: „Palbu – STAV!“ a potom se určí jiná střela, náplň, zapalovač (jeho nastavení) a stupnice zaměřovače.

Ke změně dálky zaměřovače se velí nová dálka: „Dálka 000!“ nebo hodnota změny dálky: „Dálka více (méně) 00!“, např.: „Dálka více (méně) 5!“.

Jestliže velitel (náčelník štábu) oddílu (baterie) velí staršímu důstojníkovi baterie opravu dálky v metrech, např.: „Dálka více (méně) 200!“, určí starší důstojník baterie novou dálku zaměřovače a velí: „Dálka 000!“.

Ke změně libely se velí: „Libela více (méně) 0-00!“ nebo „Libela 0-00!“.

Ke změně strany se velí: „Doleva (doprava) 0-00!“.

Po obdržení souřadnic výbuchu nebo středu skupiny výbuchů (pravoúhlých, polárních nebo úchylek od cíle) vynesou počítač bod výbuchu na přístroj pro řízení palby a po určení oprav starší důstojník baterie velí novou dálku (hodnotu změny dálky) a opravu směru.

Ke změně prvků (dálky, libely, strany) během vedení palby se velí v přestávkách mezi výstřely (prvky se mění rovněž mezi výstřely) tak, aby se nenarušilo tempo palby, např.: „Čtvrté, doprava 0-03!“; „Páté, libela méně 0-02!“; „Baterie, dálka 226, doprava 0-07!“ ap.

Dělo, které je bezprostředně na řadě pro vypálení, vystřelí ještě ránu s původními prvky a potom provede opravu.

Velitel děla vypočítá výsledné prvky a kontroluje činnost mířiče. Mířič opakuje povely, mění nastavené prvky, hlásí veliteli děla výsledné prvky a po zamíření děla hlásí veliteli děla: „Hotovo!“.

Ke změně vějíře se velí nový druh vějíře: „Vějíř sevržený!“ nebo „Vějíř 0-00!“.

Jsou-li v pozorovaném vějíři intervaly mezi výbuchy přibližně stejné a pořadí výbuchů odpovídá pořadí děl, velí se ke zmenšení šířky vějíře výbuchů nebo pro přechod k sevrženému vějíři: „Sevržit na takové po 0-00!“.

K přechodu od sevrženého vějíře k vějíři požadované šířky nebo ke zvětšení šířky pozorovaného vějíře (při přibližně stejných intervalech mezi výbuchy) se velí: „Rozevřít od takového po 0-00!“.

Jestliže se vějíř výbuchů kříží nebo nejsou-li intervaly mezi výbuchy přibližně stejné, upravuje se vějíř povelom: „Takové, doprava (doleva) 0-00!“.

Jestliže je třeba při vedení palby baterií (četou) opravit prvky pro střelbu jednotlivých děl (čety) beze změny druhu palby, počtu děl, střel a tempa palby, velí se: „Takové (taková četa)“, a teprve potom změny prvků: „Dálka 000!“; „Dálka více (méně) 00!“; „Libela více (méně) 0-00!“ nebo „Doprava (doleva) 0-00, baterie (četa) – PAL!“.

V tomto případě změni prvky pouze dělo (četa) uvedené v povelu a druh palby se nemění.

Jestliže je potřebné po opravě prvků jednotlivého děla změnit druh palby a počet ran baterie, velí se nový druh palby i počet ran.

Příklad:

Při baterijním řadu s tempem palby 5 sekund je třeba opravit směr 1. děla (doleva 0-12) a změnit spotřebu střel a tempo palby. Velí se, např.: „První, doleva 0-10, baterie dva rány ráz na ráz – PAL!“.

Je-li třeba při vedení palby baterií (četou) opakovat palbu jedné čety nebo děla, velí se: „Taková četa (takové), doprava (doleva) tolik, tolik ran po tolika sekundách – PAL!“.

Na tento povel mění prvky pro

střelbu a střílí pouze četa (dělo) uvedená v povelu.

Je-li třeba po opakování palby četou (dělem) opět přejít k palbě baterií, uvádí se po opravách u jednotlivých děl (u baterie) znovu potřebný počet ran a tempo palby.

Před opravami společnými pro baterii se velí: „Baterie!“.

Ke změně druhu palby se velí nový druh palby. K přechodu od palby dělem (četou) k palbě četou (baterií) se velí: „Baterie (taková četa), tolik ran ráz na ráz!“ (nebo jiný druh palby).

Ke změně tempa palby s nezměněným počtem ran pro dělo se velí nové tempo palby.

Příklad:

Dělo vedlo palbu čtyřmi ranami po deseti sekundách. K opakování palby tempem 20 sekund se velí: „Po dvaceti sekundách – PAL!“.

Ke změně počtu ran pro dělo při zachování druhu palby se velí nový počet ran.

Příklad:

Baterie vedla palbu ráz na ráz se spotřebou 2 rány pro dělo. K opakování palby ráz na ráz s jinou spotřebou se velí, např.: „4 rány – PAL!“.

K současné změně počtu ran a tempa palby (druhu palby) se velí nový počet ran a tempo palby (druh palby).

Jeli nutno změnit tempo palby dříve než bude vystřelen stanovený počet ran, velí se: „Palbu – STAV!“ a po zastavení palby se velí nové tempo palby a potřebný počet ran.

Ke zrušení nesprávně veleného povelu pro změnu dálky, libely nebo směru se velí: „Palbu – STAV!“ Dálka (libela, směr) – ZPĚT!“ a potom se vydá správný povel.

Příklad:

Byl velen nesprávný povel: „Dálka méně 6!“.

K jeho zrušení se velí: „Palbu – STAV!“ Dálka – ZPĚT!“ a potom se velí nová změna dálky, např.: „Dálka více 3!“.

Je-li třeba zrušit současně několik nesprávných povelů, povel „Palbu – STAV!“ se vydá jen jednou.

Jeli třeba zrušit celý povel, velí se: „Palbu – STAV! Povel – ZPĚT!“.

Odpálení

U děl, mířič po nabití přezkouší zamíření (u tažených děl střelec uchopí spouštěcí šňůru) a hlásí: „Hotovo!“.

Při střelbě z minometu s vysunutým zápalníkem mířič přezkouší zamíření, přesvědčí se, že nabíječ drží připravenou minu a hlásí: „Hotovo!“.

Při střelbě musí velitel minometu a mířič sledovat každý výstřel, aby nabíječ nenabíjel další minu dříve než předchozí mina opustila hlaveň.

Velitel děla přezkouší připravenost děla a hlásí: „Takové, hotovo!“.

Při metodické palbě starší důstojník baterie (velitel palebné čety) po hlášení o připravenosti děl ke střelbě postupně velí: „První!“, „Druhé!“ atd., přičemž dodržuje tempo palby.

Na povel „První (druhé, atd.)!“ velitel daného děla (minometu) velí: „Dělo (minomet)!“ Na tento povel, u děl mířících (u těžkých děl střelec), odpálí; u minometů s vysunutým zápalníkem nabíječ pustí minu do hlavně.

Při palbě ráz na ráz se odpaluje na povel velitele děla (minometu): „Dělo (minomet)!“

Při palbě salvou (salvami) starší důstojník baterie (velitel palebné čety) po hlášení o připravenosti všemi veliteli děl, velí: „Baterie, salvou – PAL!“ Současně s ním velí (opakuje povel) velitel děl, tak, aby došlo k odpálení u všech děl ve stejném okamžiku.

Před každým výstřelem (i při palbě ráz na ráz) je nutné přezkoušet a opravit (je-li třeba) zamíření děla.

Okamžitě po každém výstřelu při metodické palbě jedním dělem hlásí radiista staršího důstojníka baterie (velitele palebné čety): „Vypáleno“. Při metodické palbě baterie (čety) hlásí také číslo střelícího děla: „První (druhé, atd.), vypáleno“.

Při palbě salvami hlásí radiista: „Vypáleno“ po každé salvě.

Nemůže-li při metodické palbě některé dělo vystřelit včas, hlásí starší důstojník baterie (velitel palebné čety): „Takové, závada“ a pokračuje ve střelbě. Dělo, které vynechalo výstřel, pokračuje ve střelbě po odstranění závady v daném pořadí. raketomet pouze na povel velitele baterie (oddílu).

Při selhané se hlásí: „Takové, selhá“.

Po vypálení určeného počtu ran v sérii palby ráz na ráz (metodické palby) hlásí velitel děla: „Takové, tolik ran vypáleno“.

Starší důstojník baterie při řízení palby podává hlášení podle čl. 215. Dě1-2-1.

Cinnost po ukončení palby

Jestliže po povelu „Palbu – STAV!“ následuje další povel k pokračování v palbě a některé dělo je nabito, velitel děla hlásí: „Takové, nabito“. Starší důstojník baterie (velitel palebné čety) hlásí veliteli baterie (náčelníkovi štábu oddílu): „Takové, nabito!“ a řídí se jeho pokyny.

Po ukončení palby na cíl velí starší důstojník baterie (velitel palebné čety): „Palbu – STAV!, Hlavní směr!“ Po splnění (palebného) úkolu baterie (čety) zpravidla opouští (po přípravě děl k odjezdu) na povel (signál) palebné postavení a provede manévry do vyčkávacího postavení nebo do dalšího palebného postavení (bude-li ihned plněn nový palebný úkol).

Po vytvoření pomocného cíle provede starší důstojník baterie s počtářem rozbor střelby a hlásí výsledky na štáb oddílu.

(Poznámka: problematika vedení palby ze ZPP bude řešena v novém předpisu „Palebná služba“, který se zpracovává a posuzuje. I proto se mohly v článku vyskytnout dílčí nepřesnosti).

Autor proto uvítá veškeré připomínky ze strany dělostřeleckých velitelů – kontaktní adresa: VVŠ PV/K – 31. 682 03 Vyškov na Moravě (tamtéž i telefonicky).

Zmeny v normách spotreby striel

Podplukovník Ing. DUŠAN PTÁČEK, CSc.

Jedným z najdôležitejších údajov pre komplexné posúdenie delostreleckej palby je počet striel, ktoré musíme použiť k splneniu stanovenej palebnej úlohy.

U pozorovaných cieľov má tento údaj skôr kalkulačný charakter a využíva sa predovšetkým pri plánovaní a materiálnom zabezpečení. Výsledok streľby však v pravom slova zmysle neovplyvní, pretože na cieľ strielame tak dlho dokiaľ nepozorujeme, že požadovaný účinok je dosiahnutý a stanovená palebná úloha splnená.

Naproti tomu pri streľbe na nepozorované ciele nemôžeme dosiahnutý palebný účinok pozorovať. Končíme ju vtedy, keď spotrebujeme určitý počet striel, o ktorom na základe teoretických vedomostí a praktických skúseností predpokladáme, že v daných podmienkach postačuje k vyradeniu cieľa. Tento počet striel, nazývaný norma spotreby striel, už nie je len kalkulačnou jednotkou pre plánovanie a materiálne zabezpečenie, ale základným údajom, ktorý bezprostredne ovplyvňuje výsledok streľby a rozhoduje o splnení, či nesplnení palebnej úlohy.

1. Spôsob určenia normy spotreby striel.

Všeobecné analytické vyjadrenie závislosti spotreby striel na priemernom palebnom účinku je pre praktické použitie príliš zložitá a rozsiahla. Preto boli v minulosti hľadané približné metódy, ktoré dávali za určitých obmedzujúcich predpokladov plne využiteľné výsledky. Pre delostreleckú palbu na nepozorované ciele bola odvodená metóda, ktorá vychádza z predpokladu parabolickej hustoty postreľovania cieľa. Táto metóda sa používa i v súčasnej dobe a normu spotreby striel podľa nej určíme zo vzťahu:

$$N = k \cdot \frac{Exo' \cdot Ezo'}{Su \cdot \tau(B)} \quad (1)$$

kde: N – teoretická norma spotreby striel;

k – účinnosť koeficient (určíme ho z tabuľky 1);

Exo', Ezo' – úsekové redukované pravdepodobné chyby pripravy v diaľke a smere;

Su – upravená plocha vyradenia;

$\tau(B)$ – rektifikačná funkcia.

Nevýhodou tejto metódy je, že platí iba za podmienky:

$$\begin{aligned} \text{Exo} &> \text{údo} \\ \text{Ezo} &> \text{úšo} \end{aligned}$$

Z podmienky vyplýva nepoužiteľnosť tejto metódy pre raketomety. Zo vzťahu (1) je zrejmé, že dôležitými vstupnými údajmi pre výpočet normy spotreby striel sú číselné charakteristiky chybovej sústavy delostreleckej paľby – Exo', Ezo'.

V číslach VP 12/92, 1/93, 2/93 boli postupne uverejnené číselné charakteristiky chybovej sústavy paľby jednotlivých delostreleckých zbraňových systémov. Redukciou týchto číselných charakteristík dostaneme redukované pravdepodobné chyby prípravy – Exo, Ezo a redukované pravdepodobné chyby rozptylu – údo, úšo.

Hodnoty Exo', Ezo', potom vypočítame zo vzťahov:

$$\begin{aligned} \text{Exo}' &= \sqrt{\text{Exo}^2 + 0.038 \cdot H^2} \\ \text{Ezo}' &= \sqrt{\text{Ezo}^2 + 0.038 \cdot \bar{S}^2} \end{aligned} \quad (2)$$

kde: H – hĺbka cieľa v metroch.

$\bar{S}$ – šírka cieľa v metroch.

Hodnota rektifikačnej funkcie $\tau(B)$ je pri použití klasickej triestivo-trhovej strely približne rovná jednej.

Upravenú plochu vyradenia elementárneho cieľa S_u určíme z [3].

Výpočet normy spotreby striel na rôzne druhy nepozorovaných cieľov pomocou vyššie uvedenej metódy si ukážeme na nasledujúcich príkladoch.

Príklad 1: Oddiel 152 mm ShKH vz. 77 (3 batérie rozmiestnené ako celky) má za úlohu zničiť odpaľovacie zariadenie. Dĺžka streľby je 14 km, náplň druhá, strela OF-540. Požadovaný palebný účinok $R = 80\%$, to znamená, že požadujeme vyradenie cieľa s 80% pravdepodobnosťou.

Hodnoty: Exo = 90 m, Ezo = 37 m, $S_u = 780 \text{ m}^2$.

Vypočítajte normu spotreby striel na odpaľovacie zariadenie v daných podmienkach.

Riešenie:

a) Určíme Exo', Ezo'.

Pretože sa jedná o jednotlivý nepozorovaný cieľ, bude postreľovaný ako úsek s minimálnymi rozmermi pri dĺžke nad 6 km, t.j. $H = 200 \text{ m}$, $\bar{S} = 200 \text{ m}$.

$$\text{Exo}' = \sqrt{90^2 + 0.038 \cdot 200^2} = \sqrt{9\,620} = 98.1 \text{ m}$$

$$\text{Ezo}' = \sqrt{37^2 + 0.038 \cdot 200^2} = \sqrt{2\,889} = 53.7 \text{ m}$$

b) Z tabuľky 1 zistíme hodnotu účinnostného koeficienta k, $k = 74.5$

c) Vypočítame normu spotreby striel na odpaľovacie zariadenie.

$$N = 74.5 \cdot \frac{98.1 \cdot 53.7}{780 \cdot 1} = 503.16 = 504 \text{ striel}$$

Obdobným spôsobom vypočítame i normu spotreby striel na batérie (samohybné, ťahané). V prípade, že niektorý rozmer je menší než minimálny, postreľujeme ho ako minimálny úsek.

Napríklad, bola zistená batéria s rozmermi $200 \text{ m} \times 100 \text{ m}$. V skutočnosti ju budeme postreľovať na úseku $200 \text{ m} \times 150 \text{ m}$ pri dĺžke streľby do 6 km, alebo $200 \text{ m} \times 200 \text{ m}$ pri dĺžke streľby nad 6 km. Samozrejme týmto skutočne postreľovaným úsekom musí odpovedať i norma spotreby striel.

Príklad 2: V podmienkach príkladu 1 vypočítajte hektárovú normu spotreby striel na umlčanie krytej živej sily v narychlo zaujatej obrane, ak $S_u = 50 \text{ m}^2$ a požadovaný palebný účinok $R = 30\%$ (v tomto prípade sa jedná o matematickú nádej počtu vyradených elementárnych cieľov).

Riešenie:

a) Vypočítame hodnoty Exo', Ezo' pre 200 m, 300 m, 400 m, a 500 m.

$$\begin{aligned} \text{Exo}'(200) &= 98.1 \text{ m} & \text{Ezo}'(200) &= 53.7 \text{ m} \\ \text{Exo}'(300) &= 107.3 \text{ m} & \text{Ezo}'(300) &= 69.2 \text{ m} \\ \text{Exo}'(400) &= 119.1 \text{ m} & \text{Ezo}'(400) &= 86.3 \text{ m} \\ \text{Exo}'(500) &= 132.7 \text{ m} & \text{Ezo}'(500) &= 104.3 \text{ m} \end{aligned}$$

b) Z tabuľky 1 zistíme hodnotu účinnostného koeficienta k.

$$k = 9.2$$

c) Vypočítame hektárové normy spotreby striel na tento cieľ vo všetkých možných kombináciách od minimálneho až po maximálny úsek – pre delostrelecký oddiel s 3 batériami je to $500 \text{ m} \times 500 \text{ m}$.

$$\begin{aligned} &\text{pre } N_1 \ 200 \times 200 \ (4 \text{ ha}), & N_2 \ 300 \times 200 \ (6 \text{ ha}), \\ &\text{pre } N_3 \ 400 \times 200 \ (8 \text{ ha}), & N_4 \ 500 \times 200 \ (10 \text{ ha}), \\ &\text{pre } N_5 \ 200 \times 300 \ (6 \text{ ha}), & N_6 \ 300 \times 300 \ (9 \text{ ha}), \\ &\text{pre } N_7 \ 400 \times 300 \ (12 \text{ ha}), & N_8 \ 500 \times 300 \ (15 \text{ ha}), \\ &\text{pre } N_9 \ 200 \times 400 \ (8 \text{ ha}), & N_{10} \ 300 \times 400 \ (12 \text{ ha}), \\ &\text{pre } N_{11} \ 400 \times 400 \ (16 \text{ ha}), & N_{12} \ 500 \times 400 \ (20 \text{ ha}), \\ &\text{pre } N_{13} \ 200 \times 500 \ (10 \text{ ha}), & N_{14} \ 300 \times 500 \ (15 \text{ ha}), \\ &\text{pre } N_{15} \ 400 \times 500 \ (20 \text{ ha}), & N_{16} \ 500 \times 500 \ (25 \text{ ha}). \end{aligned}$$

$$N_1 = (9.2 \cdot \frac{98.1 \cdot 53.7}{50})/4 = 243 \text{ striel}$$

$$N_2 = (9.2 \cdot \frac{107.3 \cdot 53.7}{50})/6 = 177 \text{ striel}$$

HODNOTY ÚČINNOSTNÉHO KOEFICIENTA

Tabuľka 1

R [%]	k	R [%]	k
20	5.23	50	21.51
25	7.07	55	26.08
30	9.2	60	31.0
35	11.58	70	49.3
40	14.38	80	74.5
45	17.73	90	125.8

Obdobne dostaneme ďalšie hodnoty:

$$\begin{aligned} N_3 &= 147 \text{ striel} & N_{10} &= 142 \text{ striel} \\ N_4 &= 132 \text{ striel} & N_{11} &= 119 \text{ striel} \\ N_5 &= 209 \text{ striel} & N_{12} &= 106 \text{ striel} \\ N_6 &= 152 \text{ striel} & N_{13} &= 189 \text{ striel} \\ N_7 &= 127 \text{ striel} & N_{14} &= 138 \text{ striel} \\ N_8 &= 113 \text{ striel} & N_{15} &= 115 \text{ striel} \\ N_9 &= 195 \text{ striel} & N_{16} &= 102 \text{ striel} \end{aligned}$$

Z týchto šestnástich vypočítaných hodnôt urobíme priemer a takto dostaneme požadovanú hektárovú normu spotreby striel.

$$N(1 \text{ ha}) = 151 \text{ striel.}$$

Tento dlhší úvod považujem za potrebný preto, aby sme si uvedomili súvislosti medzi stanovením teoretickej normy spotreby striel

a chybovou sústavou delostreleckej paľby. A práve na tieto súvislosti by som chcel nadviazať v ďalšej časti môjho príspevku.

2. Výsledky výpočtov noriem spotreby striel metódou parabolickej hustoty.

V nedávno minulej dobe došlo k dosť podstatným zmenám v organizačnej štruktúre delostreleckých jednotiek a útvarov. Z tohoto faktu vyplynula potreba analyzovať vplyv týchto zmien na normy spotreby striel, ktoré sú uvedené v predpise [4]. Pripomínam, že normy spotreby striel v predpise sú vypočítané pre oddiel s tromi batériami po šiestich delách, mínometoch či raketometoch.

2.1. Podmienky výpočtov.

Pri výpočte noriem spotreby striel na nepozorované ciele som vychádzal z nasledujúcich východiskových podmienok:

- základný podklad tvoria číselné charakteristiky chybovej sústavy delostreleckej paľby uvedené v [1].
- hodnoty sú počítané pre mínometnú batériu 120mm mínometov, pre delostrelecké oddiely s 2 batériami vcelku i po čatách a pre delostrelecké oddiely s 3 batériami vcelku i po čatách.
- výber cieľov bol uskutočnený podľa predpisu [4], vrátane stanovenia požadovaného palebného účinku.
- vzhľadom k existujúcim upraveným plochám vyradenia Su, sú normy spotreby počítané pre nasledujúce strely:
 - OF-843 B (120 mm M),
 - OF-462 (122 mm H D-30, 122 mm ShH 2S1),
 - OF-540 (152 mm ShKH vz. 77).
- pri výpočtoch boli dodržané zásady vedenia účinnej strelby na nepohybujúce sa, nepozorované ciele podľa Pravidiel strelby.
- počítané hodnoty pre 122 mm H D-30 platia i pre 122 mm ShH.

Vzhľadom k potrebnej hĺbke analýzy boli výpočty vykonané variantne pre niekoľko hodnôt požadovaného palebného účinku R:

- pre ničenie jednotlivých cieľov (%) – 80, 75, 70, 65,

- pre umlčovanie jednotlivých cieľov (%) – 50, 45, 40, 30,
- pre ničenie ostatných cieľov (%) – 55, 50, 45, 40,
- pre umlčovanie ostatných cieľov (%) – 30, 25, 20, 15.

Pre názornú predstavu by som uviedol, že bolo vykonaných asi 8 000 finálnych výpočtov (hodnoty noriem spotreby striel), spracovaných približne 60 000 vstupných údajov a pre analýzu ďalších pár tisíc údajov.

2.2. Analýza výsledkov.

Vypočítané hodnoty noriem spotreby striel na nepozorované ciele boli porovnané s doteraz platnými normami, ktoré sú uvedené v už spomínanom predpise [4]. Z tohoto porovnania vyplývajú nasledujúce poznatky (100 % = hodnota z predpisu):

- pri účinnej strelbe na jednotlivé nepozorované ciele je spotreba v predpise asi o 50 % menšia.
- pri účinnej strelbe na samohybné a raketometné batérie sú hodnoty približne rovnaké okrem čaty samohybných obrnených mínometov, kde je spotreba v predpise asi o 30 % menšia.
- pri účinnej strelbe na ťahané batérie je spotreba v predpise asi o 16 % menšia.
- pri účinnej strelbe na čatu PLRS s jednotným navádzacím systémom je spotreba v predpise asi o 40 % väčšia, ale na batériu PLRS s jednotným navádzacím systémom je asi o 120 % menšia.
- pri účinnej strelbe na skupinové ciele je spotreba v predpise asi o 30 % väčšia okrem protitankových prostriedkov v priestore sústredenia a nekrytej živej sily, kde je asi o 50 % resp. 15 % menšia.

Tieto poznatky platia pre delostrelecký oddiel 122 mm H D-30, 122 mm ShH 2S1 i 152 mm ShKH vz. 77, ale neplatia pre mínometnú batériu, pretože v predpise sú uvedené údaje pre mínometný oddiel. V tejto súvislosti by som chcel pripomenúť, že spotreba striel pri strelbe batériou je približne o 1/4 až 1/3 väčšia oproti spotrebe oddielu pri strelbe v rovnakých podmienkach.

Vyššie uvedené rozdiely sú spôsobené predovšetkým niektorými nepresnými východiskovými predpokladmi v predpise:

- pri výpočte spotreby na jednotlivý cieľ sa neberú do úvahy minimálne rozmery postreľovaného úseku cieľa (počíta sa ako na bodový cieľ s rozmermi 0 m × 0 m),
- je stanovený jednotný rozmer pre batériu (čatu) – 200×100 m,
- neberú sa do úvahy zásady účinnej strelby na protiletadlové prostriedky, uvedené v Pravidlách strelby,
- je nejasné, čo sa rozumie pod jednotlivým neobrným cieľom (PTRS, PLRS, PTK) – norma spotreby je síce jedna, ale upravená plocha vyradenia Su je pre každý tento cieľ rôzna.

Ďalšie rozdiely sú spôsobené zmenou organizačnej štruktúry delostreleckých jednotiek a znázorňuje ich tabuľka 2.

Vzhľadom k pomerne vysokým normám spotreby striel na nepozorované ciele, a z toho vyplývajúcim nižším palebným možnostiam, je potrebné hľadať spôsoby znižovania spotreby existujúcich typov striel.

Jedným z nich je zníženie požadovaného palebného účinku R na úroveň porovnateľnú s vyspelými armádami sveta. Tento možný spôsob znižovania spotreby striel vyjadruje tabuľka 3.

Z vykonanej analýzy je možné vyvodiť nasledujúce odporúčenia pre prax:

- I. V čo najkratšej dobe zabezpečiť komplexnú analýzu cieľov možného protivníka. Výsledky tejto analýzy brať ako podklady pre paľbu RVD.
- II. V spolupráci s výskumnými ústavmi pripraviť a uskutočniť vyhodnotenie upravených plôch vyradenia Su pre všetky typy existujúcich delostreleckých striel.
- III. Vytvoriť nový predpis „Normy spotreby striel“ a k tomu ako jeden z podkladov využiť i výsledky tejto práce.

ROZDIELY V NORMÁCH SPOTREBY STRIEL

Tabuľka 2

Jednotka	Teoretická norma spotreby striel na nepozorované ciele	
	pri umlčení	pri ničení
1. Delostrelecký oddiel 152 mm ShKH vz. 77:		
a) 3 batérie po čatách	100 %	100 %
b) 3 batérie vcelku	+ 5 %	+ 5 %
c) 2 batérie po čatách	+ 5 %	+ 5 %
d) 2 batérie vcelku	+12 %	+12 %
2. Delostrelecký oddiel 122 mm H D-30:		
a) 2 batérie po čatách	100 %	100 %
b) 2 batérie vcelku	+ 5 %	+ 5 %

ZNÍŽENIE NORMY SPOTREBY STRIEL

Tabuľka 3

Druh cieľa	Úloha	Súč. stav R [%]	Zníženie R na [%]	Zníženie normy o [%]
1. Jednotlivý cieľ	zničiť	80	75	17
		80	70	34
	umlčať	50	45	17
		50	40	33
2. Batéria (čata) diel, raketometov, mínometov, PLRS (jns)	zničiť	55	50	18
		55	45	31
	umlčať	30	25	23
		30	20	43
3. Skupinový cieľ	zničiť	55	50	25
		55	45	45
	umlčať	30	25	25
		30	20	45

- IV. Do nového predpisu zahrnúť rozdielne normy spotreby striel vyplývajúce z novej organizačnej štruktúry.
V. Posúdiť možnosť zníženia požadovaného palebného účinku R na základe uvedených hodnôt a ďalších prepočtov.

Záverom by som chcel opäť pripomenúť, že použiteľnosť popisanej metódy určenia teoretickej normy spotreby striel na nepozorované ciele je dosť obmedzená. Preto sa v súčasnej dobe pracuje na **univerzálnej simulačnej metóde**, ktorá je založená na štatistickom modelovaní palby. Táto metóda je síce známa už dlhšiu dobu, ale až donedávna neboli k dispozícii výkonné počítače, ktoré sú schopné riešiť daný problém hlavne z hľadiska rýchlosti.

Na druhej strane chcem zdôrazniť, že ani pri úspešnom dokončení simulačnej metódy nestratia na význame výsledky, dosiahnuté pomocou metódy parabolickej hustoty. To z toho dôvodu, že pre vyvodenie konečných záverov o norme spotreby striel na nepozorovaný cieľ bude potrebné ich vzájomné porovnanie.

Literatúra:

- [1] PTÁČEK, D.: Chybová sústava súčasných delostreleckých zbraňových systémov a jej charakteristiky. (KDP). Brno 1991.
- [2] PTÁČEK, D.: Výpočet noriem spotreby striel metódou parabolickej hustoty. (Výskumná správa). Brno 1992.
- [3] SEČEK, F.: Základy hodnotenia palebnej účinnosti. (Skriptá). Brno 1987.
- [4] Del-75-1 Normy spotreby striel a zvláštnosti vedenia palby v delostreleckej podpore útoku. (Predpis). Praha 1987.

Program ARMIS

příprava dat pro PC

Poplukovník Ing. JAROMÍR KNEŠL

(pokračování z č. 7/1993)

7. Dále je potřeba v textovém editoru vytvořit soubor POKUS.POM, který je řídicím souborem pro zobrazení tabulek poměru sil, kde současně určuje, která položka daného typu se započítává do jednotlivých sloupců a řádků obrazovkové sestavy. Například:

*POPIS VÝPOČTU ÚLOHY T13

Hvězdička na počátku řádky označuje jenom komentář!!!

*první písmeno rozlišuje kód záznamu:

C – typ ČERVENÝ

M – typ MODRÝ

P – položky

R – řádky

D – divize

K – klíče

T – tisk JVD (jednotkové výpočtové divize)

*druhé písmeno určuje, pro které typy je tabulka definována, např. Vlastní (typ „V“), Protivník (typ „P“).

*oddělovacím znaménkem pro kód záznamu a další údaje je „=“ (rovnítko)

CV * tzn. na straně ČERVENÝ se počítá typ „V“

MP * tzn. na straně MODRÝ se počítá typ „P“

* 1. Popis 12 řádků sestavy

R=Divize	ř. 1	Pořadové číslo řádku je důležité pro
R=Pluky	ř. 2	následné stanovení, kam budou jed-
R=Prapory	ř. 3	notlivé položky započítávány a zo-
R=Roty	ř. 4	brazovány jejich číselné hodnoty.
R=	ř. 5	Názvy psát bez diakritiky, pokud
R=Delostrelectvo	ř. 6	nemáte ovladač pro tiskárnu s dia-
R=Tanky	ř. 7	kritikou.
R=PTZ celkem	ř. 8	
R=VRT pal podp.	ř. 9	
R=	ř. 10	
R=T+Pt:T+OT+BVP	ř. 11	
R=T+OT+BVP:T+Pt	ř. 12	

* 2. Popis položek vstupujících do poměru

a) VLASTNÍ

PV=MD.1

PV=TD.1

PV=MP.2

...

Názvy jednotlivých prvků musí přesně souhlasit s názvy stanovenými v souboru POKUS.POP, jinak jednotlivé položky nebudou za-

PV=BVP1.11
 PV=BVP2.11
 PV=SHK203.6
 PV=H122_D30.6
 PV=SHH122.6
 PV=SHKH152.6
 PV=RM122.6
 PV=T54.7.11.12
 PV=T55.7.11.12
 PV=T72.7.11.12
 PV=BZK82.8.12
 PV=PTRK9K11.8.12
 PV=MI24D.9
 PV=PTRK.BVP1.8.12
 PV=ZSU23.10

b) PROTIVNÍK

PP=TR.4
 PP=BVP.12
 PP=H122.6
 PP=SHKH152.6
 PP=RM122.6
 PP=MIN82.6
 PP=SHMIN120.6
 PP=ST.7.11.12
 PP=PPTRK.8.11
 PP=BZK82.8.11
 PP=BITVRT.9

* 3. Masky názvu divizi

*Tato část určuje, jaký poměrný bojový potenciál vzhledem k potenciálu mechanizované divize má dále uvedený existující prvek a v jakém vztahu je tento potenciál k tankové jednotce, pro případ zobrazení kvalitativního poměru sil v tancích.

Například, DV=MP.0.333.0.0 znamená, že prvek označený MP (mechanizovaný pluk) má bojový potenciál 0.333 mechanizované divize (hodnota je stanovena pod označením TJ v závěru tohoto souboru) a pro případné započítání do tankových jednotek má hodnotu nulovou.

a) VLASTNÍ

DV=MD.1.0.0.0
 DV=TD.1.0.1.0
 DV=MP.0.333.0.0
 DV=TPL.0.333.0.333
 DV=MPR.0.0833.0.0
 DV=TPR.0.0833.0.0

b) PROTIVNÍK

DP=MD.1.0.1.0
 DP=TD.1.0.1.0
 DP=MOD.1.0.0.0
 DP=TPL.0.333.0.333
 DP=MP.0.333.0.0
 DP=MPR.0.0833.0.0
 DP=TPR.0.0833.0.0
 DP=MOPR.0.111.0.0

* 4. Klíče výstupu hodnot

*Určují, zda se výsledná hodnota numerického výpočtu přiřazená prvku odpovídajícího stanovenému typu a přiřazeného konkrétnímu řádku „K“ výstupní sestavy poměru sil zobrazí nebo nezobrazí ve sloupci 1. až 4.

A znamená pro typ „V“ tisk výsledku do sloupce na pravé straně tabulky, pro typ „P“ na levé a N nedovolí, aby se na udané pozici něco zobrazilo.

K=AAAA	ř. 1	Poloha A nebo N odpovídá jednotlivým řádkům (viz bod 1.) a sloupcům, označujícím:
K=AAAA	ř. 2	
K=AAAA	ř. 3	
K=AAAA	ř. 4	– počty bojové techniky a jednotek v poměru sil
K=NNNN	ř. 5	

počteny.

Jednotlivé položky mohou být započítány do kteréhokoliv řádku výstupní sestavy podle požadavku uživatele. Např. technika pod názvem T72 bude vstupovat do poměru sil v tabulce na řádcích 7, 11 a 12 (tj. do řádků, jejichž čísla jsou uvedena v seznamu za první čárkou; i do několika řádků současně).

Pro výběr jednotlivých prvků platí stejné zásady jako na straně vlastní.

K=AAAA
 K=AAAA
 K=AANA
 K=AANN
 K=NNNN
 K=AAAN
 K=AAAN

ř. 6 – kvantitativní poměr
 ř. 7 – kvalitativní poměr
 ř. 8 – hustoty sil a prostředků.
 ř. 9
 ř. 10
 ř. 11
 ř. 12

* 5. Tisk JVD

*TISKNE nebo NETISKNE odpovídající porovnání bojových potenciálů (případně kvalitativní poměr v tankových jednotkách), převedených poměrně k jednotkové výpočetní divizi, kterou je následující hodnota.

TJ=AN.667.0 všechny přepočty v bodu 3. i u protivníka jsou provedeny vzhledem k této hodnotě bojového potenciálu mechanizované divize na BVP (vlastní).

* KONEC

POZOR: Při tvorbě a úpravách souborů s příponou POP a POM textovým editorem T602 je nutno pro odstranění řídících „neviditelných“ znaků editoru na začátku souboru provést export souboru v prostém ASCII souboru a při ukončování práce v T602 nebo při otevírání nového souboru odpovědět, že dříve editovaný a exportovaný soubor nechcete uložit. Odpovíte-li kladně, celý do tohoto okamžiku prostý ASCII soubor se opětovně přepíše s řídícími znaky, což způsobí eventuální havárii programu nebo nekorektní práci.

Při práci s textovými editory M602 nebo PCTools toto opatření není třeba provádět.

8. Po vytvoření souborů **POKUS.POP** a **POKUS.POM** provést opětovně spuštění programu ARMIS, provést činnost podle bodu č. 1, 2 a 4 s tím rozdílem, že na dotaz „**Oprávnění**“ odpovědět nyní již napsáním zvoleného hesla SYSMAN (pozor na malá a velká písmena).

9. V hlavní nabídce vybrat nabídku **OBJEKTY** a položku **SEZNAM TYPŮ**. Program zobrazí pouze typ „Y“, který slouží jen jako určitý vzor. Proto je nutno se vrátit o úroveň výše klávesou [ESC] a vybrat nabídku **NOVÝ TYP**. Protože textovým editorem jsme připravili podklady pro typy „V“ a „P“, zadat postupně následující označení („V“ nebo „P“) a stiskem [ENTER] odeslat. Tím se vytvoří požadované typy jednotek, které jsou vlastně kořenovým adresářem pro definování podřízenosti následně definovaných názvů jednotek, se kterými lze při vlastním výpočtu poměru sil pracovat. Zavedení typu program potvrdí hlášením, např. [L,Typ V zaveden“].

10. Klávesou [ESC] přejít o úroveň výše na položku Zaveď objekt a volbu potvrdit klávesou [ENTER]. Po dotazu: »Jméno: napsat označení požadované jednotky nebo útvaru (např. 21tp – max. 10 znaků), toto potvrdit [ENTER]
 »Podr: napsat označení typu u první položky nebo u dalších názvů již vytvořených označení pro jednotlivé prvky vytvářené struktury.

Například: 1. » Jméno: 21tp + [ENTER]

» Podr: V + [ENTER]

2. » Jméno: 1/21tp + [ENTER]

» Podr: 21tp + [ENTER]

pro vytvoření 1.tpr 21.tp přímo podřízeného typu „V“.

Typ V
21 tp
1/21 tp

Poznámka: Je potřeba si pamatovat použitý název pro označení jednotlivých prvků struktury, neboť každý, byť jenom tečkou nebo mezerou odlišený název pro počítač znamená již jiný, neexistující prvek. Naproti tomu však kdykoliv později správně označený prvek okamžitě nalezneme a zařadí do poměru sil na tu stranu, pro kterou byl vytvořen (podřízen).

Pokud již náhodou použité označení prvku existuje na kterémkoliv místě struktury, pod kterýmkoliv typem, počítač ihned na tuto skutečnost upozorní a nedovolí vytvořit duplicitní označení.

Vytvořenou strukturu jednotek a útvarů lze vytisknout použitím volby **Objekty/Tisk podr** a po zadání požadovaného typu (např. „V“).

11. Naplnění jednotlivých vytvořených prvků (objektů) konkrétními počty techniky lze provést otevřením nabídky hlavního menu **DATA** a volbou **Aktualizace** dat po položkách a vyplněním počtů podle potřeby.

Při zvolení **Aktualizace dat po položkách** se zobrazí sestava prvků podle toho, jak byly definovány souborem **POKUS.POP** a po větách označených **SKUT-1**, **SKUT-2**, **TAB-1**, **TAB-2**, které označují tabulky s počty skutečnými a tabulkovými.

Aby kvalitativní poměry sil nebyly nulové, je nutno předem vytvořit objekty **POTENC.V** a **POTENC.P** přímo podřízené typům. (tj. „V“ a „P“).

Při vyplňování objektů **POTENC.V** a **POTENC.P** je nutno si uvědomit, že každé položce označující jednotku nebo zbraň, přísluší bojový potenciál, který se však do tabulky musí zapsat až po vynásobení číslem 100. Pokud by tato hodnota přesáhla číslo 32 800, nelze ji zapsat (aktualizovat). V tomto případě je potřeba se vrátit zpět k bodu č. 6 a v souboru **POKUS.POP** opravit označení prvku tak, aby první číslice byla číslo 5. Například:

TV
P501 Osoby
P502 MD
P503 TD
P504 MP
P505 TPL

Jakákoliv změna při vyplňování jednotlivých položek musí být potvrzena odchodem z tabulky pomocí kláves **[CTRL] + [END]**, jinak nebude realizována.

Po vyplnění objektů **POTENC.V** a **POTENC.P**, je potřeba tyto **vyřadit** (viz bod 13.), aby nemohly být uživateli zaměněny, případně změněny.

12. Naplnění všech ostatních objektů provést obdobným způsobem, samozřejmě již bez vyřazení.

13. Je-li potřeba provést opravy nebo korekce ve vytvářené struktuře jednotek, lze v menu **Objekty** použít volby:

- **Ruš objekt** – pro úplné a nenávratné odstranění zadaného prvku struktury, včetně celého podřízeného stromu struktury (tj. zrušením typu „V“ zmizí nenávratně celá struktura vlastních jednotek).
- **Vyřad objekt** – pro dočasné vyřazení zvoleného prvku struktury, viz např. objekt **POTENC.V** a **POTENC.P**, které se ve struktuře stromu nezobrazují, ale v nich použité bojové potenciály jsou používány ve výpočtech poměru sil.
- **Aktualizace** – pro přepodřízení již vytvořeného prvku (objektu) nebo pro zařazení vyřazeného prvku do sestavy.

Například: » Jméno: 1/21tp + **[ENTER]**
» Nové: tpr211mp + **[ENTER]**
» Podr: 211mp + **[ENTER]**
Nebo » Jméno: POTENC.V + **[ENTER]**
» Nové: POTENC.V + **[ENTER]**
» Podr: V + **[ENTER]**

Závěr

Cílem mého příspěvku nebylo popsat komplexní použití programu včetně praktických výpočtů nebo tvorby a konkrétního využití obrazovkových sestav pro přehledy počtů osob i techniky v libovolných jednotkách, nebo pro výpočet odolnosti protitankové obrany.

Popsáním části prací při přípravě podkladů pro výpočet poměrů sil pomocí programu **ARMIS** pro PC jsem chtěl objasnit oblasti, kde může docházet k nejčastějším problémům při přípravě dat a usnadnit tak širokému okruhu uživatelů práci s tímto velmi kvalitním a univerzálním programem.

Jsem přesvědčen, že když uživatel programu nedokáže správně pochopit a tedy využít všechny jeho kvality a možnosti, má tendenci jej označit za nevyhovující nebo velmi slabý, což právě v případě tohoto programu by byla velká škoda.

Program je v několika modifikacích banky dat úspěšně využíván na K-102 (kdežto všeobecné taktiky **VA v Brně**) a je možné se pro informace v případě potřeby obrátit na příslušníky katedry nebo přímo na autora ve VVZ.

Boj jednotek

**v prostorech zamořených
radioaktivními látkami
po haváriích (destrukcích)
jaderných energetických
zařízení**

(dokončení z č. 7/1993)

Podplukovník doc. Ing. PAVEL ZAHRADNÍČEK, CSc.

Vliv havárií (destrukcí) JEZ na bojovou činnost mechanizovaných jednotek AČR

Při posuzování vlivu havárií (destrukcí) JEZ na vedení boje mechanizovanými jednotkami AČR je nezbytné vycházet:

- z charakteristiky mechanizovaných jednotek, zejména jejich určení, zásad a způsobů vedení boje;
- z možnosti mechanizovaných jednotek realizovat systém cílů a úkolů OPZHN a chemického zabezpečení;
- z ochranných parametrů hlavních druhů bojové techniky a speciálního materiálu mechanizovaných jednotek pro ochranu proti radioaktivním látkám.

Po účelovém posouzení uvedených skutečností jsem dospěl k závěru, že:

- mechanizované jednotky jsou v boji všestranně použitelné;
- mechanizované jednotky budou plnit v prostorech havárií (destrukcí) JEZ stanovené bojové úkoly, svými možnostmi mohou totiž naplňovat obecné principy vedení soudobého boje;
- jsou vhodné, z hlediska dosahování cílů

Přípustné dávky ozáření osob

Tabulka 1

Doba ozařování		Dávka v R (cCy)
Jednorázové, v průběhu prvních čtyř dnů		50
Trvalé nebo opakované ozáření	– v průběhu prvních 10–30 dnů	100
	– v průběhu tří měsíců	200
	– v průběhu roku	300

Bojeschopnost a možnost využití ozářených osob v činnosti do úplného rozvoje akutní nemoci z ozáření a z hlediska potřeb velitelských rozhodnutí

Tabulka 2

Nemoc z ozáření (dávka Gy)	Rozvoj příznaků onemocnění	Bojeschopnost (obecně) nebo schopnost činnosti
lehká forma (1–2)	1 den krátkodobé obtíže, trvající 2–4 hodiny (za dvě hodiny po ozáření)	bojeschopnost 3–4 týdny
střední forma (2–4)	těžší obtíže v periodách aspoň 1 den (za 1 hodinu po ozáření)	bojeschopnost – schopnost činnosti max. do 2 týdnů
těžká forma (4–6)	trvalé obtíže první dva až tři dny (za 30 minut po ozáření)	schopnost lehké činnosti max. do konce 1. týdne (od 4.–7. dne)
velmi těžká forma (6 a více)	časný nástup částečné nebo úplné neschopnosti (za 15 min. po ozáření)	nutnost pomoci při všech úkonech

**Charakter vlivu pásma na bojeschopnost jednotek
(nechráněná živá síla)**

Tabulka 3

dávka v cGy	do 50	do 200	do 400	nad 400
Bojeschopnost	(0 %)	(30 %)	(30–50 %)	(nad 50 %)
bez vlivu	A – do 1 měsíce B – do 10 dnů C – do 4 dnů D – do 2 hodin			
zachována		A – do 4 měsíců B – do 1,5 měs. C – do 15 dnů D – do 8 hodin		
narušena			A – do 8 měsíců B – do 3 měsíců C – do 1 měsíce D – do 16 hodin	
ztracena				A – nad 8 měsíců B – nad 3 měsíce C – více než 1 měs. D – nad 16 hod.
P o z n . :	Pásmo M nemá vliv na bojeschopnost jednotek			

boje, pro činnost ve složitých podmínkách;
– mechanizované jednotky jsou v případě potřeby zpravidla v plném rozsahu schopny systémově realizovat modifikované cíle OPZH a chemického zabezpečení;
– soubor ochranných parametrů bojové techniky a speciálního materiálu svým komplexním vlivem činí z mechanizovaných jednotek odolný prostředek pro boj v prostorech zamořených radioaktivními látkami;
– havárie (destrukce) JEZ svými důsledky významně ovlivní podmínky pro vedení boje v zájmovém prostoru;
– radiační situace může vytvořit složité podmínky pro organizaci boje;
– zamořené prostory vzniklé po havárii (destrukci) JEZ budou mít zásadní vliv na organizaci a způsob boje v daném prostoru a čas, zejména:
• tvorbu bojové sestavy
• všestranné zabezpečení boje
• morální stav jednotek.

Nejčastěji se vliv zamořeného prostoru bude projevovat jako faktor času.

Hlavní zásady boje v zamořených prostorech lze formulovat následovně:

a) k vedení boje využívat prostory nezamořené, nebo co nejméně zamořené;
b) komplexně využívat všech dostupných ochranných opatření a vlivů;
c) manévrových a ochranných možností mechanizovaných jednotek využívat k optimalizaci podmínek pro vedení boje v zamořeném prostoru;
d) využívat (připravovat) tzv. časovou ochranu jednotek, tedy:

– průběžně provádět sběr, zpracování a výdej informací o radiační situaci a variantně plánovat splnění bojového úkolu;

– činnost velitelů a štábů mechanizovaných jednotek bude v důsledku účinků radioaktivního ozáření ovlivněna (narušena), projevem budou zpravidla méně přesná (správná) rozhodnutí a delší čas k jejich vydání;

– morální stav jednotek bude ovlivněn (narušen), jednotky vycvičené a všestranně připravené budou morálně odolnější, tudíž pro činnost v zamořených prostorech vhodnější;

– všestranné zabezpečení boje je realizováno relativně nejméně chráněnými osobami, které jsou v prostorech zamořených radioaktivními látkami značně zranitelné. Bude tedy nutné, pokud to situace dovolí, plnit tyto úkoly mimo zamořené prostory nebo v prostorech nejméně zamořených.

Bojeschopnost mechanizovaných jednotek, vystavených účinkům radioaktivních látek po haváriích (destrukcích) JEZ, je určena především vyřazením živé síly z boje.

Rozhodujícím kritériem pro posouzení účinků radioaktivního záření na živou sílu jsou tzv. válečné normy tab. 1. Důsledkem překročení válečných norem je **akutní nemoc z ozáření**, která se projevuje různým stupněm snížení bojeschopnosti mechanizovaných jednotek – tab. 2.

Tyto účinky (snížení bojeschopnosti) nemohou být důvodem k přerušení boje, ale budou vedení boje modifikovat.

Na základě výsledků analýzy lze vliv ozáření osob na bojeschopnost jednotky hodnotit takto:

- do 0,5 Gy – bez vlivu na bojeschopnost
- do 2 Gy – jednotka je bojeschopná
- do 4 Gy – jednotka má narušenou bojeschopnost
- nad 4 Gy – jednotka je nebojeschopná

Významný vliv na bojeschopnost mechanizovaných jednotek budou mít – pásmo B, ale především C a D – viz tab. 3.

Z hlediska časových proporcí lze orientačně stanovit, že pro nechráněnou živou sílu je bojeschopnost narušena (ztracena):

- v pásmu D v průběhu hodin
- v pásmu C v průběhu dnů
- v pásmu B v průběhu týdnů
- v pásmu A v průběhu měsíců
- v pásmu M téměř bez vlivu.

Velitel může ovlivnit bojeschopnost jednotek, snižovanou v důsledku účinků radioaktivních látek na osoby, po havárii (destrukci) JEZ, zejména takto:

- minimalizací času pobytu v zamořeném prostoru;
- využíváním ochranných vlastností bojové techniky, ženijních staveb, terénu;
- aplikací radioprotektivních látek.

Cíle OPZHN a chemického zabezpečení pro případ havárií (destrukcí) JEZ nedoznávají změn. Těchto cílů však bude dosahováno účelnou kombinací modifikovaných způsobů realizace vybraných opatření, která zohledňují specifické zákonitosti zamořených prostorů po haváriích (destrukcích) JEZ.

Změny lze spatřovat a v budoucnu očekávat:

- v dílčích změnách organizace radiačního průzkumu;
- v částečně upravené metodice práce průzkumných orgánů;
- ve vývoji systémů pro sběr, přenos, zpracování a předávání informací o radioaktivním zamoření a jeho důsledcích pro boj jednotek;
- v nových přístrojích radiačního průzkumu a dozimetrické kontroly;
- v zavedení nových prostředků pro speciální očistu na stupni prapor – rota;
- rozšíření profylaktických preparátů.

Závěr (shrnutí)

Jaderná energetická zařízení jsou a zůstanou významným, citlivým a tudíž aktuálním cílem útoků protivníka.

V důsledku havárie (destrukce) těchto zařízení dojde k vytvoření složité radiační situace.

Obsah článku, konkrétní výsledky a formulovaná doporučení opravňují k souhrnnému závěru, že havárie (destrukce) JEZ na bojišti významným způsobem ovlivní činnost mechanizovaných jednotek.

K tomu, aby velitelé dokázali správně hodnotit vzniklou situaci a optimalizovat činnost jednotek, musí znát:

- mechanismus a důsledky vlivu havárií (destrukcí) JEZ na jednotky;
- účinné způsoby ochrany;
- zásady pro formulování exaktních rozhodnutí v těchto situacích.

Domnívám se, že výše uvedená fakta je možné využít pro přípravu velitelů jednotek (útvárů) k činnosti v zamořených prostorech po haváriích (destrukcích) JEZ.

Příprava uživatelů

na automatizované

systémy velení,

řízení a spojení

Podplukovník Ing. BOHUSLAV VÍŠEK, CSc.

Rozhodující úlohu v automatizovaných systémech velení, řízení a spojení (ASVŘS) má člověk a jeho schopnost efektivně tyto systémy využívat. Ta koneckonců rozhoduje o úspěchu či neúspěchu takového systému.

Chceme-li vybudovat moderní automatizovaný systém velení, řízení a spojení, odpovídající svými parametry obdobným systémům ve vyspělých armádách, musíme pro jeho úspěch zabezpečit s dostatečným předstihem ve vysokých vojenských i civilních školách komplexní přípravu:

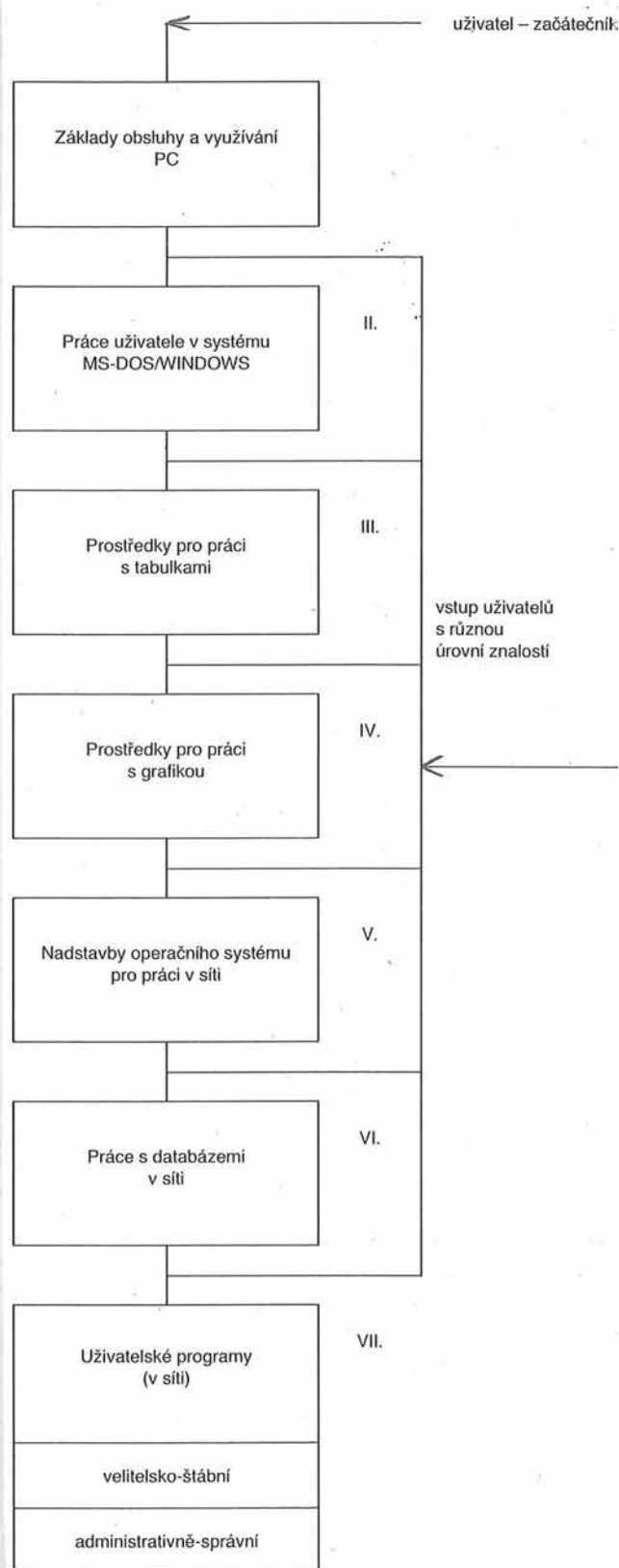
- uživatelů,
- specialistů automatizace velení a řízení,
- specialistů spojovacího vojska.

Jaký je současný stav, kam by se měla zaměřit, a jak by se měla organizovat příprava uživatelů?

Současný stav přípravy uživatelů

V současné době se uživatelé připravují na práci s prostředky automatizace různými formami (kursy, školení, v rámci velitelské přípravy, soukromě ap.), na různých stupních (velitelství, svazky, útvary, vojenské školy, civilní školy, výpočetní střediska) a v různém rozsahu.

Schéma přípravy uživatelů podle modulů

Centrálně je příprava uživatelů prováděna např. v týdenních kurzech organizovaných OAV/HOS-GŠ na VA Brno (K-303, K-104). Kurs obsahuje základy z obsluhy a využívání PC (personálních počítačů):

- obsluha klávesnice, myši, tiskárny, diskových mechanik,
- základní příkazy operačního systému MS-DOS,
- využití nadstaveb – Manažer M602 PC Shell,
- využití programů pro zpracování textů – T602.

Další kurzy jsou zaměřeny na jednotlivé konkrétní programové produkty. (Po absolvování kursu jsou uživatelé schopni samostatné práce na PC v rozsahu, který odpovídá obsahu kursu.) V těchto kurzech byly již proškoleny stovky uživatelů. Lze jen odhadnout, kolik z nich v důsledku značné migrace již v Armádě ČR není a kolik z nich připadá v úvahu pro práci v budoucím ASVŘS (jedná se často o sekretářky ap.).

Rada uživatelů od vojsk je proškolená na využívání prostředků automatizace velení, včetně některých aplikací v předmětu Automatizace velení a řízení, v ročních akademických kurzech – AK, v účelových kurzech – UK a zdokonalovacích kurzech – ZK, které pořádá 1. fakulta VA Brno (K-104). Ročně se zde proškolí okolo 140 uživatelů.

Vzhledem k ostatním uvedeným formám získávání kvalifikace pro práci s PC lze jen zhruba kvalifikovaně odhadnout, že asi 30–40 procent uživatelů na místech předpokládaných pro využití v ASVŘS má určité znalosti s prací na PC. Uživatelů, kteří jsou schopni např. práce v síti je však zanedbatelné množství.

Celková úroveň vzdělanosti uživatelů v oblasti automatizace velení a řízení není velká. Připravenost velitelského sboru, odborných a řídicích pracovníků stačí sotva na využívání současných prostředků, pro perspektivní systémy je však nedostatečná. Přetrvávají rovněž, zvláště mezi staršími vojáky z povolání, psychologické bariéry ve vztahu k moderní výpočetní a telekomunikační technice. Ty se opět dají odstranit pouze tak, že uživatel v přírodním prostředí pod vedením odborníků na přípravu uživatelů, pozná neopodstatněnost svých obav z této techniky.

● ● ●

Návrhy na opatření

Vzhledem ke značně různorodé úrovni uživatelů bude vhodné, aby komplexní příprava uživatelů pro ASVŘS probíhala diferencovaně, absolvováním potřebných ucelených částí přípravy – modulů.

Uživatel si podle potřeb svého pracoviště a podle úrovně svých znalostí zvolí potřebné moduly své přípravy, které absolvuje. Moduly budou odpovídat armádním standardům, zaváděným v Armádě ČR.

Z důvodů přehledu, zamezení duplicit a zabezpečení případných priorit bude vhodné **organizovat přípravu uživatelů centrálně**, např. péčí OAV/HOS-GŠ ve VA Brno, kde jsou s kurzy dostatečné zkušenosti.

Takovýto systém přípravy umožní uživatelům získat teoretické znalosti i praktické dovednosti, potřebné pro systematické a efektivní využívání prostředků automatizace velení a řízení. Uživatel se naučí využívat výpočetní a komunikační techniku, kterou má na svém pracovišti, včetně programového vybavení k autonomní činnosti, práci v místní síti i přístupu do vzdálenějších sítí.

Jak dále ve výročním přezkoušení tělesné výkonnosti vojáků z povolání

Plukovník doc. PaedDr. KAREL ŠPERL, CSc.

Můj příspěvek volně a nepřímě nazývá na soubor metodických pokynů a návodů „Jak uspět při výročním přezkoušení z tělesné výchovy“, publikovaný ve druhém a třetím čísle minulého ročníku tohoto časopisu. Chtěl bych čtenáře seznámit s významem pravidelného přezkušování tělesné výkonnosti, dát jim nahlédnout do „kuchyně“, v níž se ověřuje platnost stávajících a navrhuje podoba nových norem a v neposlední řadě nastínit perspektivu vývoje v oblasti testování tělesné výkonnosti vojáků z povolání z hlediska aktuálních potřeb transformace Armády České republiky.

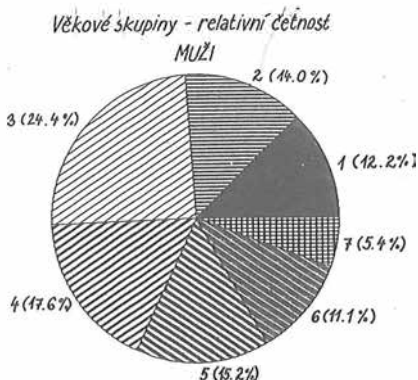
Jistě máme všichni v paměti znění Rozkazu MO ČSFR číslo 50 z roku 1990, kterým byla prolomena bariéra ortodoxního chápání postavení vojenské tělovýchovy. Její význam byl sice v minulosti v příslušných dokumentech zakotven a proklamován, ve skutečnosti byl však silně podceněn. S důsledky takového přístupu se potýkáme v podstatě dodnes, ať již v podobě nízké úrovně tělesné připravenosti velitelského sboru, či otlých, případně zdravotně poškozených vojáků z povolání, kteří se dosud neztotožnili s potřebou

pravidelné tělovýchovné aktivity. Dodnes uplatňují někteří velitelé názor, že služební tělovýchovy se zúčastňují jen ti, kteří zrovna nemají nic na práci. Armádní tělovýchovní pracovníci přijali proto s uspokojením prohlášení pana ministra obrany, který jednoznačně zařadil mezi hlavní požadavky na vojáka z povolání AČR vedle morální a profesní způsobilosti i kritérium odpovídající tělesné výkonnosti a zdatnosti. Obrat k lepšímu nastává i v chápání významu tělesné výchovy na vojenských vysokých školách v podobě rozšíření povinné týdenní výuky na čtyři hodiny a v zařazení dalších dvou hodin tělovýchovy ve formě fakultativní činnosti. Právě vojenské školy mohou a musejí sehrát při přípravě všestranně připravených, mladých vojáků z povolání rozhodující roli. Mnohem více než dosud je nutné, aby kromě zabezpečení odpovídající tělesné výkonnosti rozvíjely a upevňovaly vztah budoucích velitelů k pravidelné aktivní tělovýchovné činnosti a vybavily je takovou zásobou teoretických poznatků a metodických dovedností, které by je předurčovaly k bezproblémovému vedení a výchově svých podřízených

v praxi u vojsk.

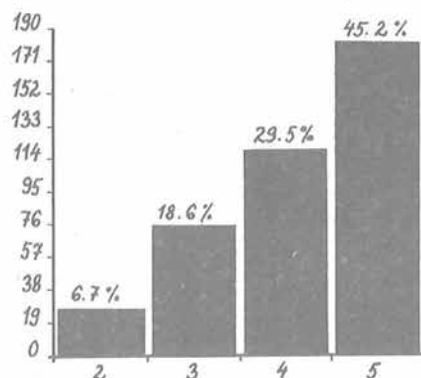
Nový systém organizace a výuky tělesné výchovy na vojenských školách přinese tedy očekávaný efekt nejdříve za tři až čtyři roky. Jako obtížnější se však jeví úkol, vyrovnat se s důsledky minulosti a změnit vztah vojáků z povolání k tělesné výkonnosti. Jedním z opatření, sledujících zkvalitnění úrovně jejich tělesné připravenosti z pohledu současných požadavků, kladených na příslušníky AČR, je systém

Graf 1

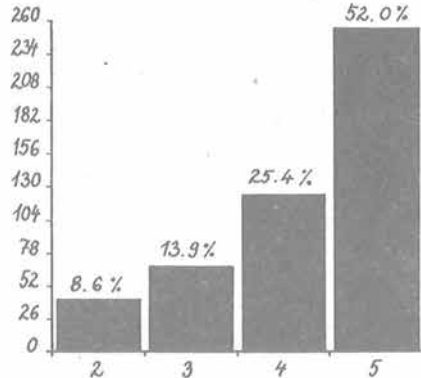
Graf 2

Leh sed - muži - 2. věková skupina

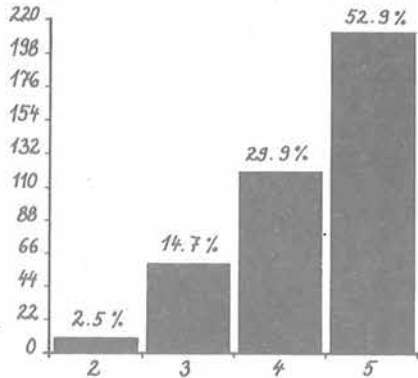
Graf 3

Leh sed - muži - 4. věková skupina

Graf 4

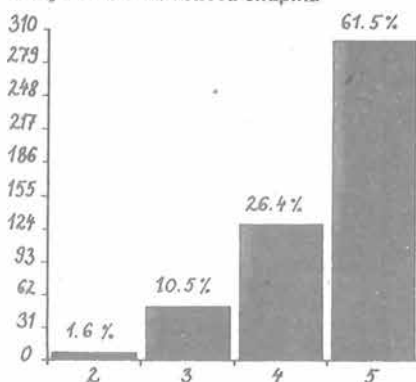
Kliky - muži - 2. věková skupina

pravidelných – výročních přezkoušení tělesné výkonnosti. Systém, specifikovaný v Rozkazu MO ČSFR č. 50/90 a v Nařízení NGS č. 16/91, doznal v průběhu tří let, kdy je uplatňován, řadu změn jak ve své legislativní, tak i zejména v normativní části. Jeho nejnovější podoba je zakotvena v Nařízení NGS AČR-NMO č. 5/93. Chtěl bych následující pasáží reagovat na ohlasy a na laickou kritiku ze strany přezkušovaných vojáků z povolání, která se týká úpravy norem většiny testovacích disciplín. Tělovýchovní pracovníci jsou mnohdy v souvislosti s některými dopady neúspěšného přezkoušení do celkového hodnocení vojáků z povolání označováni za nepřijemné novátory a zprostředkovatele případných nepopulárních personálních opatření. Přitom však hodnoceným zpravidla uniká podstata problému – proč je nutné normy inovovat. Podívejme se na disciplíny, které tvoří testovací baterii. Byly vybrány s přihlédnutím k požadavku, aby co nejobjektivněji ohodnotily úroveň základních pohybových schopností a dovedností vojáka z povolání z hlediska jeho předpokladů pro výkon funkce. **Je nutno v zájmu objektivnosti uvést, že testová baterie nepředstavuje ve své dnešní podobě ideální řešení. Je však východiskem pro současné přechodné období, v němž se systém tělesné výchovy v armádě spolu s dalšími oblastmi transformuje.** Proto byly také některé disciplíny v zájmu plynulého a postupného přechodu na perspektivní systém přezkušování tělesné výkonnosti vojáků z povolání v podstatě převzaty z předchozí praxe (hod granátem 350 g na dálku, modifikované souborné silové cvičení a člunkový běh 10 × 10 m, dvanáctiminutový běh). Nově bylo zařazeno plavání na 300 m libovolným způsobem.

Graf 5

Kliky - muži - 4. věková skupina

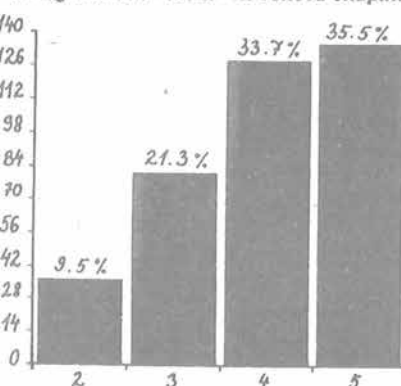

Od roku 1991 je tělesná výkonnost vojáků z povolání podobně jako v jiných moderních armádách, pravidelně sledována. Jsou shromažďovány a analyzovány údaje, získané při výročním přezkoušení. **Závěry těchto výzkumů umožňují naprosto objektivně posoudit aktuální stav, vývojový trend, porovnat jej se srovnatelnými ukazateli v jiných armádách i s občanskou populací v jednotlivých věkových skupinách, získané údaje slouží rovněž k vyhodnocení účinnosti přijatých opatření na úseku tělesné výchovy v AČR.** Chtěl bych teď čtenářům přiblížit některé údaje z analýzy výsledků výročního přezkoušení tělesné výkonnosti vojáků z povolání AČR v roce 1992. Mnohé z nich vedly k úpravě dosud platných výkonnostních norem.

Graf č. 1 znázorňuje procentuální zastoupení jednotlivých věkových skupin z testovaného vzorku 2 649 vojáků z povolání. Demonstruje převahu probandů třetí a čtvrté věkové skupiny a odráží demografickou strukturu kategorie vojáků z povolání – mužů. Grafy č. 2 a 3 (pro ilustraci uvádíme pouze výsledky 2. a 4. věkové skupiny – u ostatních skupin je znázornění obdobné) dokumentují četnost souborného silového cvičení, leh-sed. Na svislé ose grafu je uvedena četnost, na vodorovné hodnocení (2 = nevyhovující, 3 = vyhovující, 4 = dobře, 5 = výtečně). **Na grafech je patrné nadhodnocení** (více než 45 % probandů v prvním a 52 % v druhém případě je hodnoceno výtečně, neúměrně nízké je procento nesplnění). Jejich průběh je v rozporu s matematicko-statistickým projektem modelového uspořádání údajů (Gausova křivka). Téměř stejný obraz skýtají grafy č. 4 a 5, které znázorňují projekci druhé části souborného silového cvičení – kli-

Graf 6

Hod granátem - muži - 2. věková skupina

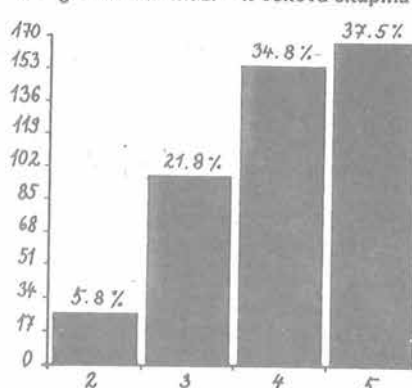
ky. Podobné „nesrovnalosti“ demonstrujeme i v disciplíně hod granátem 350 g na dálku (graf č. 6 a 7). Téměř optimální průběh představuje grafické znázornění dvanáctiminutového běhu u vojáků z povolání 2. a 3. věkové skupiny (graf č. 8 a 9). Zde se nepochybně promítá několik faktorů. Jedním z nich je skutečnost, že zmíněný test je ve světě široce používán již téměř 30 let (Cooperův test tělesné zdatnosti) a je tedy dostatečně validní. Mezi příčiny příznivé projekce této disciplíny je nutno zařadit i zřetelný nárůst obecné vytrvalosti ve srovnání s výsledky, dosaženými v letech 1991 a 1992. Je to jistě zásluhou zvýšené pozornosti pravidelnému tréninku běhu zejména ze strany vojáků starších věkových skupin. To vše nelze říci o mladých vojácích 1. věkové skupiny. **Do nepříznivé skladby hodnocení dvanáctiminutového běhu se zde zřejmě promítá nižší úroveň tělesné zdatnosti při příchodu do praxe a menší ochota podržet se zásadám pravidelného tréninku** (graf č. 10).

Celý výzkum, jehož závěr byl záměrně situován do období tvorby Směrnice pro organizaci a řízení služební tělesné výchovy v Armádě České republiky, se logicky promítá i do návrhu inovace příslušných výkonnostních norem. Přitom se vycházelo z věcného posouzení a interpretace výsledků matematicko-statistické analýzy získaných dat.

Informační a analytická skupina Vojenského oboru při Fakultě tělesné výchovy a sportu University Karlovy v Praze, která vlastní výzkum zabezpečovala ve spolupráci se sportovním výzkumným centrem FTVS-UK jako součást výzkumného úkolu H2-RE-TVS-91-02 „Objektivizace tělesné zdatnosti a výkonnosti příslušníků AČR“, formulovala **závěry v následujících doporučeních:**

Graf 7

Hod granátem - muži - 4. věková skupina

1. Ponechat stávající strukturu testovací baterie v původní podobě. Za povinnou disciplínu stanovit souborné silové cvičení. Zbývající dva požadavky splnit volbou alternativních disciplín:

a) dvanáctiminutového běhu (Cooperův test) nebo plavání 300 m libovolným způsobem

b) hodů granátem 350 g na dálku nebo člunkového běhu 10 × 10 m. V praxi to znamená, že odpadá povinné předkládání lékařského potvrzení o nezpůsobilosti absolvovat dvanáctiminutový běh nebo hod granátem.

2. Úpravu norem provést na základě získaných statistických parametrů – průměrných výkonů a směrodatných odchylek. (Průměr je rozhraním mezi dobrým a vyhovujícím hodnocením; rozsah směrodatné odchylky na stranu lepšího výkonu = hodnocení dobře, na stranu horšího výkonu = vyhovující).

● U souborného silového cvičení zvýšit horní hranici pro dosažení výtečného hodnocení u obou částí testu; upravit rozpětí výkonů pro hodnocení dobře a vyhovující u většiny věkových skupin.

● U hodu granátem na dálku upustit od ortodoxní pětimetrové difference pro stanovení hodnocení v závislosti na výkonu a věkové skupině a stanovit normy podle průměrů a směrodatných odchylek.

● U člunkového běhu a plavání upravit normy na základě regrese údajů, získaných sledováním výkonnosti běžné populace v příslušných věkových skupinách.

3. Celkové vyhovující hodnocení vojáka z povolání při výročním přezkoušení tělesné výkonnosti limitovat v případě obdržení jedné nevyhovující známky alespoň jedním dobrým hodnocením ve zbývajících dvou disciplínách.

V předchozím textu jsem označil systém pravidelného výročního přezkoušení tělesné výkonnosti za jedno z opatření, umožňující zvládnout náročné požadavky na komplexní připravenost příslušníků transformované Armády České republiky pomocí tělovýchovných prostředků. Není přirozeně opatřením jediným, ale jeho význam si zasluhuje oprávněně zvýšenou pozornost. Záměrně také zdůrazňuje přechodný charakter současného přezkoušení a to jak v jeho strukturální, tak i obsahové a normativní podobě. Proto jsou také nyní podrobně analyzovány zkušenosti z organizace prověrek tělesné výkonnosti v některých armádách (NSR, Francie, USA) a je organizován předvýzkum u vybraných útvarů a škol AČR. Cílem není prostě převzetí zásad osvědčených v praxi jiných armád, nýbrž návrh moderního systému sledování a vyhodnocování aktuální tělesné výkonnosti vojáků – profesionálů, který by s přihlédnutím k analyzovaným modelům důsledně vycházel z našich podmínek a zvláštností a daleko více se přimkl k běžné praxi testování tělesné zdatnosti a výkonnosti občanské populace. **V představách kolektivu řešitelů nacházejí místo některé nové přístupy, které mnozí účastníci dnešního modelu přezkoušení jistě přivítají. Jsou to například:**

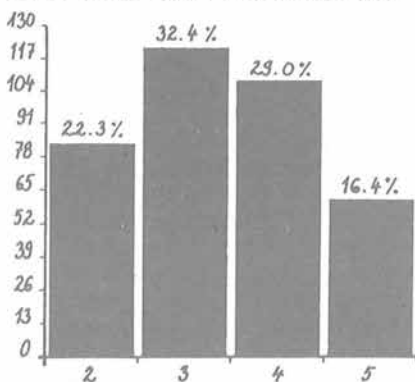
– volba širšího spektra alternativních disciplín, které by umožnily lepší uplatnění individuálních pohybových dispozic při dodržení podmínky povinného výběru disciplíny ze tří skupin, testujících příslušnou pohybovou schopnost; – uplatnění bodového hodnocení výkonu, v němž by byla limitována spodní hranice, nutná pro klasifikaci „splnil“; – výběr takových výkonnostních testů, které by důsledně respektovaly věkové zvláštnosti přezkoušovaných (u vyšších

věkových skupin např. prověřovat dvanáctiminutovou chůzi místo běhu); – zařazení testů, standardizovaných při sledování tělesné zdatnosti a výkonnosti občanské populace (např. člunkový běh 4 × 10 m místo 10 × 10 m).

Co říci závěrem? **Lze konstatovat, že opatření zakotvená v období let 1990–1993 v příslušných rozkazech a směrnících nalezla u vojáků z povolání příznivou odezvu. Většina z nich odpovědně přistupuje k výročnímu přezkoušení.** I když jsou nám známy určité rezervy (zejména u vojáků nejnižší věkové skupiny), s potěšením sledujeme vzestupný trend výkonnosti. Chybou však je, že u značné části účastníků přezkoušení je úspěšné absolvování prověrky pouhým cílem snažení a nikoliv jedním z prostředků pro dosažení požadovaného stupně tělesné zdatnosti, výkonnosti a zdravotního stavu. **Proto je na pořadu dne úkol pro tělovýchovné odborníky všech velitelských stupňů – osvětou, argumentací a promyšlenou organizací vtisknout službě tělovýchově nový, moderní ráz.** Neomezovat se přitom na fádní a nepřitažlivý trénink prověřkových disciplín, nýbrž poskytnout návod k rozšíření zásobníku tělovýchovných prostředků pro každého jednotlivce podle jeho zájmu a dispozic. Jestliže všichni pochopí, že pravidelným provozováním vhodných a přitažlivých pohybových aktivit – např. jízdou na kole, turistikou, vodáctvím, lyžováním, sportovními hrami, ap., – lze dosáhnout lepšího efektu, než nárazovou, nesystematickou a účelovou přípravou na výroční přezkoušení, budeme spokojeni. Stejně tak budeme rádi, když jako pracovníci na úseku tělovýchovy přispějeme k dalšímu prohloubení vlivu tělesné výchovy na plnění složitých úkolů transformace Armády České republiky.

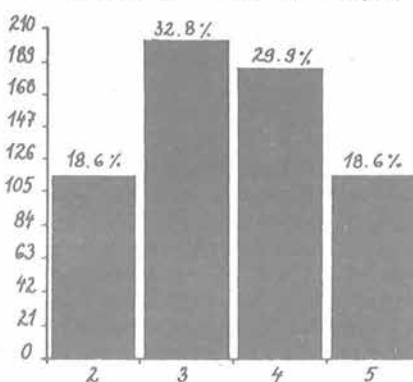
Graf 8

Běh 12 minut - muži - 2. věková skupina

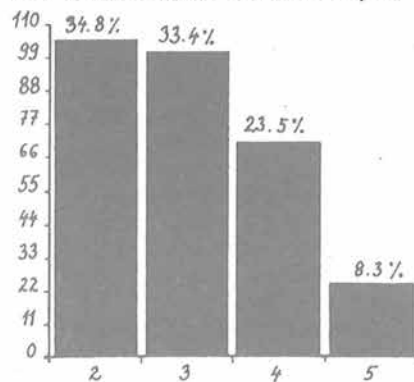
Graf 9

Běh 12 minut - muži - 3. věková skupina

Graf 10

Běh 12 minut - muži - 1. věková skupina

Školní rok 1993/94 bude na VA Brno charakteristický:

- transformací vojenského školství a aktivním podílem fakult (ZŠI) na převodu a výuce u studentů (žáků) v nových studijních oborech,

- dopracováním statutárních dokumentů VA (fakult) o nové studijní (vědní) obory a specializace otevírané ve šk. roce 1993/94,

- přechodem k výuce podle nové základní učební dokumentace (ZUD) a stálého rozvrhu hodin,

- podstatným nárůstem studijních skupin, studentů a žáků.

Návrh struktury nového školního roku a prozatímní metodické pokyny pro vojenské školy na školní rok 1993/1994 se projednávají na úrovni školy a fakult. Důležitým úkolem, který budou naši pedagogové v příštím školním roce plnit, je i podíl na zabezpečení středoškolské výuky u 4. ročníků VSOŠ. Tato výuka bude přechodným, dočasným a vynuceným opatřením, které vyplynulo z rozdělení republiky.

Zabezpečení výuky u jednotlivých typů studia

1. Další vzdělávání důstojníků

U fakulty velitelské a štábní (FVŠ) bude ve školním roce 1993/94 v plném rozsahu rozvinut systém dalšího vzdělávání důstojníků ve všech stupních AK (1. – 3. stupeň).

Důraz bude položen na zahájení a dokončení studia u nových leteckých studijních oborů a specializací.

Přechodová a nová ZUD pro letecké studijní obory byla schválena AS fakulty dne 15. dubna 1993.

2. Vysokoškolské studium

VLPVO ČR zřizuje na VA nové studijní obory u leteckých specializací:

- 2 studijní skupiny vysokoškolského studia (25),
- studijní skupinu BC studia (20).

Pro studijní obory (specializace) vstupního (Ing., BC) studia byla

K novému školnímu roku

Plukovník doc. Ing. RUDOLF VONDRÁČEK, CSc.

Dne 10. 3. 1993 vydal 1. NMO ČR Odbornou směrnici, ve které stanovil typy studia, studijní obory a počty studentů do 1. ročníků. Odborná směrnice byla postoupena OVS (MěVS) a funkcionářům škol.

k 20. 4. 1993 upřesněna následující směrná čísla pro 1. ročníky:

FS – inženýrské studium strojího základu (100 studentů),

- bakalářské studium (60 studentů),

FES – inženýrské a BC studium elektrotechnického základu (160 studentů),

- studijní obor geodézie a kartografie (10 studentů),

- studijní obor pozemní stavby (25 studentů).

3. Krátkodobé a rekvalifikační kursy

Ve školním roce 1993/94 bude VA reagovat na požadavky správ MO ČR a zřídit podle konkrétních možností 95 krátkodobých a 5 rekvalifikačních kursů. U jednotlivých fakult bude zřízeno:

- FVŠ – 43 kursů,

- FS – 30 kursů,

- FES – 17 kursů,

- ZŠI – 5 kursů.

V uvedených kursech se předpokládá vyškolit více jak 1 100 účastníků. Realnost tohoto požadavku potvrzuje současná skutečnost, kdy VA Brno za první tři měsíce roku 1993 (leden–březen) zorganizovala pro vojska, rezorty MO, CO a MV ČR 49 krátkodobých kursů, které absolvovalo 575 účastníků.

Na základě nařízení 1. NMO č. 172 bude na VA dále zřízeno 5 rekvalifikačních kursů zaměřených na:

- základy průmyslového managementu,

- měření radonu v ovzduší a ve stavebních materiálech,

- sváření plamenem,

- sváření el. obloukem,

- obsluhu a použití PC.

Závěrem

Zpracováním nové základní učební dokumentace a zahájením plánování výuky na ZS školního roku 1993/94 byla učiněna rozhodující opatření pro kvalitní zahájení nového školního roku. Jednotlivá opatření jsou zatím na VA Brno organizována v souladu se závěry Kolegia RVA z prosince 1992. Přechodová ZUD a studijní plány pro nově zřizované studijní obory (zaměření) byly schváleny v AS fakult.

První informace o počtu přihlášek do 1. ročníků ukazují, že stanovená směrná čísla se postupně podaří naplnit. Zatím menší zájem u vojsk je o interní studium v některých AK 1. a 2. stupně.

Jsem přesvědčen, že i v této oblasti se situace během krátké doby změní. S nárůstem požadavků na profesionalizaci AČR naši vojáci z povolání rychle pochopí, že dočasná jistota na stávající funkci a více peněz jim nezabezpečí postup ve služební kariéře (prodloužení smlouvy), který bude v dalších letech podmíněn absolvováním právě AK na naší škole.

Všeobecná mobilizace v září 1938

Plukovník v zál. Ing. ZDENĚK ŘEZÁČ

Brzy uplyne už 55 let od jejího vyhlášení, ale v myslí naší starší generace zůstává stále nezapomenutelnou dramatickou událostí. V paměti zůstává spontánní národní odpor proti nacismu, vyjádřený nadšeným vstupem do mobilizované armády i tragické zklamání nad následky mnichovského diktátu.

Již záhy po převzetí moci v Německu (1933) se A. Hitler netajil svými expanzivními záměry. S tichým souhlasem západních mocností je začal postupně uskutečňovat. (Obsazení Sársky, zavedení všeobecné branné povinnosti, zbrojení ap.). Začátkem roku 1938 mluvil už otevřeně o nutnosti osvobození 10 miliónů Němců, žijících v sousedních státech (Rakousko, ČSR, Polsko). S Polskem měl zatím přátelskou smlouvu (1934), po „anšlusu“ Rakouska (12. 3. 1938) bylo tedy zřejmé, že jeho další úder bude směřovat proti Československu.

V našem pohraničí žilo přes tři milióny Němců, z nichž si mnozí těžko zvykali na své menšinové postavení a se vznikem samostatné ČSR se nikdy nesmířili. Snad mohly časem vzniknout příznivější podmínky tradičního vzájemného soužití, ale tomu zabránil vývoj dalších událostí.

Henleinova radikální „Sudetendeutsche Partei“ (SDP) s nacistickou orientací získala posléze podporu většiny sudetských Němců a od začátku druhé poloviny třicátých let začala postupně prosazovat své požadavky, které vyústily nakonec do žádosti o připojení sudetského území k Německu. V roce 1938 jsou tyto nacistické snahy provázány četnými protičeskými a protistátními incidenty. Pražská vláda byla ochotna k různým ústupkům, ale neuspěla. Ač jsme měli s Francií spojeneckou smlouvu (na ni byla vázána smlouva se SSSR, byla zde i tzv. Malá dohoda) bylo navíc patrné, že obě západní velmoci mají spíše sklon se s Hitlerem dohodovat. Iniciativu převzal sám britský premiér N. Chamberlain. Výsledky anglické mise v ČSR (srpen 1938 – lord Runciman) nebyly pro nás vůbec příznivé. V září nato už jednal Chamberlain s Hitlerem. Při druhém setkání (22. 9.), když Hitler své požadavky stále stupňoval, doporučil znechucený premiér Praze jednat ve vlastním zájmu.

Následujícího dne (23. 9.) vyhlásil prezident Beneš všeobecnou mobilizaci, která byla přijata s nadšením. (Už 13. 9. byl povolán do zbraně nejmladší možný ročník a části dvou dalších). Rychlost, ukázněnost a nadšení povolovaných záložníků, včetně organizačního zabezpečení, patřilo k pozitivním stránkám mobilizace. Do zbraně bylo povoláno více jak 1 250 000 osob, celkový stav armády tím dosáhl asi 1,6 miliónu vojáků, tedy asi 11 % veškerého obyvatelstva. Kromě doplnění útvarů mírového stavu (útvary „A“) byly vytvářeny podle mobilizačního plánu nové útvary a svazky („B“), což umožnilo rozčlenit čs. armádu na složku zabezpečující (obrana v pohraničním opevnění) a složku manévrující. Mobilizace však také odhalila některé nedostatky, především nevhodný doplňovací systém (značná

část českých povolanců jela ke svým útvarům na Slovensko, Slováci pak zase do českých zemí), dále pak nedostatek armádních dopravních prostředků, v nichž převažovala hipomobilní trakce, nedostatečné bylo také materiální vybavení řady již vybudovaných pevnostních objektů... ap.

Celá strategická obranná koncepce čs. armády spočívala v září 1938 (po „anšlusu“ Rakouska) v úsilí bránit především severní a jižní moravské pohraničí, kde projevené německé úsilí mohlo dosáhnout rozdělení našeho státu na dvě poloviny se všemi z toho plynoucími vojenskými důsledky. Za dané nepříznivé situace (vzdálenost spojenců, nepříznivá geografická poloha republiky) nebylo možné ani počítat s dlouhodobým odporem proti německé přesile (snad 3–4 týdny) a konečný úspěch byl nutně spatřován ve včasné a účinné spojenecké zásahu. Předpokládalo se i vyklizení Čech a v krajním případě dokonce stabilizace obrany na moravsko-slovenském pomezí. K tomu byly vytvořeny:

- 1. armáda (generál S. Vojevčevskij) o 10 pěších a 1 rychlé divizi a jiných skupinách – v oblasti Čech;
- 2. armáda (generál V. Luža) se 4 pěšími divizemi – v pásmu severní Moravy;
- 3. armáda (generál J. Votruba) o 6 pěších a 1 rychlé divizi – na jižním a zčásti severozápadním slovenském pohraničí;
- 4. armáda (generál L. Prchala) se 7 pěšími divizemi – na jižní Moravě.

V záloze hlavního velitele (generál L. Krejčí – VS v Račicích u Vyškova na Moravě) zůstávalo 8 pěších a 1 rychlá divize. (Rychlé divize vznikaly od roku 1937 a jejich výstavba v počtu čtyř nebyla ukončena. Ve svém složení měly jezdeckou brigádu, dva dragounské pluky, dělostřelecký oddíl, dále motomechanizovanou brigádu se dvěma motorizovanými a dvěma tankovými prapory a dělostřeleckým oddílem, kromě jiných divizních částí).

V rámci již zřízených polních armád byla vytvářena hraniční pásma v síle pěší divize, s podřízenými hraničními oblastmi, kam byly začleněny i zvláštní útvary („stráž obrany státu“, osádky opevnění) k překrytí státní hranice. Tato zabezpečovací složka měla hodnotu asi 20 pěších divizí, zatímco zbývající manévrové síly (hlavní síly armády a záloha hlavního velení) byly přibližně stejně početné.

I z dnešního pohledu, po zvážení celé situace a možností obrany republiky, se zdá, že takto koncipovaný plán odpovídal tehdejší reálným podmínkám. Stále však udivuje rychlost provedení mobilizace. Během 48 hodin dosáhla čs. armáda přes všechny doplňovací potřeby počtu přes 40 divizí, což je možné považovat za úspěch.

Přijetí mnichovské dohody z 29. 9. 1938 vytvořilo pro ČSR nově a tragické reality. Dodnes jsou tehdejší možnosti naší obrany předmětem různých a často si odporujících závěrů. Je známo, že Mnichov

se stal celoživotním traumatem prezidenta Beneše. Otázka, zda se ve vytvořené situaci mělo bojovat, či se mnichovskému diktátu podrobit, ho stále pronásledovala. Dnes, stejně jako tehdy, je možné říci, že při selhání spojenců by jakékoliv naše vojenské vystoupení muselo skončit naprostou porážkou. Uvedme některé skutečnosti:

● Ze všech našich tehdejších sousedů jsme udržovali přátelské styky pouze s Rumunskem (člen Malé dohody); většina našich dalších spojenců byla geograficky vzdálena. Polsko a Maďarsko využily německé agrese proti nám a ultimativně požadovaly revizi čs. státních hranic, hrozíce vojenským zásahem. Případná sovětská pomoc bez vystoupení Západu se nutně jeví jako problematická. Jestliže by SSSR chtěl vystoupit v náš prospěch sám, musel by překročit své státní hranice s Rumunskem či Polskem, jejichž vlády proti tomu důrazně protestovaly (obavy z bolševického nebezpečí). Pokud by k tomu přece jenom násilně došlo, neobešlo by se to zřejmě bez ozbrojeného střetnutí a západní velmoci by se s největší pravděpodobností spojily s Německem, aby tak čelily bolševické úhroze (bylo tomu tak, i když bez Němců, v sovětsko-finské válce v letech 1939–40). Již první fáze takové války by byla pro nás tragická. Osudy samostatného vystoupení čs. armády proti Německu není třeba ani domýšlet. Diskutabilní může být i tehdejší akceschopnost sovětské armády po stalinských represích v letech 1937–38, zvlášť připomeneme-li si pozdější sovětsko-finské střetnutí (1939–40) i počáteční období napadení SSSR Německem v roce 1941.

● V tehdejší patnáctimilionové ČSR žilo více jak tři milióny Němců, téměř milión Maďarů a několik desítek tisíc Poláků, vytvářejících v roce 1938 hrozivou iredentu (asi polovina německých povolanců při zářijové mobilizaci nenastoupila; několik desítek tisíc v Německu vyzbrojených mladých sudetských Němců, organizovaných v Henleinově Freikorpsu, působilo v září 1938 z německé strany hranice proti čs. ozbrojeným složkám a představitelům naší administrativy). Vlivem autonomních snah Hlinkovy slovenské ľudové strany nebyla ani na Slovensku politická situace jednoznačně příznivá. Lze si například snadno představit, že velitel pěší roty měl ze 120 podržekých 30 až 40 vojáků národnostně nespolehlivých. V bojovém nasazení se tedy mohl obávat kulky z vlastních řad.

● V roce 1938 jsme sice měli dobře připravenou armádu, ale s celou řadou problémů. Pohraniční opěvnění byla vybudována jen zčásti (poslední, 4. etapa prací, měla být dokončena až v roce 1951). S přispěním zde pracujících převážně německého obyvatelstva, bylo Německo o postupu prací informováno do všech podrobností. Zaměřením se na stavbu opěvnění jsme museli nutně zanedbat motorizaci i mechanizaci armády. Měli jsme jen malý počet tanků, bojových letadel a protiletadlových děl – „nepřistoupili“ jsme totiž na německý výrobní program „kanóny místo másla“. Asi přibližný počet divizí, které jsme mobilizovali (40), měli i Němci ve svých prvosledových pěti polních armádách, které měly proti nám zasáhnout – z toho bylo ale 6 motorizovaných a 3 obrněné. Zatímco nárůst našich sil po mobilizaci mohl být jen nepatrný, Němci mohli mobilizovat dalších 5 divizí a téměř 20 z nich použít proti nám, i když nebyly tak hodnotné, jako ty prvosledové.

● Naši nepřiznivou situaci může potvrdit i následující porovnávací poměr sil. Těch našich 40 mobilizovaných divizí proti 40 protistojícím německým představuje sice rovnováhu, ale ubereme-li u nás 7 divizí (3. armádu), vyčleněných pro zabezpečení Slovenska, představuje to již téměř poměr 1 : 2 pro Německo. Ve strategické situaci, kdy silný nepřítel může volit směry svých úderů, je to předpoklad jistého úspěchu. V bojovém letectvu měli Němci nejméně pětinásobnou převahu, v tancích ještě výraznější. Nepochybně i oni měli své problémy (divize nebyly zcela na úplných počtech, některé z nich neprošly hodnotným výcvikem), nicméně jejich všeobecná vojenská převaha vůči tehdejší čs. armádě byla evidentní.

Z vojenského hlediska mohl být náš odpor v září 1938 sotva úspěšným a bezpochyb by skončil s daleko většími ztrátami, než si vyžádala následující okupace. Dokazuje to skutečnost, že celkové válečné ztráty českého a slovenského obyvatelstva činily asi 360 000 osob (ztráty USA a Velké Británie jsou přibližně stejné), což jsou asi 3 % obyvatelstva (bez německé menšiny). Bojující Polsko mělo téměř 20 ztrát (asi šest miliónů obyvatel, většinou Židů), Jugoslávie 12 % (1,6 miliónu), německé ztráty se odhadují na 10 % (10 miliónů), sovětské na 12 % (20 miliónů). To všechno jsou strohá fakta. Nezanedbatelné je však i ono často vyslovované memento, že především z mravních hledisek jsme měli i za těchto nepříznivých okolností bojovat. Vyžadovala si to naše národní hrdost a čest, zvláště když agresí čelili – byť neúspěšně – v roce 1935 Habešané a později řada jiných menších evropských států – ty ovšem ve zcela jiné situaci.

Smlouva o nešíření jaderných zbraní

Podplukovník Ing. OTAKAR MIKA, CSc.

Jaderné zbraně byly, jsou a pravděpodobně i zůstanou nejúčinnějším druhem zbraní hromadného ničení. Mohou nepříteli v krátké době způsobit značné ztráty osob, techniky a materiálu, vytvořit oblasti hromadného ničení s požáry, závaly a záplavami, způsobit radioaktivní zamoření terénu a silně morálně a psychologicky působit na vojska i civilní obyvatelstvo.

Dne 1. července jsme si připomenuli, že uplynulo čtvrt století od podpisu významného mezinárodního dokumentu – „Smlouvy o nešíření jaderných zbraní“. Tato Smlouva vstoupila v platnost 5. března 1970.

Zavazuje všechny státy vlastníci jaderné zbraně, aby je žádným způsobem, přímo ani nepřímo, nepředávaly jiným státům a žádným způsobem jim nepomáhaly, aby je získaly nebo kontrolovaly. Státům nevlastnícím jaderné zbraně ukládá Smlouva povinnost nepřijímat je, nevyrábět je a nepřijímat v tomto směru žádnou pomoc. Každé smluvní straně se přiznává nezadatelné právo rozvíjet bez omezení výzkum, výrobu a využití jaderné energie pro mírové účely. Státy nevlastnící jaderné zbraně se současně zavázaly uzavřít s Mezinárodní agenturou pro atomovou energii dohody o zárukách, ve kterých se předvídá zavedení kontroly nad dodržováním závazků plynoucích ze smlouvy (1).

„Smlouva o nešíření jaderných zbraní“ má zásadní vojensko-politický význam, neboť je známo, že jaderné zbraně představují efektivní prostředek zastrahování a nátlaku. To se plně projevilo především v době takzvané „studené války“, a zvláště pak v období berlínské krize (1961), karibské krize (1962), vietnamské války (1968), iránské krize (1978) ap. (2).

Význam „Smlouvy o nešíření jaderných zbraní“ pro mezinárodní jaderný průmysl je také v tom, že poskytuje mezinárodní legitimitu většině národních civilních jaderných programů a mezinárodnímu obchodu se štěpnými materiály a technologiemi. Většina dohod v rámci záruk Mezinárodní agentury pro atomovou energii závisí na trvalé existenci Smlouvy. Pokud by státy odstoupily od Smlouvy, nebo by byla ukončena její platnost, potom by přestaly platit i s ní spojené dohody o zárukách a musela by být nalezena nová politická a zákonná základna pro mezinárodní obchod s jadernými materiály a technologiemi (3).

Co se týče Československa, podepsalo Smlouvu již 1. 7. 1968, ratifikovalo ji 22. 7. 1969 a dohodu s Mezinárodní agenturou pro atomovou energii o zárukách dle článku III Smlouvy uzavřelo 3. 3. 1972. Česká republika a Slovenská republika se považují za nástupce bývalé ČSFR, což bylo například vyjádřeno v notě stálé mise ČSFR ve Vídni, adresované Mezinárodní agentuře pro atomovou energii dne 22. 12. 1992 (4).

Smlouvu podepsalo téměř 150 států, v poslední době to byly především jaderné mocnosti Čína a Francie a také Jihoafrická republika, která teprve nedávno oficiálně přiznala vlastnictví jaderných zbraní. Ke Smlouvě přistoupila také Argentina a Brazílie. Z významných zemí stojí tedy stranou dosud Izrael, Indie a Pakistan.

Rozpadem bývalého Sovětského svazu se počet zemí vlastnících jaderné zbraně zvýšil. Zvláštní otázkou je účast Běloruska, Kazachstánu a Ukrajiny, které vyjádřily zájem o přistoupení ke Smlouvě jako jaderné státy. To však závisí na vyřešení problematiky jaderného arzenálu, který se nachází na výsočném území jmenovaných nástupnických států bývalého Sovětského svazu. Zvláště v případě Ukrajiny se objevují dosud nepřekonané problémy.

„Smlouva o nešíření jaderných zbraní“ počítá každých pět let s konferencí, která má zhodnotit uplynulé období a určit, zda má platnost Smlouvy pokračovat. Poslední kontrolní konference proběhla v roce 1990.

Přes jednoznačně pozitivní roli „Smlouvy o nešíření jaderných zbraní“ se objevují některá rizika a vážné problémy. Je to především skutečnost, že ke Smlouvě dosud nepřistoupily všechny státy, postoj především Mexika a některých dalších zemí, které spojují prodloužení platnosti „Smlouvy o nešíření jaderných zbraní“ s jednáním a vyřešením úplného zákazu zkoušek jaderných zbraní, jak tomu bylo na poslední hodnotící konferenci v roce 1990.

Za největší nebezpečí v oblasti jaderných zbraní je v současné době považováno horizontální šíření jaderných zbraní. To mimo jiné dokládá i vyjádření zástupce vrchního velitele spojeneckých sil NATO v Evropě generála Dietera Clausse, který při loňské návštěvě Vojenské akademie v Brně řekl: „Naším hlavním problémem jsou jaderné, chemické a biologické zbraně. Na konci tohoto století může jaderné zbraně vlastnit osmnáct až dvacet států – to je úděsná představa. Proto NATO pozorně sleduje jejich rozšiřování hlavně v rizicových oblastech“ (5).

„Smlouva o nešíření jaderných zbraní“ sehrála za dobu své existence významnou roli na poli mezinárodní kontroly regulace obchodu s jadernými technologiemi a materiály jak pro vojenské tak i pro civilní použití. Další prodloužení její platnosti bude projednáno na hodnotící konferenci v roce 1995. Problém nešíření jaderných zbraní zůstává nadále aktuální především proto, že ke Smlouvě dosud nepřistoupili výše uvedení potenciální vlastníci jaderných zbraní a země, které usilují o jejich získání.

Literatura:

1. POTOČNÝ, M. aj.: *Slovník mezinárodního práva a politiky*, Nakladatelství Svoboda, Praha 1988.
2. KOLEKTIV: *Jaderné zbraně, ochrana obyvatelstva a národního hospodářství proti jejich ničivým účinkům*. Naše vojsko, 1988.
3. SIMPSON, J.: *Posuzování Smlouvy o nešíření jaderných zbraní končí bez závěrečného dokumentu*. Výběr informací z jaderné techniky 20, 1991, č. 7-8.
4. KOHOUT, J.: *Osobní sdělení*, Praha 1993.
5. CLAUSS, D.: *Bezpečnost zemí NATO je nerozlučně spjata s bezpečností všech států Evropy*, Akademické listy 3. 11. 1992.

Kázeňská pravomoc a trestní právo

JUDr. ZDENĚK LOHNICKÝ
JUDr. LADISLAV ZÁZVŮREK

V souvislosti s poslední novelizací trestního zákona, zejména zákonem č. 557/1991 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1992, a s vydáním nového Základního řádu ozbrojených sil Zák-1 s účinností od 1. června 1992 došlo k výrazným změnám v uplatňování kázeňské pravomoci.

Pro přehlednost nejprve shrnujeme nejdůležitější změny v kázeňském právu, jak vyplývají z ustanovení Hlavy 2 Zák-1 o vojenské kázi ve vztahu k ukládání trestů.

V článku 110 jsou přehledně taxativně vyjmenovány všechny druhy kázeňských trestů. Nově byl zařazen trest odnětí hodnosti svobodníka. Se zřetelem k striktnímu oddělení pracovní doby od doby volna a právu odejít volně na vycházku, neexistuje již trest nepovolení následující vycházky podle pořadí, ale trest zákazu vycházek (mužstvu do 21 dní, poddůstojníkům v základní či náhradní službě a na vojenském cvičení do 14 dnů). Ze stejných důvodů odpadl trest mimořádného určení do pracovní směny.

Horní hranice kázeňského trestu vězení byla z 21 dní snížena na 14 dní a tento trest lze uložit jen mužstvu. Zrušen byl trest vězení po službě, který mohl být dříve ukládán mužstvu a poddůstojníkům v základní službě, a trest domácího vězení, který bylo možno uložit poddůstojníkům v další službě, praporečkům, důstojníkům a generálům. Rovněž byl zrušen trest výstrahy pro nedopovědné plnění služebních povinností ukládaný vojákům z povolání.

Základní řád nepřevzal ustanovení o možnosti podmíněného odkladu výkonu trestu na zkušební dobu. Domníváme se, že je to ochuzení kázeňského práva, neboť se tak zužují prostředky výchovného působení zejména na dosud netrestané vojáky. Z dosavadní škály reakce na nekázeň: domluva, napomenutí – podmíněný trest – nepodmíněný trest – tak vypadalo opatření, jímž velitel připomněl nekázeň a současně vyslovil podřízenému důvěru, že i bez výkonu trestu si bude nadále počínat ukázněně. Poznatky z dříve prováděných

prověrek zákonnosti kázeňské praxe potvrzovaly, že v převážné většině se potrestaný ve zkušební době choval fádne, takže došlo k zaházení trestu.

Změny v pravomoci velitelů jednotlivých stupňů spočívají v tom, že velitel družstva může mužstvu uložit trest zákazu vycházek do 3 dnů, zástupce velitele čety mužstvu a poddůstojníkům základní (náhradní) služby a na vojenském cvičení do 5 dnů, výkonný praporčík roty do 7 dnů, velitel čety do 10 dnů, velitel roty a praporu do 14 dnů, velitel útvaru a vyšší nadřízený do 21 dnů.

Významná pravomoc ukládat kázeňský trest vězení mužstvu, který je omezením osobní svobody, začíná od velitele praporu (dříve od velitele roty). Velitel praporu má právo ukládat trest vězení do 7 dnů, velitel útvaru a vyšší nadřízený do 14 dnů.

Velitel útvaru a všichni vyšší nadřízení mají pravomoc ukládat všechny druhy kázeňských trestů, který je možno uložit mužstvu a poddůstojníkům základní (náhradní) služby a na vojenském cvičení.

Druhy kázeňských trestů, které mohou být uloženy poddůstojníkům v další službě, praporčíkům, důstojníkům a generálům, jsou důtka, přísná důtka a snížení hodnosti o jeden stupeň. Uložení trestu důtky a přísné důtky je v pravomoci všech přímých nadřízených. Ministr obrany má pravomoc ukládat všechny tyto druhy kázeňských trestů s výjimkou snížení hodnosti generálům. Pravomoc ukládat kázeňské tresty v celém rozsahu má prezident republiky jako vrchní velitel ozbrojených sil.

Rízení o kázeňském přestupku

Proti minulosti jsou podrobněji a systematictěji propracována ustanovení, která upravují řízení o kázeňském přestupku, v nichž jsou obsažena pravidla procesní povahy (čl. 132 až 146). Zejména je nutné zdůraznit, že kázeňský trest lze pachateli uložit jen tehdy, jestliže se plně prokáže, že se kázeňského přestupku dopustil a jestliže nepostačí k jeho nápravě jiné, mírnější prostředky (např. napomenutí).

Zdůrazněna je též úměrnost druhu a výše kázeňského trestu povaze přestupku a jeho následkům a všem dalším okolnostem, které mají vliv na závažnost přestupku. Kázeňský trest nelze uložit bez vyslechnutí pachatele. Kázeňský trest vězení je pokládán za jedno z krajních opatření výchovného působení a lze k němu přistoupit jen za předpokladu, že jiná opatření nebyla účinná. Jako osvědčená zásada trvale platí, že rozumná a citlivá kázeňská praxe je přínosem k výchově jak potrestaného, tak vojenské veřejnosti ke kázi.

Podle nové předpisové úpravy nestačí uveřejnění kázeňských trestů za kázeňské přestupky v rozkaze příslušného velitele, ale rozhodnutí o uložení kázeňského trestu musí být vyhotoveno písemně podle vzoru v příloze 4 Zákl-1 a doručeno pachateli přestupku i s poučením o právu odvolání. Průpis rozhodnutí o uložení kázeňského trestu, o uložení sankcí a ochranných opatření se zakládá do sběrače, který se vede jako příloha příslušného ročníku rozkazů velitele daného velitelského stupně.

Pachatel se může proti rozhodnutí o uložení kázeňského trestu odvolat ve lhůtě do 2 dnů k nejbližšímu nadřízenému toho, kdo kázeňský trest uložil. Lhůta k odvolání začíná následující den po převzetí písemného vyhotovení rozhodnutí. K náležitostem odvolání patří, že je lze podat jen písemně, a to na stupni roty až útvaru zápisem do Knihy denního hlášení, na vyšších štábech a v zařízeních ozbrojených sil písemným podáním na spisovně. Odvolání lze podat jak co do viny, tak i druhu a výše uloženého trestu. Odvolání má odkladný účinek.

Odvolací řízení

Zpřesněna a rozšířena byla též ustanovení o postupu v odvolacím řízení (čl. 147 a 154). Novou institucí je zřízen trojčlenný kázeňský komisi pro rozhodování a odvolání ve věcech kázeňských přestupků. Zřizují se od stupně svazku až po ministerstvo obrany a působí jako poradní orgány velitelů. Komisi jmenuje velitel příslušného velitelského stupně. Předsedou komise je jeden z hlavních funkciónářů daného stupně. Z odborného hlediska je důležité, že členem komise musí být právník. V komisi musí být umožněna účast zástupci vojenské veřejnosti.

Kázeňská komise zaujímá stanovisko většinou hlasů a při rozhodování o odvolání příslušný nadřízený orgán vždy přihlédne ke stanovisku této komise. V praxi může činnost přispět ke kvalitnějšímu odvolacímu řízení. O odvolání proti rozhodnutí, kterým uložil kázeňský trest ministr obrany, rozhoduje prezident republiky.

Z procesuálního i věcného hlediska spočívá přezkumná povinnost zejména v přezkoumání správnosti skutkových zjištění, z něhož vycházel nadřízený, který uložil kázeňský trest, zda nadřízený dodržel a správně aplikoval ustanovení Zákl-1 a dalších předpisů. Přezkumná povinnost se vztahuje i na druh a výši kázeňského trestu a přezkoumány jsou i námitky obsažené v podaném odvolání. Nezbytnou podmínkou pro rozhodnutí o odvolání je ústní nebo písemné vyjádření nadřízeného, který kázeňský trest uložil a výslech odvolatele. Bez těchto náležitostí nelze o odvolání rozhodnout.

Pro přezkoumání věci v odvolacím řízení může být napadené rozhodnutí o uložení kázeňského trestu potvrzeno, změněno ve prospěch pachatele nebo zrušeno. I v kázeňském právu, obdobně jako v trestním řízení, je tedy plně

uplatněn princip zákazu reformace in peius (změny k horšímu), to znamená, že z podnětu odvolání pachatele nelze změnit trest v jeho neprospekch. Rozhodnutí o odvolání musí být učiněno do 10 dnů od jeho podání. Rozhodnutí o odvolání je konečné a není možné se proti němu dále odvolat; zveřejní se v rozkazu nadřízeného, který je vydal, a doručí se odvolateli. Pravomocným rozhodnutím odvolacího orgánu však není dotčeno právo potrestaného domáhat se přezkoumání rozhodnutí soudem podle občanského soudního řádu (tedy soudem civilním, nikoliv vojenským).

Podle čl. 178 ze zákonných důvodů, na podnět vojenského prokurátora nebo vojenského soudu možno pravomocně uložený kázeňský trest zrušit. Toto právo patří nejbližšímu nadřízenému toho, kdo kázeňský trest uložil. Jestliže byl kázeňský trest zrušen, pohlíží se na potrestaného, jako by nebyl trestán. O zrušení kázeňského trestu se pořídí zápis do záznamu o odměnách a trestech.

Postup při odvolacím řízení věnujeme tak podrobnou pozornost nejen pro jeho novost, ale především pro důkladnost a podrobnou úpravu, zaručující možnost potrestanému domoci se rozhodnutí, jež bude v přesném souladu s právním řádem. Věříme, že se stanovený postup rychle vžije, přispěje k prohloubení pocitu odpovědnosti nadřízených při ukládání trestů a povede k posílení pocitu podřízených, že již neplatí staré heslo, že podřízený voják nemá vůči nadřízenému naději dovolat se spravedlnosti.

S ohledem na dřívější zkušenosti, kdy se práva odvolání téměř nevyužívala, doporučujeme v dohledné době přezkoumat rozsah, kvalitu a účinnost nové nastolené praxe a jejího přínosu pro kvalitnější kázeňskou praxe.

Rovněž ustanovení o výkonu kázeňských trestů (vykonávací řízení) byla upřesněna a rozšířena (čl. 155 a 167).

Trestní odpovědnost

Zcela zásadní změnu v pojetí kázeňské pravomoci velitele znamenala novelizace ustanovení § 294 odst. 1 trestního zákona, které opravňovalo příslušného velitele nebo náčelníka kázeňsky vyřizovat vojenské trestné činy taxativně vyjmenované, pokud to odůvodňovaly okolnosti případu. Podle tohoto nově koncipovaného ustanovení pod novým nadpisem **Zvláštní ustanovení o trestní odpovědnosti osob podléhajících pravomoci vojenských soudů** čin, který vykazuje znaky trestných činů nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 270, neuposlouchání rozkazu podle § 273 odst. 1 a § 274 odst. 1, zprůvodnění a donucení k porušení vojenské povinnosti podle § 275 odst. 1, urážky mezi vojáky podle § 276, § 277 odst. 1 a § 278 odst. 1, porušování práv a chráněných zájmů vojáků podle § 279a odst. 1, vyhýbání se služebnímu úkonu a výkonu vojenské služby podle § 280 odst. 1, svědomocného odloučení podle § 284 odst. 1, porušování povinností dozorců služby podle § 286 odst. 1, porušování povinností služby při obraně vzdušného prostoru podle § 287 odst. 1, ohrožování morálního stavu jednotky podle § 288 odst. 1, a porušování služebních povinností podle § 288a odst. 1, **není trestným činem**, jestliže stupeň jeho nebezpečnosti pro společnost je malý; jde tedy o kázeňský přestupek.

Podle § 3 odst. 4 tr. zák. je stupeň nebezpečnosti činu pro společnost určen zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchan, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohotou. V této souvislosti bylo z trestního řádu vypuštěno ustanovení, které umožňovalo postoupení trestného činu veliteli ke kázeňskému řízení.

Je zřejmé, že zákonodárce směřoval k tomu, aby velitel neměl pravomoc vyřizovat trestné činy, byť méně závažné, neboť tato dřívější tradiční kompetence velitele byla zcela mimořádná ve vztahu k jiným státním orgánům, které touto pravomocí neměly. O trestných činech mohou v právním státě rozhodovat pouze orgány soudní moci.

Domníváme se však, že takto nově koncipované ustanovení § 294 odst. 1 tr. zák. vybočuje z celkového kontextu trestního zákona a je účelově konstruováno. Především je v rozporu s ustanovením § 3 odst. 2 tr. zák., podle něhož čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný, není trestným činem, i když jinak vykazuje znaky trestného činu. Malý stupeň nebezpečnosti činu pro společnost nemůže změnit jeho povahu a kvalitu jako trestného činu. Zůstává trestným činem, byť méně společensky nebezpečným.

Stejně tak ustanovení § 294 odst. 1 není v souladu s odst. 2 téhož ustanovení, které umožňuje soudu upustit od potrestání pachatele, který jako osoba podléhající pravomoci vojenských soudů spáchal trestný čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je malý, také tehdy, jestliže velitel nebo náčelník nabídl výchovné působení na pachatele a soud má za to, že vzhledem k tomu, k povaze spáchaného činu a k osobě pachatele se uložení trestu nejeví nutným. V tomto případě je tedy zřejmé, že malý stupeň společenské nebezpečnosti nemění povahu trestného činu, ale pouze může vést k upuštění od potrestání. Navíc tato nová formulace ustanovení § 294 odst. 1 je značně pružná, neumožňuje jednoznačný výklad a může vést k diametrálně rozdílné praxi.

Naznačené rozpory signalizují potřebu jejich odstranění při dalších legislativních úpravách. Jednou z cest, která by byla právně přijatelná, je úprava ustanovení § 294 odst. 1 tr. zák. tak, aby v případě malé společenské nebezpečnosti vyjmenovaných trestných činů vojenských soudů upustit od potrestání, jestliže pachatel svého činu lituje a projevuje účinnou snahu po nápravě a jestliže vzhledem k povaze spáchaného činu a k dosavadnímu životu pachatele lze důvodně očekávat, že již projednání věci před soudem postačí k jeho nápravě, což by bylo v souladu s podmínkami uvedenými v ustanovení § 24 odst. 1

Velitelský tank T-55 AM2-K

Major Ing. JÁN DZURENDA

písm. a tr. zák. o upuštění od potrestání. S ohledem na vyloučení možnosti kázeňského projednání trestných činů by bylo jednou z dalších alternativ vypoštění ustanovení § 294 z trestního zákona, neboť za těchto okolností by praxe vystačila s aplikací ustanovení § 24 o upuštění od potrestání.

Podle § 168 odst. 2 písm. c) trestního řádu zůstává velitel postavení orgánu činného v trestním řízení, neboť je oprávněn konat vyhledávání o trestných činech osob podléhajících jeho velitelské pravomoci. Jde o vyhledávání ve věcech trestných činů, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dvě léta.

Podle současně platné právní úpravy lze tedy v rámci velitelské kázeňské pravomoci projednávat pouze přestupky.

Zákon o přestupcích

Kázeňský přestupek je v čl. 112 písm. a) Zák-1 definován jako zaviněné jednání nebo opomenutí, které se přičítá vojenským řádům a předpisům, rozkazům a nařízením a porušuje vojenskou kázeň, pokud není trestně podle trestního zákona (tj. § 16 zákona č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech vojáků ve znění pozdějších předpisů).

Kázeňským přestupkem je podle čl. 112 písm. b) též jednání označené za přestupek ve zvláštních zákonech (např. zákon č. 67/1993 Sb., o přestupcích, zákon č. 162/1989 Sb. devizový zákon).

Podle přestupkového zákona je přestupkem zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný delikt postihitelný podle zvláštních právních předpisů nebo o trestný čin. Přestupky vymezené v těchto zvláštních zákonech jsou oprávněny projednávat v prvním stupni nadřízen až od velitele útvaru a v odvolacím řízení jejich nejbližší nadřízen.

Zásadní změnou proti minulosti je, že za tyto přestupky mohou velitelé ukládat sankce, které jsou stanoveny v zákoně o přestupcích, tj. napomenutí, pokuta, zákaz činnosti, propadnutí věci a ochranná opatření podle téhož zákona, tj. omezení opatření a zabránění věci. Podle minulé právní úpravy mohl velitel i za tyto přestupky ukládat jen tresty uvedené v tehdy platném Kázeňském řádu.

Pokutu lze uložit do výše 1000 Kč, pokud ovšem ve zvláštní části přestupkového zákona není stanovena pokuta vyšší (např. za některé přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniiemi lze uložit pokutu do 15000 Kč).

Zákaz činnosti lze uložit jen za přestupky uvedené ve zvláštní části přestupkového zákona nebo v jiném zákoně a na dobu tam stanovenou, nejdéle na dva roky a spáchal-li pachatel přestupek touto činností nebo v souvislosti s ní (např. za přestupek proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu podle § 22 odst. 1 písm. b), kterého se řidič dopustí tím, že porušením pravidel silničního provozu bezprostředně ohroží bezpečnost nebo plynulost silničního provozu nebo způsobí dopravní nehodu, která není trestným činem, je možné uložit zákaz činnosti do jednoho roku).

Propadnutí věci lze uložit, jestliže věc náleží pachateli a byla ke spáchání přestupku určena, nebo byla přestupkem získána nebo byla nabyta za věc přestupkem získanou. Propadnutí věci nelze uložit, je-li hodnota věci v nápadném nepochybně k povaze přestupku. Vlastníkem propadlé věci se stává stát.

Omezující opatření spočívá v zákazu navštěvovat určená veřejně přístupná místa a místnosti, v nichž se podávají alkoholické nápoje nebo se konají veřejné tělovýchovné, sportovní nebo kulturní podniky. Lze je uložit pachateli na úsek ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniiemi, proti veřejnému pořádku a proti občanskému soužití. Omezující opatření musí být přiměřené povaze a závažnosti spáchaného přestupku a může být uloženo jen společně se sankcí a nejdéle na dobu jednoho roku. Pokud by pachatel úmyslně nedodržoval uložené omezující opatření, byl by postihován pro přestupek proti pořádku ve státní správě podle § 21 odst. 1 přestupkového zákona (pokuta do 3000 Kč).

Zabranění věci připadá v úvahu, nebylo-li uloženo propadnutí věci a za předpokladu, že věc náleží pachateli, kterého nelze za přestupek stíhat, nebo nenáleží pachateli přestupku a jestliže to vyžaduje bezpečnost osob nebo majetku anebo jiný obecný zájem. O zabranění věci nelze rozhodnout, jestliže od přestupku uplynuly dva roky a obdobně jako u propadnutí věci nelze zabranění uložit, je-li hodnota věci v nápadném nepochybně k povaze přestupku.

Vzor písemného vyhotovení rozhodnutí o ukládání sankcí a ochranných opatření je uveden v příloze 5 Zák-1. Vymáhání pokut a náhrad nákladů na řízení zajišťuje finanční orgán příslušného vojenského útvaru na základě pravomocného rozhodnutí ve věci.

Z uvedeného je zřejmé, že velitelé útvarů jsou zákonou a předpisovou úpravou postaveni před kvalitativně novou úlohou, rozhodovat o jednáních majících charakter přestupku podle zákona o přestupcích, včetně sankcí a ochranných opatřeních tímto zákonem stanovených.

Vytváří proto naléhavá potřeba poskytnout odpovědným funkcionářům kvalifikovanou radu a pomoc, aby písemná rozhodnutí nebyla pouhým vyplněním písemného vzoru bez znalého a uvědomělého chápání jeho obsahu a společenského smyslu.

Poznámka redakce: O novele přestupkového zákona připravujeme podrobnější informaci do příštího čísla.

Velitelský tank T-55 AM2-K je určen k řízení a koordinaci bojové činnosti v rámci tankového praporu vyzbrojeného tanky T-54 AM2 a T-55 AM2 a k organizování součinnosti v sestavě tankového pluku. Je vybaven jako velitelské stanoviště a zabezpečuje spolehlivý a nepřetržitý provoz rádiových stanic při příjmu a vysílání.

Od tanku T-55 AM2 se liší v těchto hlavních částech:

- vozidlová část,
- oblast modernizačních prvků,
- velitelská nadstavba.

Ostatní zařízení tanku T-55 AM2-K jsou shodná s tankem T-55 AM2.

Odlišnosti vozidlové části

Ve velitelském tanku T-55 AM2-K je uloženo o 17 ks nábojů méně než v tanku T-55 AM2, z důvodu montáže rádiové stanice, nabíjecího soustrojí a jeho příslušenství. Výstroj je shodná s výstrojí tanku T-55A (bez nepotřebného ZNP z důvodů modernizace) a doplněná o ZNP potřebné pro modernizační prvky a velitelskou nadstavbu. Úplnost výstroje je specifikována výstrojovou knihou 355-97-VK-1 a doplňkem seznamu náhradních dílů, náradí a příslušenství pro vozidlo T 54/55 AM2-K.

Odlišnosti modernizačních prvků

V tanku T-55 AM2-K oproti tanku T-55 AM2 **není montován:**

- systém řízení palby KLADIVO
- systém palby PTRS BASTION
- upravený stabilizátor typu CYKLON M2
- rádiový přijímač R 173 P ze systému ABZAC.

Místo prvků systému řízení palby na věži tanku je montována imitace krytu pancéřové hlavice laserového dálkoměru (HLD) a snímač rychlosti větru (SRV) s funkční částí systému detekce a indikace ozáření (SDIO). SDIO je montován v provedení T-55 AM2-K, který kromě funkční části **SDIO obsahuje:**

- skříňku indikace ozáření (montovaná místo terminálu),
- propojovací kabel indikační skříňky a funkční části SDIO s příklady napájecího napětí a THZ R 124.

Velitelská nadstavba

Velitelskou nadstavbu tanku T-55 AM2-K (shodnou s tankem T-55 AK) tvoří:

- spojovací uzel s rádiovou stanicí R 130,
- nabíjecí soustrojí NS 1250 B s rozváděčem ZR 1250 B.

Takticko-technická data a technické podmínky pro zkoušení velitelské nadstavby

Rádiová stanice R 130

- pracuje v režimu příjmu a vysílání v rozsahu od 1,5 MHz do 10,99 MHz na pevně nastavených kmitočtech rozdělených rovnoměrně po 10 kHz a doladění přijímače v rozmezí ± 10 kHz,
- zabezpečuje následující funkce:

- příjem a vysílání v režimu amplitudové modulace,
 - příjem a vysílání v režimu amplitudové modulace s jedním postranním pásmem,
 - příjem a vysílání telegrafických signálů v režimu amplitudové modulace,
 - vysílání telegrafických signálů v režimu frekvenční modulace.
- zabezpečuje spolehlivé dvoustranné spojení přes čtyřmetrovou tyčovou anténu s rádiovou stanicí stejného typu, na místě i za jízdy do rychlosti 40 km.h⁻¹, a to přes den do 50 km, v noci do 20 km,
 - tankové hovorové zařízení R 124 zabezpečuje provoz rádiové stanice R 130 přes přístroje A1 a A2 a spolehlivou funkci s rádiovou stanicí R 173 (do jedné antény přes blok doladění VSU-T a to na doporučených kmitočtech),
 - rádiová stanice může pracovat bez nebezpečí přehřátí maximálně 20 min. při vysílání a nepřetržitě při provozu vysílání – příjem v poměru 1:3,
 - při zkouškách a provozu rádiové stanice musí být dodrženy podmínky uvedené v předpisech Velitelský tank T-55 AK, 4. doplněk k Tank-21-4 nebo Rádiová stanice R 130, Spoj-21-50.

Nabíjecí soustrojí NS 1250 B

- nabíjecí soustrojí musí zabezpečit:
 - jmenovitý výkon dynamu 1120 W (40 A při napětí 28 V a otáčkách 2800–3000 min⁻¹),
 - spouštění motoru přepínačem na rozvaděči ZR 1250 B,
 - nabíjení akumulátorových baterií s možností regulace proudu,
 - při dosažení napětí dynamu v rozmezí 28,6–30 V rozsvícení kontrolní žárovky „ZVÝŠENÉ NAPĚTÍ“ na rozvaděči ZR 1250 B,
 - je **zakázáno** spouštět motor nabíjecího soustrojí při spuštění motoru tanku a naopak,
 - při uvádění nabíjecího soustrojí do chodu nebo jeho zkoušení je nutno dodržet pokyny pro přípravu ke spouštění a provozu, které jsou uvedeny v příručce soustrojí NS 1250 B nebo v předpise Velitelský tank T-55 AK, 4. doplněk k Tank-21-4.

Průvodní dokumentace

Průvodní dokumentace tanku T-55 AM2-K je shodná s dokumentací dodávanou s tankem T-55 AM2, mimo tu část, která souvisí s nepoužitými modernizačními prvky. Průvodní dokumentace dodávaná pro velitelskou nadstavbu je **následující**:

- záznamník spojovací soupravy R 130,
- technický list rádiové stanice R 130,
- příručka soustrojí NS 1250 B,
- záznamník o provozu soustrojí NS 1250 B,
- doplněk seznamu náhradních dílů, náradí a příslušenství pro vozidlo T-54/55 AM2-K.

Tanky T-55 AM2-K byly do výzbroje bývalé Československé armády **zavedeny v roce 1990**. Souběžně se zavedením tanků nebyly vydány doplňky k předpisu Tank-21-4. V roce 1992 byla zpracována „Příručka řidiče tanku T-55 AM2-K“. Tato příručka doplňuje „Příručku pro řidiče tanku T-55A (T-54M) – Tank-51-13“ a pojednává o změnách tanku T-55 AM2-K oproti tanku T-55 AK. V příručce jsou uvedeny jen modernizační prvky, popis obsluhy jednotlivých modernizačních prvků a jejich ošetření. Umožňuje osádce tanku, aby získala základní znalosti o popisu a technických údajích modernizačních prvků, zkušenosti v praktickém používání modernizačních prvků, respektive jejich ošetřování.

● Útočná taktika guerillových sil

Konečný úspěch hnutí odporu závisí na vítězném boji proti vládním konvenčním silám. Proto je pochopení taktiky důležitým požadavkem pro všechny velitelské stupně guerillových sil. Protože palebná síla, pohyblivost a týlové zabezpečení guerillových sil jsou zpravidla slabší než u jejich protivníka, nemohou guerillové síly dosáhnout rozhodujícího vítězství v konvenčním boji.

Guerillovým taktickým cílem je dosáhnout dočasných výhod nad protivníkem, způsobit mu ztráty, zničit jeho materiál a odpoutat se z akce co nejdříve. Guerillová taktika je modifikovaná konvenční taktika; míra modifikace závisí na převládajících místních podmínkách.

K úspěšnému vedení guerillových akcí jsou dodržovány tyto zásady:

- guerillové síly si musí **udržet iniciativu**; guerilloví velitelé volí čas a místo boje i jeho trvání. Když vládní vojsko uchopí iniciativu a vede protiguerillové operace, guerillové síly se boji vyhýbají;
- guerillové síly vždy udržují svou **organizační pružnost a operační pohyblivost**;
- přísně je respektována nejdůležitější zásada: **soustředění sil na rozhodujícím místě**;
- **centralizované plánování a decentralizované provádění**; velitelsví guerillových sil ponechává podřízeným jednotkám co největší volnost v provádění akcí;
- **překvapení**; guerillové útočné akce vyžadují překvapení; předpokladem překvapení je, že se guerillová jednotka přiblíží k objektu útoku nepozorována protivníkem; útoky se vedou na slabá místa protivníka; využívá se snížené viditelnosti a nepříznivého počasí; překvapení lze zvýšit souběžnou poutací činností;
- **krátkost akcí**; bojové akce se zpravidla vyznačují krátkým trváním a rychlým odchodem sil, které útok provedly; guerillové jednotky se vyhýbají dlouhodobým bojům vedeným ve stálých postaveních.

Jedním z důvodů použití guerilly je poměr sil značně výhodný pro protivníka. **Plánovači guerillových akcí mají na paměti důležitou skutečnost**: bez ohledu na to, jaké je celková převaha protivníka, je pro jeho síly nemožné mít takovou stejnorodou strukturu a být tak rozvinutý, aby byly současně, všude a vždy stejně silné. Protivník je rozptýlen v mnoha posádkách různé síly.

Guerillovou zásadou je, že žádná akce nesmí být vedena proti cíli takové síly, že útočící jednotka nemá možnost dosáhnout úspěchu.

Při plánování guerillových operací se využívá toho, že protivník musí být rozptýlen. Protože guerillové síly mají volbu času a místa boje, udeří na protivníka na tom místě, kde mohou alespoň dočasně dosáhnout převahy sil. To je základní požadavek pro

Konflikty

nízké intenzity

(pokračování z čísla 7/93)

vedení guerillových operací. Veškeré ostatní operační úsilí tomuto principu napomáhá a usnadňuje dosažení tohoto cíle.

Důležitou charakteristikou guerillových akcí jsou složené útoky vedené v rozsáhlém prostoru malými jednotkami se samostatnými úkoly. Přitom nejde o roztržité zasazení jednotek na izolované cíle, nýbrž o několik útoků směřujících proti několika cílům nebo částem složitějšího cíle. Taková akce uvede protivníka v omyl, pokud jde o rozmístění guerillových základů, vytvoří možnost nadhodnocení guerillových sil protivníkem a nutí ho rozptylovat zajištění prostoru i protiguerillové úsilí.

Guerillové síly se snaží zachovat si pružnost taktických metod. Úspěch guerillového velitele ve značném rozsahu závisí na jeho schopnosti vymýšlet nové metody akcí tak, aby odpovídaly novým, okamžitým a změnám podmínek.

Protože guerillové jednotky jsou vojen-

sky slabé, nejsou rovnocenným soupeřem konvenční armády. Dojde-li k přímému střetnutí, jsou zpravidla poraženy, a taková porážka může být pro hnutí odporu osudná. Pravidlem guerillových bojovníků je nepřipustit, aby byli přinuceni k boji, dávat přednost léčkám a překvapivým přepadům. **Platí zásady:** udeř a uteč! vykec! vystopuj protivníka, znovu ho udeř a uteč!

Důležitou taktickou zásadou je skrývání. Účinné je rozptýlit se a skrýt se za dne nebo pod tlakem, potom se soustředit a přeskupit pro útok, je-li protivník v nevýhodné situaci.

Často používanou taktikou je přerušování komunikací. Tato taktika nutí protivníka rozptylovat síly ke střežení životně důležitých tepů, což umožňuje vyřazovat slabé, často izolované jednotky.

Základem taktických manévru guerillových sil jsou jednoduchost, neformálnost a únik. Jejich pohyby a skrývání usnadňuje spolupráce s místním obyvatelstvem a pod-

pora z jeho strany. **Účinné zpravodajství a rychlé pochody** umožňují překvapivé útoky. **Dokonalá znalost místního terénu** napomáhá při rozptylování a přeskupování.

Taktika guerillových sil je stručně vyjádřena pěti principy:

- dlouhotrvající příprava,
- rychlý postup,
- rychlý úder; nejčastější formou je přepad a léčka,
- rychlé zničení protivníka,
- rychlý odchod.

Nemá-li guerillová akce úspěch, jsou-li ztráty vyšší než se předpokládalo nebo nejsou-li úměrné dosaženým výsledkům, **důsledkem je pokles morálky a bojové účinnosti.**

Plány taktických akcí se sestavují pro útoky na zvolené cíle a pro následující akce určené k využití dosažených výhod. Kromě toho se volí záložní cíle, aby jednotky měly určitou míru volnosti jednání a mohly využít výhody při změně taktické situace. Jakmile byly jednotky zasazeny do akce, nadřízené velitelství má jen malou možnost změnit jejich úkol.

Stanovení taktického cíle. Všeobecný cíl stanovený nadřízeným velitelem udává, které typy objektů mají být napadány. Specifický cíl volí guerilloví velitelé, což spočívá ve volbě objektu. Guerillový velitel hodnotí, na který objekt (vojenskou jednotku) je možno útočit s nadějí na úspěch.

Rozhodnutí o volbě objektu závisí na relativní síle protivníka, na jeho vzdálenosti od jiných jednotek, na relativní důležitosti cíle pro vládní vojsko, pro guerillové síly a pro nebojující obyvatelstvo, i na jiných činitelích. Při rozhodování se využívá průzkumných údajů.

Taktickými cíli jsou zpravidla komunikace, vojenská zařízení, vojenské jednotky a průmyslové objekty.

Činitelé, kteří ovlivňují konečnou volbu cíle, jsou:

- **důležitost;** cíl je důležitý, jestliže jeho zničení nebo poškození významně ovlivní schopnost protivníka vést operace; cíle jako mosty, tunely, soutěsky a horské průsmyky jsou důležité pro komunikace; lokomotivy a zásoby pohonných hmot jsou důležité pro dopravu. Každý cíl je posuzován v souvislosti s jinými prvky ze soustavy cílů.

- **zranitelnost** je citlivost cíle vůči útokům pomocí prostředků, jimiž disponují guerillové síly. Zranitelnost ovlivňuje ráz cíle, tj. jeho typ, rozměry, složení a umístění.

- **přístupnost cíle** se hodnotí podle schopnosti guerillové jednotky proniknout do prostoru cíle. Při hodnocení přístupnosti objektu se posoudí zajištění prostoru, poloha cíle a prostředky pro pronikání.

- **obnovitelnost** je schopnost protivníka opravit nebo nahradit poškozené zařízení tak, aby dosáhlo normální provozní výkonnosti.

Tito činitelé jsou proměnliví. Každý

cíl, i když byl předem znám, je při výběru znovu hodnocen.

Hodnocení pravděpodobnosti úspěchu. Pravděpodobnost úspěchu nebo nezdaru akce se ověřuje vícekrát. Je-li úspěch pochybný, od plánu se upouští a hledá se jiné řešení. Žádné guerillové síly nedosáhnou úspěchu s taktickými chybami. **Limitujícím prvkem všech guerillových akcí je munice.**

Zpravodajská činnost. Základním předpokladem úspěchu guerillových operací je neposkytnout vládním orgánům informace o guerillových silách, zatímco guerillové síly získají co nejvíce informací o vládních silách a orgánech. To je jeden z mála prostředků, jimiž mohou guerillové síly změnit poměr sil ve svůj prospěch. Při plánování taktických akcí má rozhodující důležitost průzkum. **Zpravodajská činnost má tyto složky:**

- obranné zpravodajství,
- zpravodajství,
- průzkum,
- pozorování.

Obranné zpravodajství znemožňuje vládním orgánům získávat zpravodajské informace o guerillových silách. Obranné zpravodajství souvisí se zajištěním; spolu jsou základními požadavky pro každou guerillovou jednotku.

Zpravodajství zahrnuje získávání a rozbor informací o nepříteli. Je trvalou funkcí každé guerillové jednotky.

Informace získávají:

- všechny guerillové jednotky,
- pomocné síly,
- podzemí,
- civilní obyvatelstvo podporující guerillové síly, které přitom postupují opatrně,

protože civilní obyvatelstvo může být infiltrováno vládními agenty.

Zpravodajské hodnocení je udržováno na současném stavu podle posledních získaných informací.

Průzkum doplňuje informace potřebné pro plánování akce. Vždy, když je to možné, velitel jednotky vykoná rekognoskaci prostoru v blízkosti objektu. Rekognoskace přístupových a únikových cest i prostoru soustředění se vykoná tehdy, když nejsou pod kontrolou guerillových sil.

Aby nedošlo k překvapení v důsledku změn, které nastaly v rozmístění nebo síle nepřítelů, jsou **objekt útoku a důležité přilehlé prostory udržovány trvale pod pozorováním** od zahájení průzkumu až po akci samotnou. Pozorovatelé jsou seznámeni s úkolem pozorování, ale nevědí nic o připravované akci.

Sestavení plánu akce. Plán se po sestavení upravuje podle změn vyplývajících ze zpravodajského hodnocení, jakož i z výsledků jeho prověření. Pozornost se věnuje způsobu odpoutání z boje a odchodu.

Při sestavení plánu se uplatňuje **snaha vyloučit výhody vládních sil:** palebná převaha, pohyblivost, vyšší úroveň výcviku a zkušenosti. Těmito výhodám se guerillové síly snaží čelit **mnoha způsoby:**

- **překvapení;** je-li protivník překva-

pen, předpokládá se, že jeho reakce nebude účinná.

- **využití snížené viditelnosti a terénu** nepříznivého pro vládní síly,

- **využití nízké morálky protivníka** bez ohledu na její příčiny.

Vedení taktických akcí. Při vedení taktických akcí se hlavní pozornost věnuje organizaci útočné skupiny. Velikost útočné skupiny musí být úměrná zvolenému cíli a síle protivníka. Útočná skupina se bez ohledu na svou velikost dělí v zásadě do dvou prvků:

- úderný prvek,
- zajišťovací prvek.

Úderný prvek obsahuje osoby a materiál potřebné k překonání nepřátelského odporu. Jsou do něho zařazeni také bojovníci plnící speciální úkoly (destrukce, vzetí zajatců, kořisti); tyto osoby tvoří zvláštní skupinu.

Úderný prvek může být podle síly rozdělen do menších jednotek (čety, družstva). Tyto jednotky se dále dělí na manévrové prvky a palebné prvky. Jejich organizace se bude měnit podle úkolu.

Zajišťovací prvek plní tyto úkoly:

- znemožňuje protivníkovi posílit napadenou jednotku,
- znemožňuje protivníkovi únik,
- kryje odchod úderného prvků,
- když to podmínky umožňují, podporuje palbou úderný prvek při překonávání odporu protivníka.

Velikost zajišťovacího prvků závisí na terénních podmínkách a na možnosti protivníka zasáhnout ve prospěch napadené jednotky.

Guerillové akce mají zpravidla tyto fáze:

- přesun,
- útok,
- využití úspěchu,
- odchod a rozptýlení.

Přesun zahrnuje pochod do prostoru soustředění a postup k cíli. Prostor soustředění se zaujímá pokud možno nejspěšněji, aby protivník akci nezjistil. V některých případech zůstane guerillová jednotka v prostoru soustředění po určitou dobu. Vykonají se bezpečnostní opatření. Z bezpečnostního hlediska se někdy volí několik prostorů soustředění; to vyžaduje přesnou časovou koordinaci postupu k cíli. V prostoru soustředění je možno doplnit zásoby a informace.

Do prostoru cíle postupují jednotky po jedné nebo více osách tak, aby je protivník nezjistil.

Po dosažení výchozího postavení se upřesní součinnost jednotek.

Útok se zahájí ve stanoveném čase nebo na signál velitele. Úderný prvek útočí na nepřítel. Zajišťovací prvek pozoruje určené prostory a eventuálně podporuje palbou úderný prvek. Úderný prvek se snaží vyřadit pokud možno největší počet vojáků v nejkratší době, vyvíjí úsilí, aby se protivník po počátečním překvapení nemohl uskupit k obraně a pronásledování, zničí spojovací prostředky a vozidla.

Guerillová jednotka se zmocní vhodných druhů materiálu, především zbraní a munice, nikoli však materiálu, který by jí bránil v odchodu.

Od fáze využití úspěchu guerillová jednotka upouští, pokud nejsou podmínky velmi příznivé.

Když protivník klade větší odpor než se předpokládalo, guerillová jednotka přeruší boj a ustoupí.

Po boji se guerillová jednotka odpoutá a zahájí odchod, a to na rozkaz velitele nebo v předem stanoveném čase. Úderný prvek odchází jako první pod ochranou zajišťovacího prvků.

Cesty odchodu byly prozkoumány předem, během přípravné fáze. Je-li guerillová jednotka pronásledována, rozptýlí se a odchází po různých cestách a snaží se skrýt tak, aby trestná výprava nikoho nenalezla.

Odchodem a rozptýlením guerillové jednotky je bojová akce ukončena. Přitom se zajišťují opětovné soustředění jednotky, která se připraví k další akci.

Výše byly vysvětleny všeobecné zásady guerillové taktiky. Níže jsou popsány hlavní **útočné metody guerillových sil:**

- **přepad,**
- **léčka.**

Přepady a léčky mohou být kombinovány s jinými akcemi, jako ničení travinami, působení odstřelovačů, minování, nebo mohou být vedeny samostatně. Když jsou všechny tyto akce zaměřeny proti nepřátelským komunikacím, klíčovým prostorům, vojenským a průmyslovým zařízením, je konečným výsledkem rozvrácení prostoru.

Přepad je překvapivý útok na síly a zařízení protivníka. Protivník určuje místo a guerillové síly určují čas přepadu. **Přepad charakterizují:**

- skryté přiblížení do prostoru objektu,
- krátký tvrdý boj,
- rychlé odpoutání z akce,
- rychlý a skrytý odchod.

Guerillové síly konají přepady s těmito cíli:

- zničit nebo poškodit zásoby, výzbroj nebo objekty,
- zmocnit se zásob, výzbroje nebo důležitých osob,
- způsobit protivníkovi ztráty,
- odpoutat pozornost protivníka od jiných akcí,
- vyvést protivníka z rovnováhy a přinutit ho k rozvinutí dalších jednotek v daném prostoru.

Velikost jednotky pro přepad závisí na úkolu, rázu a poloze cíle a na situaci protivníka; bude se měnit od družstva (přepad policejní stanice) po prapor (přepad velkého skladu).

Velký přepad provádí jednotka větší než prapor. To je spojeno s určitými zvláštnostmi:

- překvapení se dosahuje obtížněji,
- prostor soustředění se volí ve větší vzdálenosti od objektu přepadu.

- přesun se provádí po malých jednotkách po více osách,
- k velení se používá rádiových stanic
- potřeba munice je vysoká; používá se předzásobení v prostoru soustředění,
- časová koordinace je nesnadná,
- odchod se provádí po skupinách po více osách,
- akce se může uskutečnit ve dne.

Léčka je překvapivý útok proti pohyblivým se nebo dočasně zastaveným cílům (proudy vozidel, jednotlivá vozidla, pěší útvary, vlaky). Při léčce stanoví protivník čas a guerillová jednotka místo. Léčky, pokud se opakují, se nezřizují v témže místě. Úkolem léčky je:

- zničení a zajetí osob,
- zničení nebo získání zásob,
- znepokojování a demoralizace protivníka,
- zdržování nebo blokování pohybu,
- kanalizace pohybu protivníka tím, že se znemožní doprava po určitých komunikacích.

Jednotku pro léčku tvoří:

- **úderná skupina:** vede hlavní útok proti objektu léčky. To zahrnuje zastavení pochodového proudu, likvidaci nebo zajetí osob, zmocnění se materiálu a zásob a zničení nepotřebného materiálu, zásob a nepotřebných vozidel,

- **zajišťovací skupina:** izoluje prostor léčky zablokováním komunikace jinými léčkami a strážemi a kryje odchod úderné skupiny.

Současně je možno nastražit několik léček proti jedné nebo několika komunikacím.

Léčky uskutečněné v době snížení viditelnosti poskytují rozsáhlejší možnost volby postavení a lepší přiležitost k překvapení a zmatení protivníka než denní léčky, avšak denní léčka umožňuje vést účinnější mřížovou palbu.

Pro léčku se volí neschůdný terén, aby protivník nemohl guerillovou jednotku pronásledovat na vozidlech. Prostor musí mít palebná stanoviště umožňující skrytí a příznivý prostor palby. Využívá se terénních podmínek a překážek jako jsou soutěsky, bažiny a útesy omezující nepřátelský manévry. Když neexistují přírodní překážky, použije se ke kanalizaci protivníka mín a trhaviny. Vhodným místem pro léčku je zatáčka kolem pahorku.

Zpravidla se volí dvě únikové cesty, aby guerilloví bojovníci umístění na různých stranách komunikace nemusili po útoku překračovat cestu.

Jednotka provádějící léčku má minimálně jeden kulomet. Palba se vede na vzdálenost 150 až 200 m. Ostatní bojovníci jsou vyzbrojeni samopaly, ručními a protitankovými granáty a pancéřovkami. Na silnici mohou být položeny miny.

Snahou je zasáhnout především řidiče vozidel a potom vojáky snažící se uniknout

na druhou stranu silnice. Celá akce nemá trvat déle než čtyři až pět minut.

Jestliže byl útok úspěšný, provede se pod ochranou palby zteč na pochodový proud, a to ke zmocnění se zásob, výzbroje a munice, jakož i ke zničení vozidel.

Na železnici je neúčinnější léčkou vykojení vlaku na vysokém náspu (velký počet převrnutých vagónů) nebo v průkopu (doprava se zastaví na dlouhou dobu).

Minování je prostředkem k přerušení komunikací a k izolaci důležitých prostorů s vynaložením malých sil. Min se používá také ke krytí odchodu po skončení akce, jako přepad a léčka. **Plánovitě používání min je metodou rozvrácení prostoru.**

Působení odstřelovačů je rovněž metodou rozvrácení prostoru a z hlediska potřeby sil je hospodárné. Odstřelovači mohou působit v rámci taktických akcí (přepad, léčka), nebo samostatně (např. ke krytí zaminovaného prostoru). **Působí zpravidla ve dvojicích: odstřelovač a pozorovatel.**

● Rozvrácení prostoru

Rozvrácení prostoru je hlavním prostředkem k dosažení operačních cílů guerillových sil. Znemožní protivníkovi akce nebo mu ztíží používání určitého prostoru anebo komunikačního systému. Je souhrnným výsledkem četných malých útočných operací (přepady, léčky, minování, působení odstřelovačů). Objekty, které tvoří nejzranitelnější a nejpřitažlivější cíle pro rozvrácení prostoru, jsou průmyslové objekty, vojenská zařízení a komunikace.

Výsledkem plánovitěho rozvrácení prostoru je:

- účinné narušení přesunů osob, zásob, výzbroje a surovin,

- zničení zásob a výrobních zařízení,
- oslabení vládních vojsk.

Aby bylo dosaženo příznivých výsledků, útoky směřují proti hlavním a záložním prvkům každého cílového systému.

Druhotných výsledků lze dosáhnout, jsou-li operace pro rozvrácení prostoru vedeny na rozsáhlém území. Jestliže guerillové síly používají jednotek k rychlým útokům na různých místech značně od sebe vzdálených,

- ztíží přesné zjištění guerillových základů analýzou guerillových operací,

- přinutí vládní vojsko k nadhodnocení síly a podpory guerillových sil,

- mohou vládní vojsko demoralizovat a snížit jeho vůli k boji.

K hlavním cílům vhodným pro útoky guerillových sil patří:

- doprava silniční, železniční, vodní, letecká,

- telekomunikace,

- průmysl, především zbrojní,

- energetika, plyn, nafta,

- vojenská zařízení a jednotky, policejní síly.

Útoky guerillových sil jsou zpravidla otevřené. S těmito útoky je úzce koordinováno

ván rozsáhlý program sabotáží, stávek a podněcování odporu, zahájený a řízený pomocnými silami a podzemím. Útoky jsou časově koordinovány tak, aby bylo dosaženo maximálních výsledků překvapením a klamáním.

Železnice je jedním z neúčinnějších a nepřístupnějších systémů pro útok guerillových sil. Otevřené tratě, výhybky, dílny, měnirny a troleje, zařízení pro plnění paliva poskytují neomezené možnosti pro útok. Železniční tratě jsou snadno zranitelné, protože je téměř nemožné střežit jejich dlouhé úseky. **Útoky na železnici se dělí na**

- útoky na jedoucí vlaky,
- útoky na železniční objekty,
- kombinace obou předchozích.

Malá, pravidelně působící skupina guerillových bojovníků je schopna natrvalo udržet jednotlivou trať v nepoužitelném stavu. Železniční provoz lze účinně narušit na objektech jako jsou mosty a tunely. Snahou je narušit železnici současně na několika místech tak, aby nebylo možno použít oklikových tratí.

Personál provádějící opravy železničních objektů je vystaven působení odstřelovačů.

Silnice. Zranitelnými místy jsou mosty, podjezdy, tunely, úseky, které mohou být zaplaveny nebo přerušeny sesuvy půdy. Místa pro přerušení silnic se volí tam, kde nelze použít krátké objízdky. Silniční provoz je možno přerušit minami.

Vodní cesty. Zranitelnými objekty jsou hráze, zdymadla (a jejich personál) a elektrárny. Vodní cesty lze zatrasit stržením mostů do plavební dráhy, potopením lodí a zaminováním. Účinek je dlouhodobý.

Letecké základny. Prvořadým cílem jsou objekty určené k ošetřování letadel a jejich zařízení, letadla na stanovištích, spojovací a navigační zařízení, jakož i personál, který je těžko nahraditelný. Dalšími cíli jsou zásoby paliva a munice.

Telekomunikace. Podzemní kabely zpravidla procházejí kanály a k jejich přerušení je zapotřebí dosti času. Zničení spojovací ústředny způsobí značnou škodu. Radiorelové systémy jsou snadnými objekty útoku.

Energetický systém. Podpěry elektrického vedení mohou být zničeny trhavinami. Transformační stanice je možno vyřadit palbou z větší vzdálenosti. K vyřazení elektrárny a tepláren se přerušují jejich zásobování palivy.

Vodovody jsou zpravidla podzemní a mohou být přerušeny trhavinami. Vodárny a vodojemy mohou být cílem přepadu.

Naftovody a plynovody mohou být přerušeny a zapáleny. Skladové nádrže na jejich koncích jsou vysoce zranitelné palbou, především zápalnou municí. Do potrubí nebo nádrže je možno vpustit znehodnocující chemikálie.

(ze zahraničních materiálů připravil -JN-)

Když předseda senátu vojenského obvodového soudu na závěr veřejného hlavního líčení konaného za přítomnosti několika desítek vojáků z povolání – vesměs odborných funkcionářů – vynášel nad praporečkem Pejskou rozsudek, kterým ho uznal vinným trestnými činy porušování služebních povinností (podle § 288a) a zpronevěry podle § 248 trestního zákona, bylo v jedné síní hrobové ticho.

Napětí vrcholilo, když předseda senátu vyřkl slova „...a odsuzuje se za to...“ a po malé odmlce pokračoval: „...k trestu odnětí svobody na čtrnáct měsíců nepodmíněně.“ A pak následovaly další výroky:

„Hospodáři“

Peněžitý trest ve výši 3 000 Kč a náhradní trest odnětí svobody v trvání dvou měsíců pro případ nedobytnosti trestu peněžitého, zákaz vykonávat po dobu čtyř let zaměstnání nebo činnosti, při kterých by měly být odsouzenému svěřeny k obhospodařování materiální hodnoty, trest ztráty vojenské hodnosti a nakonec povinnost nahradit vojenské správě mnohatisícovou škodu.

Spolu s obžalovaným po vyslechnutí výrokové části rozsudku hluboce vydechli i účastníci procesu. Na pokyn předsedy senátu usedli a poslouchali odůvodnění rozsudku, v němž byly shrnuty a vyhodnoceny důkazy, které soud prováděl v průběhu celého dne. Byl to plastický obraz člověka, který měl plnou důvěru svých nadřízených, nevěděl si jí a nakonec ji nepěkně zneužil.

Armáda mu dala potřebné odborné vzdělání ve vojenské škole. Po jejím absolvování byl zařazen na příslušnou funkci, v níž získával potřebné zkušenosti pro bezporuchové hospodaření s různými druhy vojenského materiálu. Po téměř dvouleté praxi byl zařazen na samostatnou funkci správce skladu nedotknutelných zásob. Od počátku si počínal krajně neopovědně. Potvrdila se i stará zkušenost, že nedostatek účinné kontroly přispívá k demoralizaci lidí.

Především se vůbec neseznámil s předpisem, podle kterého měl pracovat. Nevedl předepsanou evidenci ani pracovní deník. Materiál vydával aniž jeho výdej jakkoliv zaznamenal. Neoprávněně poskytoval záplýčky materiálu jak vojákům, tak civilním osobám. Když sám zjistil četné škodky, neoznámil je svým nadřízeným z obav před důsledky, ale „řešil“ je po svém: Nepravdivými zápisy do účenní evidence.

A tak než se sešel jeden rok s druhým, vzniklo ve skladu manko téměř za 150 000 Kč. Přesně na korunu je vyčíslila dokumentární kontrola. Ta ovšem také zjistila jiné závažné skutečnosti, které mu podstatně ztěžovaly výkon funkce. Například doložila, že již předání skladu obžalovanému neproběhlo tak, jak ukládají předpisy, nebyla s ním sepsána řádná dohoda o převzetí hmotné odpovědnosti za všechny druhy materiálu, které měl obhospodařovat, roční inventury měly zcela formální charakter a jiná kontrola přes obžalovaného nebyla, neměl k dispozici potřebný – a předepsaný – počet vojáků základní služby k přebírání, ukládání a ošetřování materiálu, odborní náčelníci přicházeli do skladu a hospodařili se svými druhy materiálu bez vědomí správce skladu, nezajímající se o jejich úplnost, pro přejímání materiálu do skladu nebyly určovány komise atd. atd.

Ani tyto skutečnosti však nemohly praporečka Pejsku zbavit trestné odpovědnosti. Jednak proto, že k nim byl hostejný, jednak – a to zvláště – proto, že při domovní prohlídce v jeho bytě byly nalezeny některé druhy atraktivního výstrojního a výbrojního materiálu a dalším šetřením bylo zjištěno, že ve skladu odcizil a svému známému prodal jeden vojenský dalekohled a další dva „půjčil“ svým příbuzným.

Soud uložil praporečku Pejskovi trest přísný, ale spravedlivý. Nemohl mu však uložit povinnost nahradit vojenské správě celou zjištěnou škodu, protože na jejím vzniku se „podepsali“ i jiní funkcionáři úvaru.

Ti se později na náhradu škody podělili podle zásad předpisů ministerstva obrany, neboť ani jejich počínání neodpovídalo požadavkům vojenských řádů a předpisů, nebylo počínáním dobrých hospodářů.

-bp-

Jazykový koutek

Engineer corps – Ženíjní vojsko

engineers ženisté
engineer battalion ženijní prapor
engineer support ženijní podpora, zabezpečení
prepared defense připravená obrana
prepared position připravené (vybudované) postavení
trench zákop
fire trench střelecký zákop
strong point opevněné místo, uzel obrany
stronghold opěrný bod
fort, pillbox pevnůstka
heavily fortified silně opevněný
well-concealed bunker dobře skrytá pevnůstka
obstacle překážka, zátaras
man-made obstacle umělý („člověkem vytvořený“) zátaras
obstacle belt pásma zátarasů
barbed-wire entanglement zátaras z ostnatého drátu
concertinas of barbed wire válcový (roztažitelný) zátaras z ostnatého drátu
anti-tank barrier protitankový zátaras
anti-tank capability protitanková zátarasovací schopnost
anti-tank ditch protitankový příkop
road block silniční zátaras
to surmount (overcome) překonávat (překážky)
to clear the road vyčistit (odtarasit) cestu
to clear obstacles odstraňovat překážky
impregnability nepřekonatelnost (překážky)
anti-tank (anti-personnel) minefield protitankové (protipěchotní) minové pole
protective minefield ochranné minové pole
mixed minefield smíšené minové pole
minefield marking označení minového pole
mined area zaminovaný prostor
uncharted minefield na mapě nezakreslené minové pole
mine defense obrana pomocí min
minefield density hustota minového pole
mine-launching system zaminovací systém
speed of laying rychlost kladení (min)
minelaying helicopter zaminovací vrtulník
mine clearance odstraňování min
mine-detector minohledačka
minefield lane průchod v minovém poli
lane marker označení průchodu (v minovém poli)
minesweeping odminování (pomocí strojů)
magnetic minehunting zjišťování min pomocí magnetického detektoru

minefield breaching vytváření průchodu v minovém poli
to break the minefield překonat minové pole
mine countmeasures protiminová opatření
antitank mine protitanková mina
antipersonnel mine protipěchotní mina
magnetic mine magnetická mina
limpet mine přísavná mina
scatterable mine rozptylovaná mina
contact mine dotyková mina
pressure mine mina rozněcovaná tlakem
booby-trap nástraha, nástražná mina
instructional mine cvičná mina
fuze zapalovač, rozněcovač
timer časový spínač
pressure-sensitive firing device tlakový rozněcovač
mobility kill zásah (vozidla), který způsobí ztrátu pohyblivosti
demolition firing party destrukční skupina
demolition methods způsoby demolice
demolition charge trhavá nálož
sabotage operation sabotážní akce
explosive výbušnina
plastic explosive plastická výbušnina
pyrotechnic pyrotechnická látka
handling of explosives zacházení s výbušninami
detonation výbuch
igniter roznětka
detonator rozbuška
initiation roznět
detonating cord bleskovice
shaped (hollow) charge kumulativní nálož
to blow up 1. vyhodit do vzduchu (most). 2. nahustit (pneumatiku)
engineer equipment ženijní technika
engineer tank ženijní tank
combat engineer vehicle bojové ženijní vozidlo
armored combat earthmover obrněný bojový buldozer
water obstacle vodní překážka
to cross překročit (vodní překážku)
crossing site místo přepravy (přes vodní překážku)
crossing operation překročení (řeky)
engineer-installed bridge ženisty postavený most
pontoon bridge pontonový most
tank-launched bridge most kladený tankem
truck-launched bridge most zřízený nákladním vozidlem
bridgelayers mostní tank
tracked bridgelayers pásové mostní vozidlo
floating bridge plovoucí most
bridge set mostová souprava
amphibious ferry obojživelná pramice
to ferry přepravovat na pramici
amphibious transporter obojživelný transportér
capable of spanning schopný překlenout, přemostit
entrance and exit to the crossing vjezd a výjezd přepravního místa
permissible current přípustná rychlost proudu
underwater obstacle překážka pod vodou
rescue squad záchranné družstvo
rescue set záchranné vybavení
firing while afloat střelba během plavby
to recover the bridge zvednout (zrušit) most
route reconnaissance průzkum komunikací
two-lane road kolejová vozovka
trafficability průchodnost
camouflage maskování
camouflage net maskovací síť
smoke device dýmotvorný prostředek
well studna
drilling platoon četa pro vrtání studní
diver potápěč
combat swimmer, frogman bojový plavec, „žabí muž“
equipment check kontrola vybavení
free-diving volné potápění
underwater breathing apparatus potápěčský dýchací přístroj
outboard engine závěsný motor (člunu)
hovercraft závěsné dlo
flame thrower plamenomet, ohňomet

nuclear, biological and chemical defense corps vojsko protichemické ochrany
NBC defense ochrana proti radioaktivním, biologickým a chemickým bojovým látkám
contamination zamoření
chemical (biological) agent bojová chemická (biologická) látka
blood agent bojová chemická látka způsobující rozklad krve
nerve agent nervové paralytická bojová chemická látka
liquid agent kapalná bojová chemická látka
decontamination kit odmořovací souprava

(-JN-)

K jazykovému koutku

Čtenáře jistě překvapí, že náš časopis čte, a to velmi pozorně, až v Sao Paulo v Brazílii plk. gšt. v.v. Josef Souček, který nám zaslal dopis, v němž píše:

„V rubrice Jazykový koutek v č. 2/93 jsem našel několik překladů, které neodpovídají úplně anglickému smyslu, jako:

lethality = ničivost, ničivá síla

lethality concentration of gases = smrtící koncentrace plynů

lethality = toedlich“

K tomu redakce uvádí: „lethal“ v obecném smyslu znamená „smrtelný“ (toedlich). Avšak používat slovo „smrtelný“ ve vztahu např. k zásahu tanku by bylo nevhodné. Proto bylo podstatné jméno „lethality“ přeloženo jako „ničivost, ničivá síla“ a tento překlad je nutno považovat za správný pro živou sílu i pro bojovou techniku. Ovšem že „lethal concentration of gases“ se týká jen živé síly, a proto je v dané souvislosti „smrtící koncentrace“ výstižná.

Podobně je tomu u přídavného jména „killed“, jež znamená do slova „zabitý“, ale překládá se jako „padlý“ (voják) nebo „zničený“ (tank).

Plk. Souček dále píše:

„momentum of the attack = ráznost útoku

momentum = Schwerpunkt, point of the main effort for a breakthrough“

K tomu je nutno poznamenat:

- momentum = síla nárazu, ve fyzice hybnost (součin hmotnosti a rychlosti), což nevyžaduje další vysvětlení.
- Schwerpunkt (něm.) = těžiště, centre of gravity.
- point of the main effort for a breakthrough = místo hlavního úsilí pro průlom.

Tři výše uvedené pojmy jsou zcela různé, každý z nich má jiný obsah, a proto nelze mezi nimi klást rovnítko. Překlad „momentum of the attack = ráznost útoku“ je správný a výstižný; bylo by možno doplnit ještě „prudkost útoku“.

Další poznámka plk. Součka je tato:

„intelligence = zpravodajství, průzkum

průzkum = reconnaissance, Aufklärung“

Vysvětlení redakce je toto: v angličtině i v češtině se pojmy „zpravodajství“ (intelligence) a „průzkum“ (reconnaissance) částečně překrývají a často se vzájemně zaměňují. Příklady mohou být „target intelligence“ = průzkum cílů, „intelligence officer“ = zpravodajský důstojník na taktickém stupni (za druhé světové války nazývaný našimi letci v Anglii – na stupni perutě – „inteligent“).

Překlad „intelligence = zpravodajství, průzkum“ uvedený ve slovníku je nutno považovat za správný; český výraz je nutno volit podle souvislosti v textu.

Poslední poznámka plk. Součka zní takto:

„live exercise = cvičení s vojsky

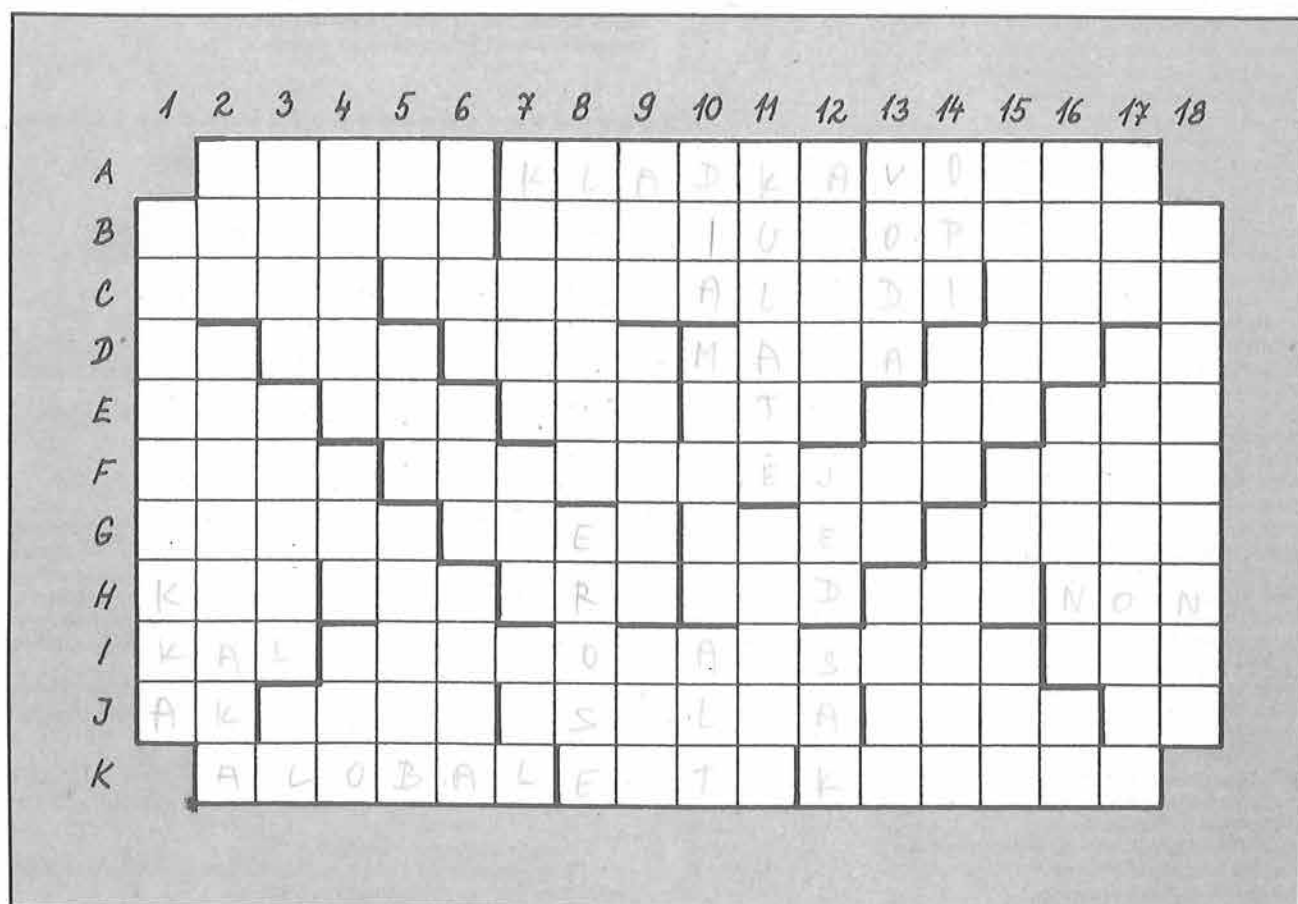
live exercise = cvičení na ostro (s pravou municí)

live ammunition = ostrá munice“

Plk. Souček má zřejmě na mysli taktické cvičení s bojovou střelbou. Avšak pojem „live exercise“, „živé cvičení“ může a nemusí zahrnovat bojovou střelbu.

Tímto vysvětlením redakce sleduje rozptýlení možných obav ze správnosti terminologie.

Citáty známých osobností

Autorem citátu je markýz Luc de Clapiers Vauvenargues (1715–1747), francouzský moralista, filolog a spisovatel. Jako důstojník strávil rok života v dobyté Praze. Jeho výrok je tajenkou křížovky.

VODOROVNĚ

A. Anglické průmyslové město; nástroj sloužící ke zvedání břemen; samohláska. – **B.** Malá liška; radioaktivní chem. prvek; ve voj. terminologii tajný spis obsahující řešení úkolu. – **C.** Polodrahokam; ??? (1. část tajenky); biograf. – **D.** Ukazovací zájmeno; nejmladší oddíl triasového útvaru; obilí seté na podzim; pokrm Židů na poušti; SPZ Košic; chem. zn. hliníku. – **E.** Slovenské přirovnání; býv. sovětský šachista; zkr. evropské měnové jednotky; mužské jméno; sloní zub; spojka odporovací. – **F.** Ruční skladištní

vozík; ??? (2. část tajenky); německy „nebo“. – **G.** Huspenina; rus. muž. jméno; český malíř; druh plachetnice. – **H.** SPZ Klatov; přivlastňovací zájmeno; španělsky „zlato“; cizí muž. jméno; mezin. zkr. Amatérské atletické asociace; latinský zápor. – **I.** Nepevněná usazenina; ??? (3. část tajenky); matemat. zkr. pro kruhový oblouk. **J.** Slovensky „jestliže“; africký stát; cizokrajný ozdobný keř; závěr opakujících se hudebních vět; cizí dvojhláska. – **K.** Hliníková fólie; býv. zn. gramodesek; japonský způsob sebeobran.

SVISLE

1. Šedý oční zákal. – **2.** Vězení (slang); nauka o zvuku. – **3.** Státní pokladna; odstřel; zkr. mililitru. – **4.** Milovník krásy a umění; stroj na stlačování; tarentský mys. – **5.** Zástup; ta-

jemství; klenutý krám. – **6.** Průhledná hmota; mužské jméno; burzovní zisky. – **7.** Těžká situace; hraniční poplatky; hlína na kořenech přesazovaných rostlin. – **8.** Sedadlo pro několik osob; rušivá činnost vody. – **9.** Tisk, agentura býv. NDR; malá indická šelma; území v bývalé Jugoslávii. – **10.** Označení diabetických potravin; německy „měsíc“; ženský hlas. – **11.** Zaobleně; základní letecká jednotka. – **12.** Mohamedova matka; látka poškozující živý organismus; pytlovitá síť na ryby. – **13.** Čirá tekutina; citoslovce plašení ptactva; město na Aljašce. – **14.** Primát; lep organického původu; obyvatel Bavorska. – **15.** Sušenky; latinsky „modlitba“; hora na Krétě. – **16.** Jednohlasá zpěvní skladba; cizí ženské jméno (Mandlová); chem. zn. astatu. – **17.** Rozlehlé pole; jinotaj. – **18.** Respektování cizích názorů.

NÁPOVĚDA: D. rét I. arc 9. Has 15. ora

PTRŠ MGM-51A SHILLELAGH

V současné době představuje již starší typ těžké protitankové řízené střely druhé generace. Odpaluje se ze speciálního tankového kanónu, využitého v konstrukci amerických tanků M551 SHERIDAN a M60A2. PTRŠ má poměrně značný rozsah účinné střelby a rychlou přípravu k bojovému použití. Speciální hlaveň umožňuje střelbu jak PTRŠ, tak klasickým protitankovým kanónovým střelivem. Zajišťuje účinný boj s tanky protivníka ve vzdálenostech od 2 000 do 3 000 m s vysokou pravděpodobností zásahu. Zbraňový systém zahrnuje řízené střely SHILLELAGH, speciální hlaveň a prostředky navedení. Řízená střela má kumulativní bojovou hlavici a její navedení na cíl se uskutečňuje povelů předávanými automaticky infračerveným vysílačem. Technická úroveň a palebné možnosti jsou pouze průměrné, navíc se systém stal značně poruchovým, a tak se od další modernizace PTRŠ ustoupilo. V současné době je v americké armádě již jen omezený počet tanků SHERIDAN.

Základní takticko-technická data

Maximální délka střelby (m)	3 000
Minimální délka střelby (m)	60
Maximální rychlost letu střely (m.s ⁻¹)	220
Pravděpodobnost zásahu (%)	85
Rychlost střelby (odpálení za minutu)	2 až 3
Hmotnost řízené střely (kg)	22
Rozměry ŘS – délka (mm)	1 150
– průměr (mm)	152

Protitanková plošina EPLA

Jde o speciální vysokozdvizné plošiny vyzbrojené protitankovými řízenými střelami HOT. Pro případné využití v Bundeswehru byly vyvinuty prototypy na tanku LEOPARD a podvozku nákladního automobilu MAN 8 × 8. Zbraňový systém je určen zejména k ničení tanků a bitevních vrtulníků. Za hlavní přednost zbraně se považuje možnost působení ze skrytu za terénní vlnou, náspem, v lesním porostu, za zástavbou apod., kdy nad čáru horizontu se vysouvá pouze vlastní bojová plošina. Na ní je umístěna kabina operátora a odpalovací zařízení PTRŠ, převzaté z bitevního vrtulníku PAH-1. Operátor má k dispozici periskopy, naváděcí zařízení se stabilizovaným denním a nočním zaměřovačem, širokoúhlým pasivním noktovizorem a elektrooptickým periskopem s kruhovým odměrem. Operátor vede palbu na cíle z kabiny plošiny, velitel z kabiny automobilu pozoruje bojiště televizní kamerou a navádí operátora na další zjištěné cíle. Při modernizaci se předpokládá využití PTRŠ 3. generace.

Základní takticko-technická data

Výzbroj – 6 × PTRŠ HOT	TTD jako PTRŠ HOT
Počet vezených PTRŠ	18
Odměr odpalovacího zařízení (°)	360
Maximální výška po zaměřovač (m)	12,40
Výška v přepravní poloze (m)	3,45
Hmotnost nástavby (kg)	14 800
Hmotnost bojové plošiny (kg)	2 700

Protitankové řízené střely

